

Analiza lokalnego rynku pracy w Powiecie Skierniewickim oraz Powiecie Miasto Skierniewice z uwzględnieniem sytuacji osób bezrobotnych do 30 roku życia

Analiza lokalnego rynku pracy w Powiecie Skierniewickim oraz Powiecie Miasto Skierniewice z uwzględnieniem sytuacji osób bezrobotnych do 30 roku życia

Skierniewice, marzec 2015 r.

Badanie zostało przeprowadzone na zlecenie:
Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach

Opracowanie:
Zespół ekspertów Instytutu Badań i Analiz Grupa OSB

ISBN 978-83-61694-46-5

Druk:
AGRAF – www.agraf.net.pl

Spis treści

Wprowadzenie	5
I. METODOLOGIA I ŹRÓDŁA DANYCH	7
1. Analiza wtórnych źródeł danych (DR).....	7
2. Wywiady papierowe (PAPI) oraz wywiady kwestionariuszowe wspomagane komputerowo (CAPI).....	7
3. Wywiady telefoniczne wspomagane komputerowo (CATI).....	8
II. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU BADAWCZEGO	10
1. Położenie geograficzne.....	10
2. Sytuacja demograficzna.....	12
2.1. Ludność	12
2.2. Migracje.....	20
3. Sytuacja gospodarcza.....	23
3.1. Charakterystyka gospodarki	23
3.2. Podmioty gospodarcze	25
4. Rynek pracy	34
4.1. Aktywność ekonomiczna ludności.....	34
4.2. Pracujący	35
4.3. Bezrobocie	37
4.4. Wynagrodzenia	47
5. Zawody deficytowe oraz nadwyżkowe w Powiecie Skierniewickim i mieście Skierniewice.....	48
6. Oferty pracy	50
6.1. Oferty pracy subsydiowane i niesubsydiowane	50
6.2. Oferty pracy w Mieście Skierniewice i powiecie Skierniewickim według PKD.....	51
7. Planowane inwestycje i zwolnienia grupowe	53
7.1. Perspektywy rozwoju lokalnego rynku pracy	53
7.2. Zwolnienie grupowe.....	56
8. Beneficjenci pomocy społecznej	56
9. Podsumowanie	60

III. OPIS I ANALIZA WYNIKÓW BADANIA.....	64
1. Badanie osób bezrobotnych do 30 roku życia.....	64
1.1. Przyczyny bezrobocia	65
1.2. Sytuacja zawodowa oraz długość trwania zatrudnienia	66
1.3. Umiejętności, kompetencje, szkolenia	68
1.4. Ocena sytuacji na rynku pracy.....	71
1.5. Bariery ograniczające znalezienie pracy	72
1.6. Sposoby poszukiwania pracy.....	74
1.7. Praca poza miejscem zamieszkania lub za granicą.....	75
1.8. Wsparcie ze strony PUP.....	78
1.9. Oczekiwane formy pomocy.....	80
1.10. Podsumowanie	81
2. Badanie przedsiębiorstw	83
2.1. Charakterystyka podmiotów biorących udział w badaniu.....	83
2.2. Sytuacja rynkowa podmiotów w opinii respondentów	87
2.3. Bariery rozwoju.....	89
2.4. Stan zatrudnienia i prognoza zatrudnienia osób bezrobotnych	90
2.5. Preferencje pracodawców w zakresie kompetencji pracowników	95
2.6. Wsparcie ze strony Powiatowego Urzędu Pracy.....	100
2.7. Podsumowanie	104
3. Rekomendacje	106
 Spis rysunków	 110
Spis tabel	112

Wprowadzenie

Badanie pn.: „Analiza lokalnego rynku pracy w Powiecie Skierniewickim oraz Powiecie Miasto Skierniewice z uwzględnieniem sytuacji osób do 30 roku życia” zostało zrealizowane na zlecenie Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach. Przedmiotem badania była aktualna sytuacja lokalnego rynku pracy z położeniem szczególnego nacisku na ocenę możliwości znalezienia zatrudnienia przez osoby bezrobotne, które nie przekroczyły 30 lat ale i te znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy tj. osoby długotrwale bezrobotne, powyżej 50 roku życia oraz niepełnosprawne.

Celem badania była diagnoza stanu oraz potrzeb lokalnego rynku pracy z uwzględnieniem stanowiska zarówno samych bezrobotnych, jak również pracodawców odpowiadających za tworzenie stanowisk pracy w obu powiatach. Dokonana analiza może przyczynić się do stworzenia rozwiązań adekwatnych do lokalnych potrzeb umożliwiając tym samym aktywizację bezrobotnych z położeniem szczególnego nacisku na wyżej wymienione grupy.

W trakcie przeprowadzonego badania, w celu zapewnienia wyższej jakości zgromadzonych danych, zastosowano triangulację metod i technik badawczych czego wyrazem jest przeprowadzenie analizy danych wtórnych (desk research) oraz trzech rodzajów wywiadów kwestionariuszowych z wykorzystaniem metody CAPI (wywiadów bezpośrednich z użyciem komputera) i PAPI (wywiadów bezpośrednich z użyciem papierowej ankiety) oraz CATI (wywiadów telefonicznych wspomaganych komputerowo). Połączenie metod ilościowych oraz jakościowych może przyczynić się do głębszej analizy stanu rynku pracy w Powiecie Skierniewickim oraz Mieście Skierniewice i stanowić punkt wyjścia do stworzenia instrumentów rynku pracy dających bezrobotnym szansę na znalezieniu zatrudnienia.

Zakres prac badawczych w obrębie analizy desk research obejmował dane statystyczne zagregowane przez Główny Urząd Statystyczny, Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi oraz Powiatowy Urząd Pracy w Skierniewicach, a także dane stanowiące zasoby wykonawcy. Natomiast w przypadku badań ilościowych prace badawcze przeprowadzone zostały z użyciem dwóch technik gromadzenia danych wśród dwóch kategorii respondentów. W ramach pierwszej kategorii badanych znaleźli się przedsiębiorcy posiadający działalność zarejestrowaną na terenie Powiatu Skierniewickiego oraz Miasta Skierniewice, w drugiej zaś osoby bezrobotne zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Skierniewicach.

W trakcie przeprowadzania badania zespół ankierów nie napotkał większych trudności ze strony respondentów uczestniczących w badaniu w siedzibie Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach, co więcej osoby bezrobotne chętnie uczestniczyły w badaniu dzieląc się z ankierami przyczynami swoich problemów w znalezieniu pracy czy oczekiwaniami wobec jednostek świadczących pośrednictwo pracy. Problemem natomiast była niewielka liczba osób spełniających kryteria badania, które każdego dnia pojawiały się w siedzibie Urzędu. W przypadku badania przedsiębiorstw zespół ankierów napotykał wielokrotnie na odmowy wzięcia udziału w badaniu będące wyrazem licznych obaw właścicieli firm co do zdradzania aktualnej kondycji firmy.

I. Metodologia i źródła danych

Z uwagi na złożoność zjawisk zachodzących w obszarze rynku pracy w Powiecie Skierniewickim oraz Powiecie Miasto Skierniewice w badaniu wykorzystano jednocześnie użycie różnych metod i technik badawczych. Zastosowanie połączenia metod ilościowych i jakościowych, z uwagi na ich komplementarny charakter, dało możliwość do dokonania szerszej analizy zjawisk zachodzących na lokalnym rynku pracy. Do realizacji badania wykorzystano zasadniczo dwa rodzaje metod, jedna z nich polegała na analizie danych zastanych, druga na gromadzeniu i przetwarzaniu danych z wywiadów kwestionariuszowych.

1. ANALIZA WTÓRNYCH ŹRÓDEŁ DANYCH (DR)

Analiza wtórnych źródeł danych oparta została o materiały stanowiące elementy statystyki publicznej gromadzone przez Główny Urząd Statystyczny oraz dane zagregowane przez Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi a także Powiatowy Urząd Pracy w Skierniewicach. Ponadto, cennym źródłem informacji do poznania specyfiki lokalnego rynku były publikacje i raporty z lat poprzednich związane tematycznie z badanym obszarem.

Zastosowanie w badaniu tej niereaktywnej techniki niosło ze sobą wiele korzyści w postaci minimalizacji wpływu badacza na wyniki a także możliwość poznania danego zjawiska społecznego w szerszej perspektywie czasowej. Niewątpliwie wadą tej metody jest konieczność wnikliwego selekcjonowania informacji i dotarcia do najistotniejszych źródeł w celu osiągnięcia najbardziej trafnego obrazu zjawiska.

2. WYWIADY PAPIEROWE (PAPI) ORAZ WYWIADY KWESTIONARIUSZOWE WSPOMAGANE KOMPUTEROWO (CAPI)

Badanie przeprowadzone na terenie siedziby Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach wśród osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie, przebiegało z zastosowaniem dwóch technik. Połowa respondentów wzięła udział w badaniu z wykorzystaniem papierowego kwestionariusza (PAPI) zaś pozostała część respondentów udzielała wywiadów bezpośrednich wspomaganych komputerowo (CAPI).

Zastosowanie powyższych metod a także wykorzystanie pytań otwartych w treści kwestionariusza, dało możliwość uzyskania wyczerpujących odpowiedzi i uzyskanie szerokiej wiedzy na temat badanego zagadnienia. Niewątpliwą wadą obu metod była ich czasochłonność, głównie z uwagi na specyficzny dobór próby.

W badaniu wzięło udział 300 respondentów, którzy w momencie realizacji wywiadów kwestionariuszowych przez zespół ankierów, posiadali status osoby bezrobotnej zarejestrowanej w Powiatowym Urzędzie Pracy w Skierniewicach. Ponadto uczestnikami badania były osoby, których wiek nie przekroczył 30 lat (150 wywiadów) oraz bezrobotni znajdujący się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (150 wywiadów). Tym nie mniej jednak analiza sytuacji osób długotrwale bezrobotnych, powyżej 50 roku życia oraz niepełnosprawnych stanowiła przedmiot odrębnego raportu a w niniejszym nacisk położony został na osoby do 30 roku życia.

Informacje zebrane bezpośrednio od bezrobotnych posłużyły między innymi do identyfikacji barier zatrudnienia, oceny wsparcia otrzymanego z PUP a także określenia oczekiwań bezrobotnych co do niezbędnych z ich punktu widzenia form wsparcia w powrocie na rynek pracy.

3. WYWIADY TELEFONICZNE WSPOMAGANE KOMPUTEROWO (CATI)

Realizacja badania przy użyciu wywiadów telefonicznych wspomaganych komputerowo (CATI) umożliwiła przede wszystkim osiągnięcie wysokiego poziomu realizacji próby. W badaniu wzięło udział 109 przedsiębiorców zarejestrowanych na terenie gmin Powiatu Skierniewickiego lub Miasta Skierniewice. Realizację próby wśród przedsiębiorstw zawiera Tab. 1

■ Tab. 1 Realizacja próby badania CATI

	Ilość podmiotów zgodnie z REGON	Udział procentowy	Ilość wykonanych wywiadów
Skierniewice	5610	75,94	80
Bolimów	259	3,51	4
Głuchów	340	4,60	5
Godzianów	167	2,26	3
Kowiesy	190	2,57	3
Lipce Reymontowskie	200	2,71	3
Maków	288	3,90	5
Nowy Kawęczyn	172	2,33	3
Słupia	161	2,18	3
Suma	7387	100,00	109

Źródło: opracowanie własne.

Wywiady telefoniczne z wykorzystaniem techniki komputerowej pozwoliły na realizację tego etapu badania w bardzo krótkim czasie poprzez dotarcie do zakładanej liczby respondentów w określonych lokalizacjach i przeprowadzenie ankiety w dogodnym dla przedsiębiorcy czasie. Co więcej dzięki zastosowaniu wsparcia informatycznego uzyskane wyniki mogły być na bieżąco przesyłane i kontrolowane pod względem kompletności.

Badanie przedsiębiorców w Powiecie Skierniewickim oraz Mieście Skierniewice dotyczyło głównie oceny koniunktury, zmian zatrudnienia, planów na przyszłość a także subiektywnej oceny przedsiębiorców co do współpracy z PUP w Skierniewicach i atrakcyjności świadczonej przez instytucję form wsparcia rynku pracy.

II. Charakterystyka obszaru badawczego

1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Powiat skierniewicki i zlokalizowany w jego centralnej części powiat m. Skierniewice położone są w północno-wschodniej części województwa łódzkiego. Badany obszar graniczy z sześcioma powiatami, tj.:

- rawskim, tomaszowskim, brzezińskim i łowickim województwa łódzkiego,
- oraz sochaczewskim i żyrardowskim województwa mazowieckiego.

Na analizowanym obszarze zlokalizowanych jest 10 **gmin** – 9 gmin wiejskich wchodzących w skład powiatu skierniewickiego (Bolimów, Głuchów, Godzianów, Kowiesy, Lipce Reymontowskie, Maków, Nowy Kawęczyn, Skierniewice i Słupia) oraz gmina miejska Skierniewice, będąca jednocześnie miastem na prawach powiatu.

Łączna **powierzchnia** obszaru objętego diagnozą, tj. powiatu skierniewickiego i powiatu m. Skierniewice, w 2013 r. wynosiła 788 km² i stanowiła 11,4% powierzchni województwa łódzkiego. Udział poszczególnych gmin w ogólnej powierzchni obszaru wahał się od 4,4% (35 km²) w przypadku gminy miejskiej Skierniewice do 16,7% (131 km²) w przypadku gminy wiejskiej Skierniewice. Znaczny udział posiadały także gminy Bolimów i Głuchów. Powierzchnia tych trzech gmin, tj.: wiejskiej Skierniewice, Bolimów i Głuchów stanowiła prawie 45% ogółu powierzchni badanego obszaru.

■ Rys. 1. Podział terytorialny województwa łódzkiego na powiaty

■ Rys. 2. Podział terytorialny powiatu skierniewickiego na gminy

W 2013 r. na analizowanym obszarze funkcjonowały 183 miejscowości, w tym jedno miasto – Skierniewice oraz 182 miejscowości wiejskie. Na jedną miejscowość wiejską przypadało średnio 210 osób (w województwie – 502 osoby). Wartość tego wskaźnika była znacznie zróżnicowana przestrzennie. Najmniejsze pod względem przeciętnej liczby ludności miejscowości wiejskie wystąpiły w gminach Nowy Kawęczyn (86 osób na jedną miejscowość) i Kowiesy (104 osoby), natomiast największe w gminach Maków (432 osoby), Godzianów (373 osoby) i Lipce Reymontowskie (365 osób).

Według stanu na dzień 31.12.2013 r. na obszarze objętym diagnozą **mieszkało** 86,9 tys. osób, co stanowiło 3,5% ludności województwa łódzkiego. Prawie 56% osób z ludności tej mieszkało w powiecie m. Skierniewice. Z kolei w powiecie skierniewickim największe pod względem ludności były gminy: Skierniewice (19,1% ogółu ludności powiatu skierniewickiego), Maków (15,8%) i Głuchów (15,4%). Najmniej osób mieszkało w gminach Godzianów (6,8%) i Słupia (7,1%).

Średnia **gęstość zaludnienia** w 2013 r. w powiecie m. Skierniewice wynosiła 1390 os./km², a w powiecie skierniewickim 51 os./km² i wahała się od 32 os./km² w gminie Nowy Kawęczyn do 76 os./km² w gminie Lipce Reymontowskie.

Powiat skierniewicki i miasto Skierniewice położone są w obszarze metropolitalnym Łodzi i Warszawy, co niewątpliwie ma ogromny wpływ na ich rozwój gospodarczy i mobilność mieszkającej na ich terenach ludności. Odległość miasta Skierniewice od wybranych miast wynosi odpowiednio: od Łodzi – ok. 63 km, Łowicza – 27 km, Rawy Mazowieckiej – 27 km, Brzezin – 24 km, Żyrardowa – 25 km, Warszawy – ok. 70 km.¹

Rozwojowi gospodarczemu obu powiatów i mobilności ludności w nich mieszkającej sprzyja także bardzo dobre skomunikowanie badanego obszaru. Przez jego tereny przebiega au-

1 | Projekt Strategii Rozwoju Powiatu Skierniewickiego na lata 2014–2022, s. 8.

tostrada A2 będąca częścią drogi międzynarodowej E30 łączącej Europę Zachodnią z Białorusią i Rosją, droga ekspresowa S8 stanowiąca część drogi międzynarodowej E67 łączącej Europę Południową z Litwą, Łotwą, Estonią i Skandynawią, droga krajowa nr 72 łącząca Konin z Rawą Mazowiecką oraz droga krajowa nr 70 łącząca Łowicz z drogą ekspresową S8. Blisko granic administracyjnych powiatu skierniewickiego przebiega również autostrada A1 łącząca północ z południem Polski, droga krajowa nr 14 łącząca Łowicz z Walichnowem, droga krajowa nr 92 łącząca Rzepin z Poznaniem i Warszawą oraz obydwa końce obwodnicy Mińska Mazowieckiego, droga krajowa nr 50 łącząca Ciechanów z Ostrowią Mazowiecką, pełniąca również funkcję obwodnicy Warszawy otwartej w jej północnej części oraz droga krajowa nr 8 łącząca Kudowę Zdrój z Budziskiem, przechodząca w drogę ekspresową S8.²

Przez powiat skierniewicki przebiega także linia kolejowa E-20 Rzepin – Poznań – Warszawa – Terespol łącząca wschód Europy z zachodem, a przez miasto Skierniewice – magistralne linie kolejowe do Warszawy, Łodzi oraz Łowicza.³

Podstawową funkcją powiatu skierniewickiego jest produkcja rolnicza oraz obsługa produkcji rolnej. Ponadto powiat posiada liczne walory turystyczne i rekreacyjne. Dla zachowania walorów przyrodniczych i ochrony środowiska wyodrębniono i utworzono na jego terenie Bolimowski Park Krajobrazowy z dobrze oznakowanymi szlakami turystycznymi do wędrówek pieszych, rowerowych i konnych. Z kolei miasto Skierniewice jest znaczącym miejscem koncentracji działalności gospodarczej, czemu sprzyja jego położenie w połowie drogi między Warszawą a Łodzią. Dodatkowo dla otaczającego go obszaru, miasto pełni szeroko rozumiane funkcje usługowe w sferze edukacji, ochrony zdrowia, kultury i sztuki, a także handlu oraz usług bytowych i wyspecjalizowanych.⁴

2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

2.1. Ludność

Znajomość zjawisk i procesów demograficznych zachodzących na danym terenie ma znaczenie nie tylko dla kształtowania odpowiedniej polityki demograficznej, ale również dla projektowania różnorodnych działań społeczno-demograficznych. Analiza uwarunkowań demograficznych najczęściej jest podejmowana przy okazji rozważań dotyczących polityki rynku pracy lub też systemów zabezpieczenia społecznego. W dokumencie *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu* wskazano, że w związku ze zmianami demograficznymi, jakie będą miały miejsce w najbliższej przyszłości zasoby siły roboczej w UE będą się kurczyły. Stąd konieczność działań na rzecz zwiększania

2| Tamże, s. 10.

3| Tamże, s. 11.

4| *Strategia rozwoju Miasta Skierniewice. Aktualizacja Strategii Rozwoju Miasta Skierniewice na lata 2000–2015* przyjęta Uchwałą Nr XI/76/11 Rady Miasta Skierniewice z dnia 27 maja 2011 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia kierunków rozwoju miasta Skierniewice określonych w zaktualizowanym opracowaniu pod tytułem „Strategia Rozwoju miasta Skierniewice do roku 2015”, Skierniewice 2011 r., s. 10.

stopy zatrudnienia osób starszych, w tym kobiet, które dominują licznie w grupie ludności w wieku poprodukcyjnym. W ten sam nurt myślenia o procesach demograficznych wpisują się dokumenty strategiczne w Polsce. W dokumencie *Polska 2030. Wyzwania rozwojowe* już na wstępie wskazano na dylematy związane z przemianami demograficznymi, z jednej strony z wykorzystaniem potencjału wynikającego ze zwiększania się długości trwania życia, a z drugiej z kosztownymi społeczno-ekonomicznymi skutkami zmian w sferze struktury wieku. Strategia podkreśla, że „kluczem do sprostania wyzwaniom demograficznym w perspektywie najbliższych dekad jest przede wszystkim aktywizacja zawodowa prowadząca do maksymalnego wykorzystania dostępnych zasobów pracy. Wymaga to, by wraz z wydłużaniem się oczekiwanej długości trwania życia, podwyższeniu ulegał efektywny wiek wychodzenia z rynku pracy”. Także *Strategia Rozwoju Kraju 2007–2015* wskazuje na problemy demograficzne – spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym, wydłużanie się czasu trwania życia, wzrost liczby emerytów i rencistów – przede wszystkim w kontekście rynku pracy oraz wyzwań wobec systemu zabezpieczenia społecznego i ochrony zdrowia. Strategia podkreśla konieczność dostosowania bazy edukacyjnej, infrastruktury ochrony zdrowia i socjalnej do długookresowych trendów demograficznych.⁵

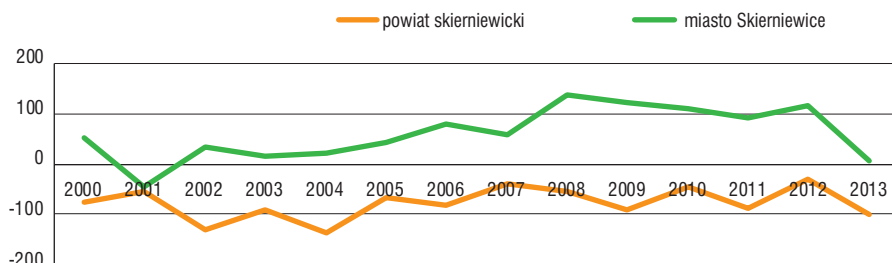
Stąd też, jak już wcześniej podkreślono, w kontekście rynku pracy istnieje konieczność prowadzenia wnikliwych analiz zmian zachodzących w strukturach ludności oraz natężenia zjawiska migracji. Na potrzeby niniejszego opracowania, w celu określenia zmian jakie nastąpiły w ostatnich latach w populacji obu powiatów, część danych za 2013 r. porównano do danych za lata 2000–2012. Natomiast w celu wskazania kierunków zmian jakie będą miały miejsce w strukturach ludności obu obszarów w kolejnych latach, dane za 2013 r. porównano do danych prognozowanych na 2050 r.

W 2013 r. w powiecie skierniewickim **mieszkało** 38,3 tys. osób, a w powiecie m. Skierniewice – 48,6 tys. osób. W latach 2000–2013 liczba ludności w obu powiatach ulegała nieznacznym wahaniom, by ostatecznie w 2013 r. w porównaniu do 2000 r. nastąpił spadek liczby ludności w powiecie skierniewickim (o 1,4%) przy jednoczesnym wzroście liczby ludności w powiecie m. Skierniewice (o 0,4%). Na zmiany te wpływ miały dwa procesy demograficzne, tj. przyrost naturalny oraz migracje. W powiecie m. Skierniewice w latach 2000–2013, z wyjątkiem 2001 r., notowany był dodatni przyrost naturalny (czyli występowała nadwyżka urodzeń nad zgonami) – łącznie w latach 2000–2013 na terenie tym urodziło się 6,8 tys. dzieci przy liczbie zgonów wynoszącej 5,9 tys. Z kolei w powiecie skierniewickim w całym tym okresie występował ujemny przyrost naturalny – zanotowano łącznie 5,7 tys. urodzeń i 6,8 tys. zgonów. W przypadku salda migracji, w powiecie m. Skierniewice w latach 2000–2004 napływ ludności przewyższał odpływ, po tym okresie nastąpiło odwrócenie tendencji – przewaga odpływu ludności nad napływem obserwowana była również w 2013 r. W powiecie skierniewickim w latach 2000–2006

5 | *Analiza rozwoju społecznego w świetle programowania rozwoju gospodarczego, na podstawie prognoz zmian demograficznych i społecznych na rozwój gospodarczy Dolnego Śląska, analiza współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach projektu „Analizy, badania i prognozy na rzecz Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego”, Wrocław 2010, s. 7–8, 84.*

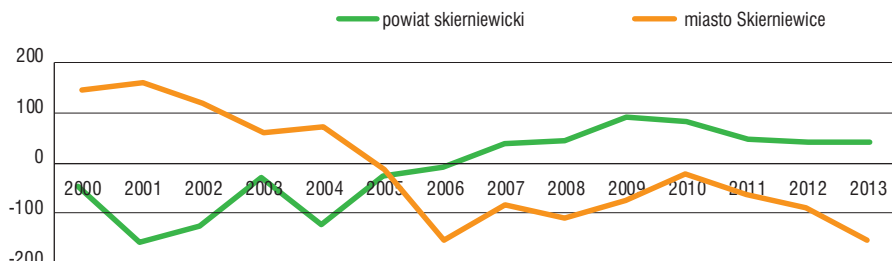
saldo migracji przyjmowało wartości ujemne, natomiast od 2007 r. do 2013 r. notowane było dodatnie saldo migracji.

■ Rys. 3. Przyrost naturalny w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w latach 2000–2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

■ Rys. 4. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w latach 2000–2013

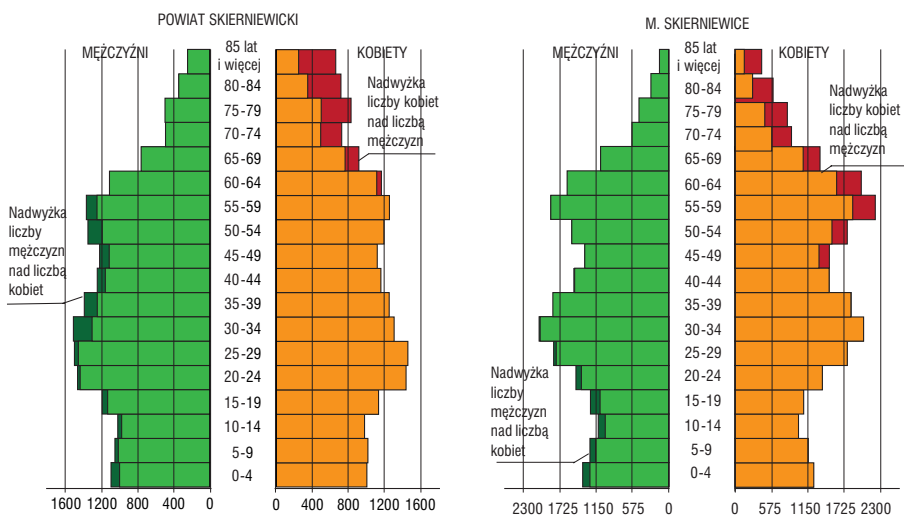
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według prognoz demograficznych Głównego Urzędu Statystycznego na lata 2015–2050, liczba ludności w obu powiatach do 2050 r. będzie systematycznie zmniejszać się, przy czym spadek ten będzie większy w powiecie m. Skierniewice (o 19,5% w stosunku do 2013 r.) niż w powiecie skierniewickim (o 4,9%). Główną przyczyną tego zjawiska będzie malejący przyrost naturalny spowodowany przewagą liczebną zgonów nad urodzeniami. Dodatkowym czynnikiem obniżającym liczebność populacji w mieście Skierniewice będzie ujemne saldo migracji, które w znaczny sposób pomniejszy wielkość zasobów pracy.

W badaniach demograficznych najczęściej wyróżnianymi cechami populacji jest płeć i wiek. Strukturę ludności według płci określa **współczynnik feminizacji**, wyrażający liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn. W strukturze ludności analizowanego obszaru nieznacznie przeważają kobiety, których udział w 2013 r. w powiecie skierniewickim wynosił 50,5%,

a powiecie m. Skierniewice – 52,2%. Przełożyło się to na wartość współczynnika feminizacji. W 2013 r. w powiecie skierniewickim na 100 mężczyzn przypadały 102 kobiety, a w powiecie m. Skierniewice – 109. Pomimo, iż wartość obu wskaźników jest relatywnie korzystna i utrzymuje się w ostatnich latach na stałym poziomie, to jest znacznie zróżnicowana w poszczególnych grupach wiekowych. Większa liczba urodzeń chłopców niż dziewcząt powoduje, że współczynnik feminizacji w młodszych grupach wiekowych przyjmuje wartość poniżej 100. Z kolei nadumieralność mężczyzn w starszych grupach wiekowych powoduje, że współczynnik ten przyjmuje wartości znacznie powyżej 100. Szczególnie niekorzystna jest relacja liczby kobiet w stosunku do liczby mężczyzn w wieku matrymonialnym. Wpływa to negatywnie na rozwój demograficzny poprzez spadek liczby zawieranych małżeństw, tym samym spadek liczby urodzeń i nasilanie się procesu starzenia ludności. W 2013 r. w powiecie skierniewickim nadwyżka liczby kobiet nad liczbą mężczyzn występowała w grupach wiekowych powyżej 60 lat, a w powiecie m. Skierniewice – powyżej 45 lat. W pozostałych grupach populacja mężczyzn przewyższała liczebnie populację kobiet.

■ Rys. 5. Ludność według grup wieku i płci w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2013 r. (stan w dniu 31.12)

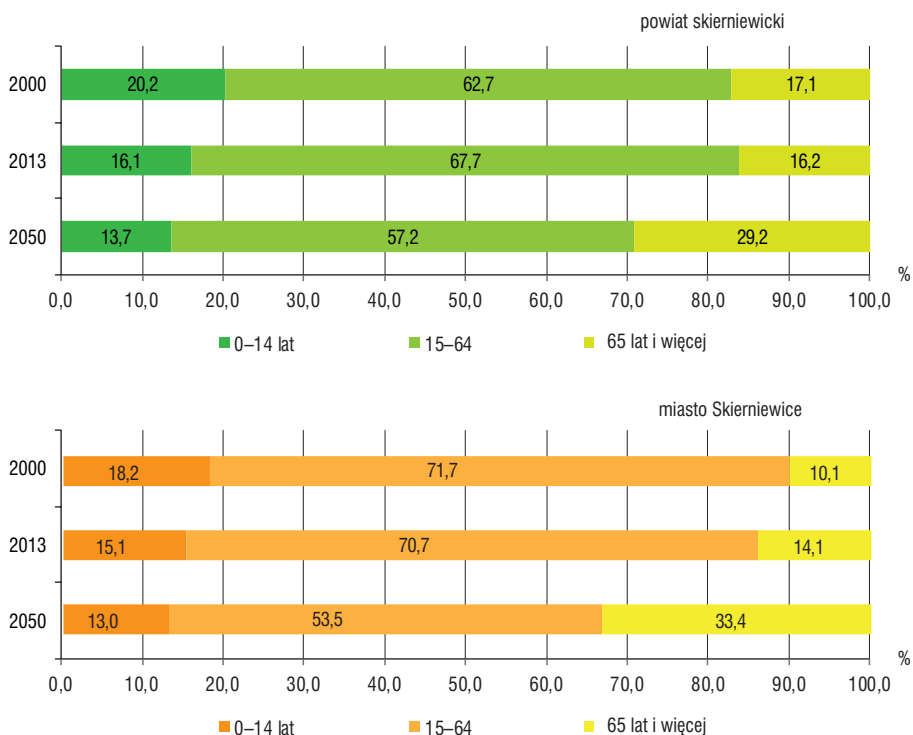
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kolejną ważną cechą populacji jest struktura ludności według grup wieku, gdzie występują znacznie głębsze zmiany niż w przypadku struktury według płci. Do najczęściej stosowanych podziałów ludności według wieku należy zaliczyć ludność według biologicznych, ekonomicznych i edukacyjnych grup wieku.

Dokonując podziału ludności według wieku biologicznego, wyodrębnia się najczęściej trzy grupy, tj.: osoby w wieku 0–14 lat, 15–64 oraz 65 lat i więcej. Podział ten pozwala określić, jaki odsetek ogółu ludności stanowią dzieci, jaka ludność dorosła, a jaki ludzie starzy, i w konsekwencji wskazać stopień zaawansowania demograficznej starości ludności danego kraju lub regionu.

Dokonując podziału ludności na biologiczne grupy wieku odnotowano, iż w 2013 r. w powiecie skierniewickim odnotowano wyższy niż w powiecie m. Skierniewice udział dzieci (o 1,0 pp.) i osób w wieku 65 lat i więcej (o 2,1 pp.) a niższy udział osób w wieku 15–64 lata (o 3,0 pp.).

■ Rys. 6. Struktura ludności według biologicznych grup wieku w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2000, 2013 i 2050 r. (stan w dniu 31.12)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2013 r. w porównaniu do 2000 r., w powiecie skierniewickim zanotowano spadek odsetka dzieci (o 4,1 pp.) i ludzi starszych (o 0,9 pp.) a wzrost odsetka osób dorosłych (o 5,0 pp.). Z kolei w powiecie m. Skierniewice nastąpił spadek udziału dzieci (o 3,1 pp.) i osób w wieku 15–64 lata (o 1,0 pp.) a wzrost odsetka osób w wieku powyżej 65 lat (o 4,0 pp.). Spadek udziału

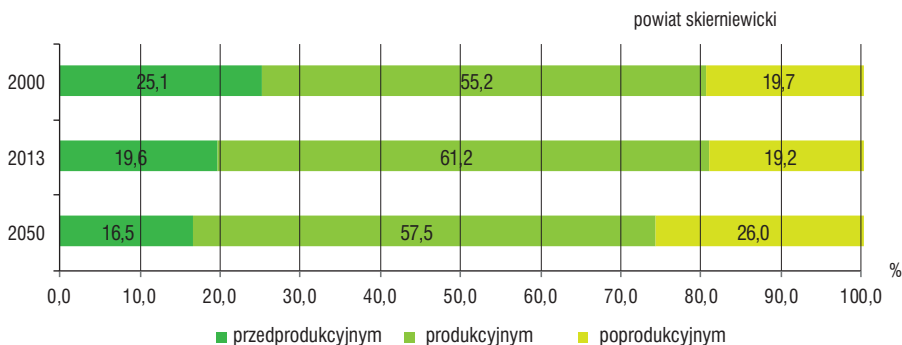
ludności w wieku do 14 lat oraz wzrost liczby ludności w wieku 65 lat i więcej w ostatnich latach, świadczą o nasilaniu się procesu starzenia demograficznego ludności. Co więcej według prognoz demograficznych w kolejnych latach nadal będzie pogłębiać się spadek liczby ludności w wieku poniżej 14 lat i 15–64 lat, a wzrastać będzie udział ludności w wieku powyżej 65 lat.

Inną miarą procesu starzenia demograficznego ludności jest relacja między liczbą dzieci a liczbą ludzi starszych. Wskazuje ona, ile osób w wieku 65 lat i więcej przypada na 1000 dzieci w wieku 0–14 lat. Informuje więc o żywotności danego obszaru, a wysokie jej wartości w konsekwencji mogą prowadzić do zachwiania równowagi pomiędzy osobami wchodzącymi w wiek produkcyjny a osobami opuszczającymi rynek pracy. W 2013 r. wskaźnik ten w powiecie skierniewickim ukształtował się na poziomie 1003, a w powiecie m. Skierniewice – 933. Do 2050 r. w obu powiatach nastąpi ponad dwukrotny wzrost jego wartości. Stały wzrost tego wskaźnika świadczy o pogorszeniu się relacji międzypokoleniowej na obszarze objętym diagnozą.

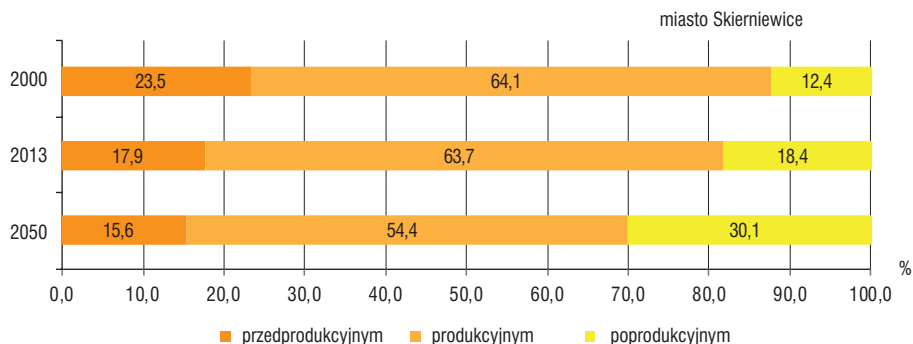
Do oceny aktualnego społeczno-gospodarczego i demograficznego stanu danego obszaru i określenia jego perspektyw rozwojowych podział ludności na trzy powyżej opisane grupy wiekowe jest niewystarczający. Niezbędny jest także podział ludności według wieku, oparty na przesłankach **społeczno-ekonomicznych**, w ramach którego wyodrębnia się trzy duże grupy wiekowe: wiek przedprodukcyjny (0–17 lat), produkcyjny (kobiety – 18–59 lat, mężczyźni – 18–64 lata) i poprodukcyjny (kobiety – 60 lat i więcej, mężczyźni – 65 lat i więcej).⁶

W 2013 r., powiat skierniewicki w porównaniu do miasta Skierniewice, charakteryzował się wyższym odsetkiem ludności w wieku przedprodukcyjnym (o 1,7 pp.) i poprodukcyjnym (o 0,8 pp.) a niższym udziałem ludności w wieku produkcyjnym (o 2,5 pp.).

■ Rys. 7. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2000, 2013 i 2050 r. (stan w dniu 31.12)

6 | Sytuacja demograficzna Polski. Raport 2011–2012, Rządowa Rada Ludnościowa, Warszawa 2012, s. 45.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W powiecie skierniewickim, w 2013 r. w porównaniu do 2000 r., zanotowano spadek udziału osób w wieku przedprodukcyjnym (o 5,5 pp.) i poprodukcyjnym (o 0,5 pp.), a wzrost udziału ludności w wieku produkcyjnym (o 6,0 pp.). W powiecie m. Skierniewice nastąpił natomiast spadek odsetka ludności w wieku przedprodukcyjnym (o 5,6 pp.) i produkcyjnym (o 0,4 pp.), a wzrost odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym (o 6,0 pp.). W okresie do 2050 r. w obu powiatach obserwowany będzie spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Zmiany te spowodują gwałtowne zmniejszanie i starzenie się zasobów pracy, a w konsekwencji pogarszanie się podaży siły roboczej na rynku pracy.

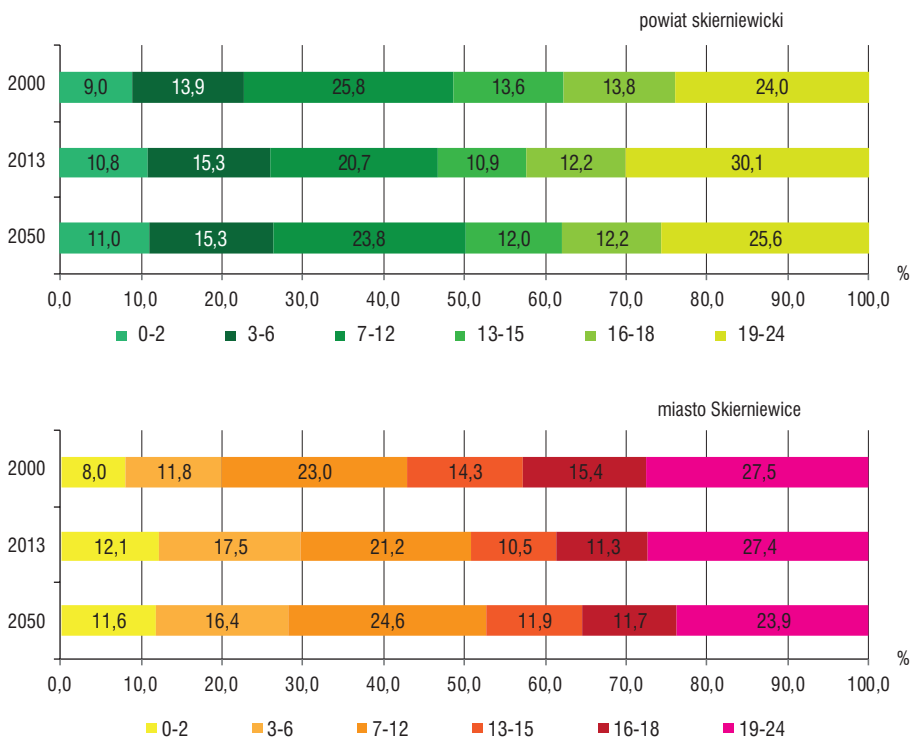
Zmiany relacji między poszczególnymi grupami wieku według kryteriów wieku ekonomicznego przekładają się na wielkość **współczynnika obciążenia demograficznego**. Miernik ten informuje o stopniu ekonomicznego obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością pozostałą (tj. w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym). Im wyższa wartość wskaźnika, tym większe obciążenie osób pracujących kosztami utrzymania dzieci i osób będących na emeryturze. Na każde 100 osób w wieku produkcyjnym, w 2013 r. w powiecie skierniewickim, przypadły 64 osoby w wieku nieprodukcyjnym, a w powiecie m. Skierniewice – 57 osób. W 2050 r. w obu powiatach wartość wskaźników wzrośnie odpowiednio do 74 i 84 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Spowodowane to będzie wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym i spadkiem liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

Ważnych informacji dla kształtowania przyszłej polityki demograficznej na danym terenie dostarcza struktura ludności według **edukacyjnych grup wieku**. Do edukacyjnych grup wieku zalicza się roczniki, które wymagają szczególnej opieki ze strony państwa i społeczeństwa, a więc dzieci w tzw. wieku żłobkowym (0–2 lata), przedszkolnym (3–6 lat), w wieku szkoły podstawowej (7–12 lat), wieku gimnazjalnym (13–15 lat) i licealnym (16–18 lat) oraz w wieku szkoły wyższej (19–24 lata).

W 2013 r. w powiecie skierniewickim, w populacji ludności w wieku edukacyjnym zanotowano niższe udziały dzieci w wieku żłobkowym (o 1,3 pp.), przedszkolnym (o 2,2 pp.) oraz szkoły podstawowej (0,5 pp.), a wyższe w przypadku osób w wieku gimnazjalnym (o 0,4 pp.), szkoły średniej (o 0,9 pp.) i wyższej (o 2,7 pp.) niż w analogicznej populacji miasta Skierniewice.

W obu powiatach w porównaniu do 2000 r. zanotowano wzrost udziału dzieci w wieku żłobkowym i przedszkolnym, dodatkowo w powiecie skierniewickim także w wieku szkoły wyższej. Liczebność pozostałych grup wieku edukacyjnego uległa zmniejszeniu. Ze zmniejszającej się liczby dzieci i młodzieży wynikają określone – doraźne i perspektywiczne – skutki dla polityki edukacyjnej oraz dla innych dziedzin życia społecznego.

■ Rys. 8. Struktura ludności według edukacyjnych grup wieku w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2000, 2013 i 2050 r. (stan w dniu 31.12)

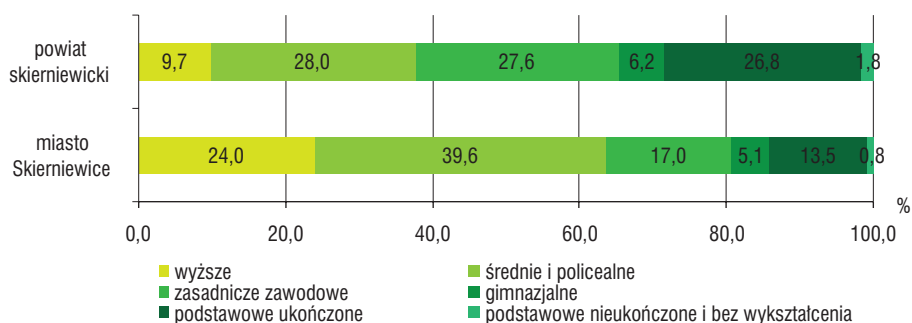
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Notowana obecnie mniejsza niż kilka lat temu liczba uczniów w szkołach podstawowych, pociągająca za sobą zmniejszenie liczby uczniów w gimnazjach i liceach, a w przyszłości i w szko-

łach wyższych. Nasilać się więc będą negatywne zjawiska związane z niżem demograficznym. Ta sama mniej liczna populacja po ukończeniu szkoły średniej i wyższej podejmować będzie pracę, czyli kształtować w dużym stopniu sytuację na rynku pracy, zwłaszcza w sferze wykwalifikowanych kadr. Należy to uwzględnić w aktualnej i perspektywicznej polityce ludnościowej, zwłaszcza w polityce rodzinnej i migracyjnej.

Jednym z ważniejszych czynników opisujących stan ludności jest **poziom wykształcenia**⁷ osób zamieszkujących dany teren. Według danych NSP 2011 mieszkańcy powiatu m. Skierniewice byli lepiej wykształceni niż mieszkańcy powiatu skierniewickiego prawie co czwarty mieszkaniec powiatu m. Skierniewice miał wyższe wykształcenie, podczas gdy w powiecie skierniewickim co dziesiąty. Ponadto prawie 40% mieszkańców powiatu m. Skierniewice miało wykształcenie średnie i policealne podczas gdy w powiecie skierniewickim – 28,0% mieszkańców. Z kolei w powiecie skierniewickim zanotowano wyższy udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym – prawie 63% mieszkańców powiatu posiadało ten poziom wykształcenia (w mieście Skierniewice – 36,4%).

■ Rys. 9. Struktura ludności według poziomu wykształcenia w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2011 r. (wyniki NSP 2011)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2.2. Migracje

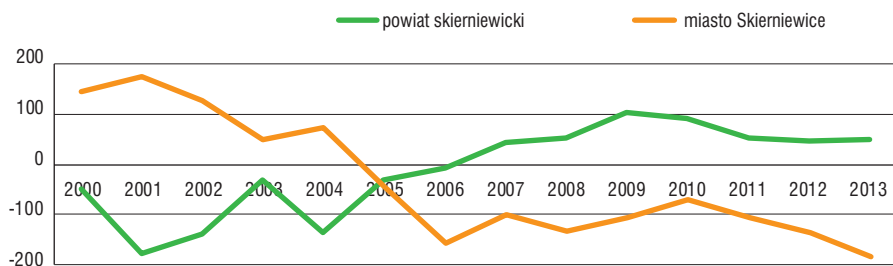
Ważnym procesem kształtującym struktury demograficzne i społeczne danego obszaru jest zjawisko **migracji**. Migracje to ważny czynnik nie tylko dla rozwoju ilościowego populacji, ale i jakościowego. Wśród ludności emigrującej przeważają bowiem osoby młode, lepiej wykształcone i bardziej przedsiębiorcze czyli osoby, które w przyszłości nie tylko będą tworzyły zasoby pracy ale które same będą tworzyły miejsca pracy dla innych, dzięki czemu będą mogły przyczyniać się do rozwoju przedsiębiorczości na danym terenie a tym samym tworzenia nowych miejsc pracy. Analiza zjawiska migracji, zarówno wewnętrznych jak i zagranicznych, jest trudna. Oficjalna statystyka jest w stanie uchwycić tylko zarejestrowane formalnie przemieszczenia ludności wewnątrz kraju i za granicą. Można zatem sądzić, że te statystycznie uchwytnie migracje ludności są tylko

7 | Poziom wykształcenia określa się dla ludności w wieku 13 lat i więcej.

niewielką częścią rzeczywistych przemieszczeń migracyjnych ludności. Dlatego też, analizując dane dotyczące migracji można wskazać tylko na pewne kierunki przemieszczeń ludności. Nie można natomiast, na podstawie takich rejestrowanych migracji, ocenić ilościowej skali badanego zjawiska. W tej sytuacji szczególnie ważne jest, aby analizując zjawiska migracji (rejestrowanej), posługiwać się uśrednionymi danymi dla dłuższego okresu. Takie ujęcie pozwala bowiem w bardziej wiarygodny sposób wskazać ogólnie występujące przestrzenne trendy.

W ramach **przemieszczeń wewnątrz kraju** w latach 2000–2013 do powiatu skierniewickiego napłynęło łącznie 5,7 tys. osób a powiat opuściło 5,9 tys. osób. Z kolei do powiatu m. Skierniewice w okresie tym napłynęło 6,0 tys. osób a powiat opuściło 6,2 tys. osób. Należy zauważyć, że w latach 2000–2006 każdego roku więcej osób przybywało do powiatu m. Skierniewice niż do powiatu skierniewickiego. W kolejnych latach sytuacja się odwróciła i więcej ludności osiedlało się w powiecie skierniewickim niż w powiecie m. Skierniewice. Podobne tendencje wystąpiły w przypadku odpływu ludności – w latach 2000–2004 więcej osób opuszczało powiat skierniewicki niż powiat m. Skierniewice, a od 2005 r. do 2013 r. odpływ ludności był większy w powiecie m. Skierniewice. W wyniku tych przemieszczeń, saldo migracji wewnętrznych w latach 2000–2006 w powiecie skierniewickim przyjmowała wartości ujemne, a w latach 2007–2013 dodatnie. W powiecie m. Skierniewice wskaźnik ten wartości dodatnie przyjmował do 2004 r., od tego momentu do 2013 r. ujemne.

■ Rys. 10. Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w latach 2000–2013

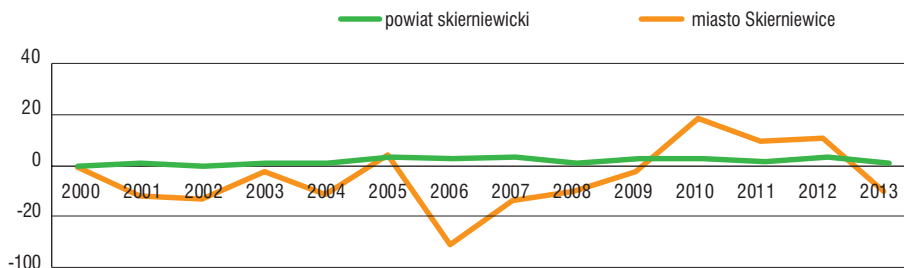

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W latach 2000–2013 na pobyt stały z zagranicy w powiecie skierniewickim zameldowały się łącznie 23 osoby, a w powiecie m. Skierniewice 180 osób. Prawie każdego roku w okresie tym (z wyjątkiem 2003 r. kiedy to w obu powiatach z zagranicy na stałe nie zameldowała się żadna osoba), więcej osób z zagranicy meldowało się w powiecie m. Skierniewice niż w powiecie skierniewickim. Identyczna sytuacja miała miejsce w przypadku wymeldowań na stałe za granicę – każdego roku na stałe za granicę wymeldowywało się więcej osób z powiatu m. Skierniewice niż z powiatu skierniewickiego. W okresie tym z powiatu skierniewickiego na stałe za granicę wymeldowało się 9 osób, a z miasta Skierniewice 231 osób. Saldo migracji zagranicznych

w powiecie skierniewickim przez większość analizowanych lat przyjmowało wartości dodatnie (lata: 2005–2007, 2009–2012) albo było równe zero (lata: 2001, 2003–2004, 2008, 2013). Z kolei w powiecie m. Skierniewice w większości lat wymeldowania na stałe za granicę przewyższały zameldowania na stałe z zagranicy – wartości dodatnie saldo migracji zagranicznych przyjęło w latach: 2000, 2005, 2010–2012.

■ Rys. 11. Saldo migracji zagranicznych na pobyt stały w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w latach 2000–2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ogólne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w 2013 w powiecie skierniewickim wyniosło 41 osób, a w powiecie m. Skierniewice -159 osób. W przeliczeniu na 1000 ludności dało to odpowiednio 1,1 i -3,3 (w województwie -1,1, w Polsce -0,5). Pod względem wielkości tego wskaźnika, na tle pozostałych powiatów województwa łódzkiego, powiat skierniewicki plasował się na 7 miejscu spośród 24 powiatów, a powiat m. Skierniewice na 23 miejscu.

Na podstawie powyższych informacji należy wnioskować, że procesy demograficzne wpływają i w kolejnych latach będą znacząco wpływały na zasoby pracy w analizowanych powiatach. Najważniejszym wyzwaniem, z jakim przyjdzie się zmierzyć władzom samorządowym w nadchodzących latach są przeobrażenia zachodzące w strukturze wiekowej ludności, bowiem zmieniająca się struktura i wielkość zasobów pracy będzie prowadzić do stopniowego powstawania niedoborów na rynku pracy. Początkowo zmiany te będą przybierać charakter niedoborów jakościowych, polegających na braku możliwości znalezienia zatrudnienia odpowiednio wykwalifikowanych pracowników. Wraz z pogłębianiem się niekorzystnych tendencji populacyjnych będą również obserwowane niedobory ilościowe rozumiane, jako ogólny brak wystarczająco licznej grupy chętnych i zdolnych do podejmowania zatrudnienia, niezależnie od dopasowania podaży pod względem poszukiwanej wiedzy i umiejętności. Taka sytuacja będzie negatywnie oddziaływać zarówno na kształt relacji rynku pracy, jak również na poziom dobrobytu społecznego i tempo rozwoju gospodarczego.⁸

8 | Baładynowicz-Panfil K., *Procesy demograficzne w województwie pomorskim i ich konsekwencje dla regionalnego rynku pracy*, Prace i Materiały Instytutu Handlu Zagranicznego Uniwersytetu Gdańskiego, nr 130, Gdańsk 2011 r., s. 123–135.

Źródło: *Badanie lokalnego rynku pracy w Powiecie Skierniewickim i Powiecie Miasto Skierniewice*, s. 17.

Powiat skierniewicki jest **powiatem typowo rolniczym**, o bardzo małym uprzemysłowieniu, głównie w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego. Posiada wyraźnie określony profil gospodarczy, jakim jest produkcja owoców, warzyw i kwiatów. Dominującymi formami gospodarowania na terenie powiatu skierniewickiego jest rolnictwo oraz działalność handlowo-usługowa.

Potencjał produkcyjny rolnictwa jest funkcją naturalnych warunków produkcji, na które składają się jakość i przydatność rolnicza gleb, agroklimat, rzeźba terenu i warunki wodne na danym obszarze. Wartość poszczególnych składowych dla powiatu skierniewickiego kształtuje się następująco: jakość i przydatność rolnicza gleb – 44,3 pkt. (w województwie – 43,2 pkt.), agroklimat – 10,4 pkt. (w województwie – 11,5 pkt.), rzeźba terenu – 4,5 pkt. (w województwie – 4,4 pkt.), warunki wodne – 2,9 pkt. (w województwie – 2,8 pkt.)⁹. Należy jednak mieć na uwadze, że rozpatrywanie tych czynników środowiska osobno nie pozwala na dokonywanie porównań zdolności produkcyjnej poszczególnych regionów czy jednostek administracyjnych. Miernikiem, który pozwala na taką ocenę jest **wskaźnik waloryzacji przestrzeni produkcyjnej (WWRPP)**¹⁰. Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla powiatu skierniewickiego wynosi 62,0 pkt., przy wartościach średnich dla województwa łódzkiego na poziomie 61,9 pkt., a dla Polski – 66,6 pkt. Jakość przestrzeni produkcyjnej powiatu kształtuje się więc na poziomie średniej wojewódzkiej jednak na poziomie niższym niż przeciętnie w kraju.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego (statystyka nie dysponuje danymi z bieżącej sprawozdawczości na poziomie powiatu) na terenie powiatu skierniewickiego w 2010 r. funkcjonowało 7,7 tys. **gospodarstw rolnych** (4,5% ogółu gospodarstw rolnych w województwie łódzkim), spośród których 88,0% prowadziło działalność rolniczą. Łączna powierzchnia gospodarstw rolnych wynosiła 51,9 tys. ha (4,5% ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych w województwie łódzkim). W strukturze obszarowej gospodarstw przeważały gospodarstwa małe (do 5 ha), które stanowiły 57,1% wszystkich gospodarstw i zajmowały 21,2% ogółu powierzchni gospodarstw rolnych w powiecie. Gospodarstwa o powierzchni powyżej 10 ha stanowiły 16,2%, a zajmowały 45,9% powierzchni gospodarstw rolnych powiatu.

Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w 2010 r. w powiecie skierniewickim wynosiła 6,74 ha (w województwie – 6,86 ha), a gospodarstwa rolnego prowadzącego działalność rolniczą – 7,47 ha (w województwie – 7,84 ha). Z kolei przeciętna powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze w gospodarstwach rolnych równała się 5,65 ha (w województwie – 5,68 ha),

9| *Plan nawodnień rolniczych dla województwa łódzkiego*, Biuro Projektów Wodnych Melioracji i Inżynierii Środowiska „BIPROWODMEL” Sp. z o.o., Poznań 2007 r., s. 8.

10| Charakterystyki jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (RPP) dokonuje się w oparciu o metodę waloryzacji opracowaną przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach. Instytut ten ocenił jakość RPP za pomocą syntetycznego wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP). Ogólny wskaźnik WWRPP oblicza się poprzez zsumowanie czterech ww. wskaźników cząstkowych. Wskaźnik ten bardzo dobrze odzwierciedla potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej, o czym świadczy jego wysoka korelacja z plonami głównych roślin uprawnych.

natomiast użytków rolnych w gospodarstwach rolnych prowadzących działalność rolniczą – 6,42 ha (w województwie – 6,65 ha). Należy więc zauważyć, że średnia powierzchnia gospodarstw rolnych i użytków rolnych w dobrej kulturze w powiecie była zbliżona do wartości dla województwa.

Na terenie powiatu występuje dość znaczne zróżnicowanie gleb użytkowanych rolniczo. Gleby klasy I (tzw. gleby orne najlepsze) nie występują na obszarze powiatu, a wielkość powierzchni gleb klasy II jest nieznaczna. Największa powierzchnia gleb kompleksu III występuje w gminie Skierniewice. W pozostałych gminach przeważają gleby średnich i niższych klas bonitacji – IVa i b.

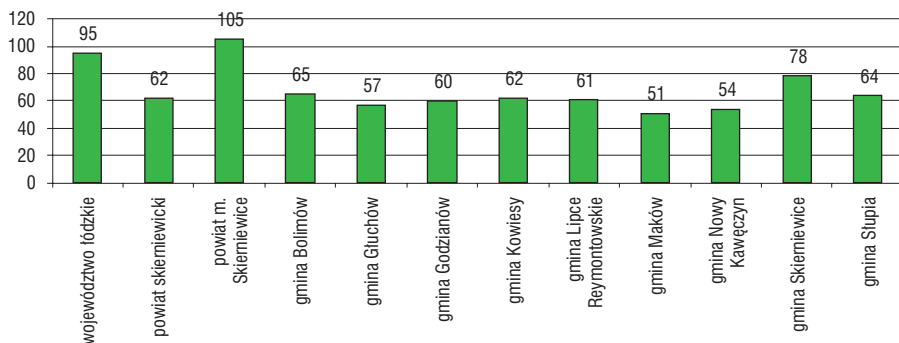
3.2. Podmioty gospodarcze

W 2013 r. w rejestrze REGON, na obszarze powiatu skierniewickiego zarejestrowanych było 2376 **podmiotów gospodarki narodowej**, a na terenie miasta Skierniewice – 5103 podmioty. Jednostki te stanowiły odpowiednio 1,0% i 2,1% podmiotów gospodarki narodowej w województwie łódzkim. Średnio na 1000 mieszkańców powiatu skierniewickiego przypadały 62 podmioty, a powiatu m. Skierniewice – 105, podczas gdy w województwie – 95. Można więc stwierdzić, że na tle województwa powiat m. Skierniewice wyróżnia się pod względem nasycenia przedsiębiorczością, a powiat skierniewicki jest obszarem słabo rozwiniętym gospodarczo. Potwierdza to również porównanie obu wskaźników do ich wartości w pozostałych powiatach województwa – powiat m. Skierniewice plasuje się na trzecim miejscu w województwie (za powiatem m. Łódź i powiatem łódzkim wschodnim), a powiat skierniewicki na trzecim miejscu od końca (za nim znajdują się powiaty opoczyński i piotrkowski).

Przestrzenne nasycenie podmiotami gospodarczymi na terenach gmin powiatu skierniewickiego w 2013 r. było dość zróżnicowane. Największe **zagęszczenie podmiotów** gospodarczych na 1000 ludności występowało w gminie Skierniewice (78). W pozostałych gminach wahało się od 51 podmiotów na 1000 ludności gminy Maków do 65 podmiotów na 1000 ludności gminy Bolimów. Można więc zauważyć, że najwięcej podmiotów gospodarki narodowej funkcjonowało w gminach położonych w pobliżu Skierniewic. Podmioty te pełnią bowiem funkcje pomocnicze i usługowe dla większych zakładów położonych na terenach zurbanizowanych, a także obsługują mieszkańców okolicznych miast. Firmy te mają lepsze warunki do funkcjonowania, mogą bowiem korzystać ze skupionej w miastach wyższej jakości siły roboczej, infrastruktury technicznej i społecznej, technologii i rynków zbytu¹¹. Z kolei najmniej podmiotów gospodarki narodowej znajdowało się w gminach oddalonych od miasta Skierniewice.

11 | Gwiazdzińska-Goraj M., *Sytuacja i kierunki zmian społeczno-ekonomicznych na obszarach wiejskich w warunkach dynamizacji zmian strukturalnych* [w:] *Ekspertyza dotycząca województwa warmińsko-mazurskiego w kontekście strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008 r., s. 804–805.

■ Rys. 13. Podmioty gospodarki narodowej* prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności w województwie łódzkim, powiecie skierniewickim, mieście Skierniewice oraz gminach powiatu skierniewickiego w 2013 r. (stan w dniu 31.12)

* Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Około 95% (2261) podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie powiatu skierniewickiego i ok. 97% (4972) w mieście Skierniewice w 2013 r. należało do sektora prywatnego¹². W sektorze publicznym¹³ działało 4,8% (115) podmiotów w powiecie skierniewickim i 2,6% (131) w mieście Skierniewice.

W 2013 r. w strukturze podmiotów gospodarczych według liczby pracujących (klas wielkości)¹⁴, podmioty o liczbie pracujących do 9 osób stanowiły 94,9% w powiecie skierniewickim i 95,6% w mieście Skierniewice. Zdecydowana większość z nich zajmowała się działalnością usługową. Podmioty małe, o liczbie pracujących od 10 do 49 osób, stanowiły 4,6% w powiecie skierniewickim i 3,5% w mieście Skierniewice. Główną domeną ich działalności była edukacja oraz handel i naprawy. Udział podmiotów średnich wyniósł 0,5% w powiecie skierniewickim

12] Zgodnie z metodologią rejestru REGON podmioty gospodarki narodowej grupowane są m.in. z punktu widzenia prawa własności. Wyróżnia się sektor publiczny (mienie zaliczanych do niego podmiotów w całości lub w przeważającej części należy do Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych lub jednostek samorządu terytorialnego) oraz sektor prywatny (mienie zaliczanych do niego podmiotów w całości lub w przeważającej części należy do prywatnych właścicieli – osób fizycznych lub prawnych, krajowych lub zagranicznych). Źródło: *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON*, Wyd. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2011 r., s. 20.

13] Do sektora tego należą m.in. jednostki funkcjonujące w obrębie administracji publicznej, edukacji oraz ochronie zdrowia.

14] Na potrzeby niniejszego opracowania zastosowano podział według następujących grup: do 9 pracujących (firmy mikro), 10–49 pracujących (firmy małe), 50–249 (firmy średnie) i w końcu firmy duże o liczbie pracujących powyżej 250 osób. Użycie tego podziału pozwala m.in. na pokazanie udziału w gospodarce firm sektora MSP.

i 0,8% w mieście Skierniewice. W 2013 r. w powiecie skierniewickim nie funkcjonował żaden podmiot o liczbie pracujących powyżej 250 osób, a w mieście Skierniewice działało osiem takich jednostek, które w strukturze podmiotów powiatu stanowiły 0,2%.

Przeprowadzona analiza struktury podmiotów gospodarczych według liczby pracujących osób wskazuje, że na analizowanym terenie przeważają jednostki sektora MSP. Przewaga sektora MSP jest cechą charakterystyczną współczesnej gospodarki rynkowej, a więc i obszar objęty diagnozą wpisuje się w obserwowane w ciągu ostatnich kilkunastu lat trendy. Sektor MSP charakteryzuje się dużą dynamiką zmian, a przez to jest bardzo ważny dla gospodarki ze względu na jego rolę w tworzeniu nowych miejsc pracy oraz przyspieszaniu wzrostu gospodarczego. Co więcej działalność ta stanowi ważny bufor wobec negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, takich jak długotrwałe bezrobocie, niski poziom dochodów gospodarstw domowych, uzależnienie od pomocy społecznej, utrwalające się postawy roszczeniowe wobec państwa, itd.¹⁵

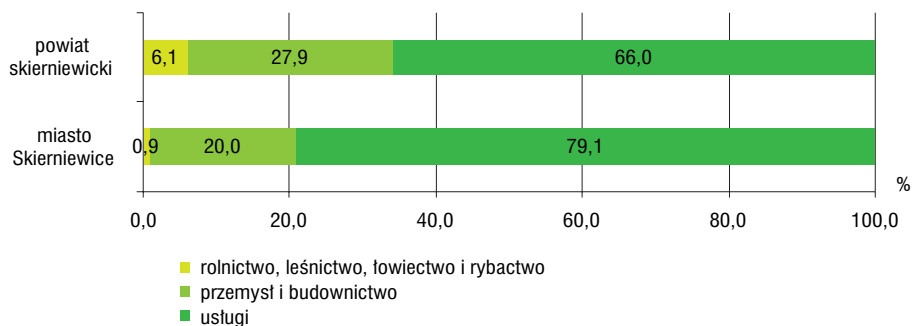
Struktura podmiotów gospodarki narodowej według **rodzaju działalności** ma istotne znaczenie dla rozwoju gospodarczego regionu. Rodzaj prowadzonej działalności wyznacza bowiem zapotrzebowanie na pracowników o określonych kwalifikacjach, a także określa stopień dywersyfikacji gospodarki. Gospodarka o zróżnicowanej i zharmonizowanej strukturze jest bardziej odporna na wahania koniunkturalne i ma większą zdolność adaptacyjną¹⁶. Podmioty gospodarki narodowej według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), można przyporządkować do jednego z trzech rodzajów działalności, tj.: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; przemysł i budownictwo; usługi.

W 2013 r. na analizowanym obszarze najwięcej jednostek prowadziło działalność w sektorze usługowym, przy czym w powiecie m. Skierniewice odsetek ten był o 13,1 pp. większy niż w powiecie skierniewickim. Co piąty podmiot zarejestrowany w powiecie m. Skierniewice zajmował się działalnością przemysłową i budownictwem, a prawie co trzeci w powiecie skierniewickim. Z kolei działalność rolniczą w powiecie skierniewickim (145) prowadziło trzy razy więcej podmiotów niż w powiecie m. Skierniewice (44). Rozpatrując liczbę podmiotów zajmujących się działalnością rolniczą w poszczególnych gminach powiatu skierniewickiego można dostrzec jej duże zróżnicowanie – od 5 podmiotów w gminie Słupia do 33 jednostek w gminie Głuchów.

15] Rakowska J., Wojewódzka-Wiewiórska A., *Zróżnicowanie przestrzenne obszarów wiejskich w Polsce – stan i perspektywy rozwoju w kontekście powiązań funkcjonalnych* [w:] *Ekspertyza wykonana na zamówienie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego*, Warszawa 2010 r., s. 9.

16] Kołodziejczyk D., *Kierunki rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich* [w:] J. Bański (red.) *Polska przestrzeń wiejska: procesy i perspektywy*. Studia Obszarów Wiejskich, tom VI. Wyd. Polskie Towarzystwo Geograficzne PAN, Warszawa 2004 r., s. 44.

■ Rys. 14. Struktura podmiotów gospodarki narodowej* według rodzajów działalności w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2013 r. (stan w dniu 31.12)

* Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Cechą charakterystyczną współczesnej gospodarki jest dominująca rola sektora usług. Sytuacja taka miała miejsce również na terenie obu analizowanych powiatów. W 2013 r. więcej niż co trzeci podmiot prowadzący działalność usługową, zarówno na terenie powiatu skierniewickiego jak i miasta, należał do sekcji: G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle). Kolejne miejsca pod względem liczebności w powiecie zajmowały podmioty z sekcji H (transport i gospodarka magazynowa) oraz S i T (pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby). Z kolei w mieście podmioty zajmujące się działalnością profesjonalną, naukową i techniczną. Udział żadnej z pozostałych sekcji PKD 2007 zaliczanych do działalności usługowej nie przekroczył 10%.

■ Tab. 1. Podmioty gospodarki narodowej prowadzące działalność usługową w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice według sekcji PKD 2007 w 2013 r. (stan w dniu 31.12)

Sekcje PKD 2007	Powiat skierniewicki		Miasto Skierniewice	
		ogółem = 100		ogółem = 100
Podmioty usługowe ogółem	2376	100,0	5103	100,0
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (G)	607	38,7	1388	34,4
Transport i gospodarka magazynowa (I)	185	11,8	367	9,1
Informacja i komunikacja (J)	78	3,1	21	2,6
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (K)	57	2,2	95	4,0

Sekcje PKD 2007	Powiat skierniewicki		Miasto Skierniewice	
		ogółem = 100		ogółem = 100
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (L)	57	2,7	265	4,7
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (M)	162	1,1	298	4,7
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (N)	42	7,2	188	14,1
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (O)	116	3,1	232	3,9
Edukacja (P)	18	5,0	190	0,5
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (Q)	35	7,4	162	5,7
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (R)	113	3,6	569	6,6
Pozostała działalność usługowa (S)	49	3,6	158	2,4
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (T)	49	10,3	106	7,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kolejną pod względem liczebności grupą podmiotów funkcjonujących na terenach obu powiatów były jednostki zajmujące się działalnością przemysłową i budownictwem. Wśród tych podmiotów największy odsetek stanowiły jednostki prowadzące działalność budowlaną (sekcja F) – udział tej sekcji w obu powiatach przekroczył 60%. Co trzeci podmiot, zarówno w powiecie skierniewickim jak i powiecie m. Skierniewice, zajmował się przetwórstwem przemysłowym (sekcja C). Liczebność żadnej z pozostałych sekcji działalności przemysłowej w obu powiatach nie przekroczyła 2,0%.

■ Tab. 2. Podmioty gospodarki narodowej prowadzące działalność przemysłową i budowlaną w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice według sekcji PKD 2007 w 2013 r. (stan w dniu 31.12)

Sekcje PKD 2007	Powiat skierniewicki		Miasto Skierniewice	
		ogółem = 100		ogółem = 100
Podmioty przemysłowe i budowlane ogółem	663	100,0	1020	100,0
Górnictwo i wydobywanie (B)	9	1,4	4	0,4
Przetwórstwo przemysłowe (C)	225	33,9	341	33,4
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (D)	7	1,1	3	0,3

Sekcje PKD 2007	Powiat skierniewicki		Miasto Skierniewice	
		ogółem = 100		ogółem = 100
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (E)	12	1,8	14	1,4
Budownictwo (F)	410	61,8	658	64,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W przypadku przetwórstwa przemysłowego (sekcja C) największe udziały w powiecie skierniewickim posiadały podmioty zajmujące się produkcją artykułów spożywczych (Dział 10), produkcją wyrobów z drewna oraz korka (Dział 16), produkcją metalowych wyrobów gotowych (Dział 25) oraz naprawą, konserwacją i instalowaniem maszyn i urządzeń (Dział 33). Te cztery grupy stanowiły łącznie 51,6% wszystkich podmiotów zajmujących się przetwórstwem przemysłowym w powiecie skierniewickim. Z kolei w mieście Skierniewice najwyższe udziały posiadały podmioty nastawione na produkcję metalowych wyrobów gotowych (Dział 25), produkcję artykułów spożywczych (Dział 10), produkcję odzieży (Dział 14) oraz produkcję pozostałych wyrobów (Dział 32). Ich łączny udział wynosił 50,4%. Udział żadnej z pozostałych grup produkcji przemysłowej w obu powiatach nie przekroczył 10%.

■ Tab. 3. Podmioty gospodarki narodowej prowadzące produkcję przemysłową w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice według działów w 2013 r. (stan w dniu 31.12)

Działy PKD 2007	Powiat skierniewicki		Miasto Skierniewice	
		ogółem = 100		ogółem = 100
Podmioty przemysłowe ogółem	225	100,0	341	100,0
Produkcja artykułów spożywczych (Dział 10)	36	16,0	44	12,9
Produkcja napojów (Dział 11)	0	0,0	2	0,6
Produkcja wyrobów tytoniowych (Dział 12)	0	0,0	0	0,0
Produkcja wyrobów tekstylnych (Dział 13)	6	2,7	6	1,8
Produkcja odzieży (Dział 14)	21	9,3	44	12,9
Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych (Dział 15)	0	0,0	0	0,0
Produkcja wyrobów z drewna oraz korka (Dział 16)	28	12,4	21	6,2
Produkcja papieru i wyrobów z papieru (Dział 17)	1	0,4	6	1,8
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji (Dział 18)	5	2,2	14	4,1
Wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (Dział 19)	0	0,0	0	0,0

Działy PKD 2007	Powiat skierniewicki		Miasto Skierniewice	
		ogółem = 100		ogółem = 100
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych (Dział 20)	1	0,4	4	1,2
Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych (Dział 21)	0	0,0	0	0,0
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (Dział 22)	10	4,4	8	2,3
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (Dział 23)	15	6,7	22	6,5
Produkcja metali (Dział 24)	5	2,2	2	0,6
Produkcja metalowych wyrobów gotowych (Dział 25)	28	12,4	47	13,8
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (Dział 26)	2	0,9	5	1,5
Produkcja urządzeń elektrycznych (Dział 27)	7	3,1	6	1,8
Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana (Dział 28)	10	4,4	14	4,1
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep (Dział 29)	2	0,9	2	0,6
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego (Dział 30)	1	0,4	4	1,2
Produkcja mebli (Dział 31)	16	7,1	25	7,3
Pozostała produkcja wyrobów (Dział 32)	7	3,1	37	10,9
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń (Dział 33)	24	10,7	28	8,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W celu pełnej charakterystyki gospodarczej analizowanego obszaru poniżej przedstawiona została charakterystyka **branż o kluczowym znaczeniu** w gminach powiatu skierniewickiego.

Gmina wiejska Skierniewice – podstawową funkcją gminy jest produkcja rolnicza, obsługa produkcji rolnej oraz obsługa ludności. W strukturze powierzchni gminy ok. 65% stanowią użytki rolne. W strukturze zasiewów dominują rośliny zbożowe (ok. 72% powierzchni zasiewów) oraz ziemniaki (ok. 18%). W produkcji zwierzęcej przeważa produkcja mleka i żywca wieprzowego. W 2010 r. w gminie funkcjonowało 1415 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni 4,8 ha, a działalność gospodarczą prowadziło 568 podmiotów.

Gmina Bolimów jest gminą o profilu rolniczym. Około 61% jej powierzchni stanowią użytki rolne. Najpopularniejszą produkcją rolną na terenie gminy jest produkcja wielokierunkowa – zarówno produkcja roślinna, jak i produkcja zwierzęca. Występują również gospodarstwa rolne specjalizujące się w produkcji: mleka, żywca wieprzowego, żywca drobiowego, produkcji pod osłonami oraz produkcji warzyw w uprawie polowej. Na gruntach ornych uprawiane są głównie zboża, ziemniaki, kukurydza i rośliny pastewne, a także uprawy warzywnicze i sadownicze.¹⁷ Na terenie gminy w 2010 r. zlokalizowanych było 771 gospodarstw rolnych o przeciętnej powierzchni 7,4 ha, natomiast działalność gospodarczą prowadziły 262 podmioty.

Gmina Głuchów należy do gmin typowo rolniczych, gdzie głównym źródłem utrzymania jest prowadzenie indywidualnych gospodarstw rolnych. Prawie 86% jej powierzchni stanowią użytki rolne. Struktura upraw w gminie dostosowana jest do potrzeb rynku lokalnego i zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego znajdujących się w sąsiednich gminach i miastach. W produkcji zwierzęcej głównym kierunkiem jest chów trzody chlewnej, bydła i drobiu.¹⁸ W gminie w 2010 r. było 1169 gospodarstw rolnych (o przeciętnej powierzchni 8,6 ha) i 338 podmiotów gospodarczych.

Gmina Godzianów, jedna z najmniejszych gmin powiatu skierniewickiego, leży w bezpośrednim sąsiedztwie dużych gmin: Skierniewice, Głuchów, Maków oraz mniejszych Słupia i Lipce Reymontowskie, co w powiązaniu z niewielkimi jej zasobami ma bardzo istotne znaczenie dla rozwoju gminy poprzez wsparcie ponadlokalne. Około 86% jej powierzchni zajmują grunty rolne i tak jak dwie wcześniejsze gminy powiatu skierniewickiego ma charakter rolniczy.¹⁹ Spośród wszystkich gmin powiatu skierniewickiego, w gminie w 2010 r. zlokalizowanych było najmniej gospodarstw rolnych – 452. Gospodarstwa te na tle pozostałych gmin charakteryzowały się jednak największą średnią powierzchnią – 9,9 ha. Z terenu gminy w 2010 r. w rejestrze REGON wpisanych było 158 jednostek gospodarczych.

Gmina Kowiesy jest gminą typowo rolniczą. Warunki glebowe w gminie są sprzyjające dla rozwoju i intensyfikacji rolnictwa – wiodącym kierunkiem produkcji rolniczej jest sadownictwo oraz coraz bardziej rozwijające się warzywnictwo.²⁰ W 2010 r. w gminie zlokalizowanych było 800 gospodarstw rolnych o przeciętnej powierzchni 7,8 ha i 187 podmiotów gospodarki narodowej.

Gmina Lipce Reymontowskie należy do gmin typowo rolniczych, gdzie głównym źródłem utrzymania mieszkańców jest prowadzenie indywidualnych gospodarstw rolnych. W ogólnej powierzchni gminy użytki rolne stanowią 86%. Struktura zasiewów na terenie gminy ukazuje dominującą rolę zbóż pośród upraw roślinnych. Największą powierzchnię zasiewów przeznaczają pod zasiew żyta i mieszanek zbożowych. Produkcja zwierzęca ma w gminie znaczenie porównywalne do produkcji roślinnej. Największą rolę w tym dziale odgrywa hodowla trzody chlewnej oraz bydła. Ważną rolę ma również dla gminy hodowla drobiu. Zakłady przetwórstwa

17] <http://www.bolimow.pl/#sekcja0>.

18] *Plan rozwoju lokalnego Gminy Głuchów na lata 2008–2015*, s. 8, 25–26.

19] *Strategia rozwiązywania problemów społecznych Powiatu skierniewickiego na lata 2009–2015 pod hasłem „Aktywni”*, Skierniewice 2008 r., s. 11.

20] Tamże, s. 12.

artykułów rolnych nie odgrywają znaczącej roli gospodarczej w gminie.²¹ Liczba gospodarstw w 2010 r. w gminie wyniosła 607. Ich średnia powierzchnia kształtowała się na poziomie 5,4 ha. Działalność gospodarczą, zgodnie z danymi rejestru REGON, na terenie gminy w 2010 r. prowadziło 201 podmiotów.

Gmina Maków położona jest w zachodniej części powiatu skierniewickiego w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Skierniewice, przy trasie kolejowej Warszawa – Łódź. Gmina ma charakter typowo rolniczy. W 2010 r. w gminie funkcjonowało 1078 gospodarstw o przeciętnej powierzchni 4,6 ha. Użytki rolne zajmują ok. 66% jej ogólnej powierzchni. Podstawowym kierunkiem upraw roślinnych w gminie są zboża, głównie żyto oraz ziemniaki. W produkcji zwierzęcej głównym kierunkiem jest chów bydła mlecznego, następnie trzoda chlewna oraz drób. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON z terenu gminy w 2010 r. wyniosła 307 jednostek. W kontekście układu transportowego, gmina Maków bogata jest w sieć dróg powiatowych, gminnych oraz wewnętrznych, które pozwalają mieszkańcom na przemieszczanie się w obrębie regionu oraz które łączą poszczególne miejscowości z większymi ciągami komunikacyjnymi.²²

Gmina Nowy Kawęczyn jest gminą typowo rolniczą. Użytki rolne stanowią ok. 77% powierzchni ogólnej gminy. Dominuje uprawa zbóż, ziemniaków, buraków cukrowych i warzyw oraz produkcja żywca wieprzowego, a w mniejszym stopniu wołowego.²³ W gminie w 2010 r. było 845 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni 8,2 ha i 182 podmioty gospodarcze.

Gmina Słupia należy do gmin typowo rolniczych, jej połowa mieszkańców utrzymuje się z pracy w rolnictwie. W strukturze zasiewów i upraw dominują zboża i ziemniaki. Struktura agrarna stwarza warunki do rozwoju produkcji pasz, hodowli bydła i trzody chlewnej.²⁴ Liczba gospodarstw w 2010 r. wyniosła 566, a ich średnia powierzchnia kształtowała się na poziomie 6,3 ha. Z kolei działalność gospodarczą prowadziły 173 podmioty.

Na podstawie powyższej charakterystyki podmiotów gospodarki narodowej uwidacznia się typowa dla współczesnej gospodarki struktura działalności gospodarczej zarówno w powiecie skierniewickim jak i mieście Skierniewice. Przeważający rodzaj działalności, według danych z rejestru REGON, stanowi działalność usługowa uzupełniana działalnością budowlaną i przemysłową oraz rolniczą. Najważniejsze znaczenie na analizowanym terenie ma jednak produkcja rolnicza, która jest głównym kierunkiem działalności we wszystkich gminach. Z kolei w działalności przemysłowej dominujące znaczenie posiadają działy stanowiące główne gałęzie przemysłu województwa łódzkiego. O możliwościach rozwoju gospodarczego gmin zlokalizowanych na terenie powiatu skierniewickiego decydują takie cechy jak położenie, bliskość dużych ośrodków miejskich, czy specyficzne zasoby. Te względy przesądzają często o kierunkach aktywności podejmowanej przez mieszkańców²⁵.

21 | *Strategia rozwoju gminy Lipce Reymontowskie* przyjęta Uchwałą Nr XVII/93/04 Rady Gminy Lipce Reymontowskie z dnia 10 listopada 2004 r. Lipce Reymontowskie, s. 27–30.

22 | *Strategia Rozwoju Gminy Maków na lata 2014–2022 – Konsultacje*, s.12.

23 | <http://www.ugkaweczyn.pl/>.

24 | *Strategia rozwiązywania problemów społecznych* ..., s. 13.

25 | Duczkowska-Małysz K., *Obszary wiejskie – przestrzeń problemów czy przestrzeń cywilizacyjnej szansy Europy – z uwzględnieniem zmian modelu rolnictwa europejskiego i wzrostu rangi wsi w Europie*. [w:] Materiały konferencyjne. VI Europejski Kongres Odnowy Wsi, 23–26 maja 2007, Kamień Pomorski. Wyd. Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, s. 2.

4. RYNEK PRACY

4.1. Aktywność ekonomiczna ludności

W województwie łódzkim, według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności GUS w III kwartale 2014 r. zanotowano 1432 tys. osób aktywnych zawodowo (w tym 54,3% to mężczyźni).²⁶ Odsetek osób aktywnych zawodowo w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (czyli współczynnik aktywności zawodowej) wyniósł 59,1%. Oznacza to, iż niemalże 60% osób (w wieku 15 lat i więcej) pracuje lub aktywnie poszukuje pracy (jest bezrobotna). Województwo łódzkie znalazło się wśród obszarów o najwyższym w Polsce wskaźniku aktywności zawodowej – jedynie w mazowieckim zanotowano większy odsetek osób aktywnych zawodowo.

Liczba osób biernych zawodowo, czyli nie pracujących i nie poszukujących pracy, wyniosła 989 tys. osób. Wśród biernych więcej było kobiet (62,4%).

Wskaźnik zatrudnienia, czyli odsetek ludności w wieku 15 lat i więcej, posiadającej pracę, wyniósł w województwie łódzkim 54,1%. Wskaźnik zatrudnienia mężczyzn przewyższał ten zanotowany dla kobiet (62,4% wobec 46,5%).

Liczba osób nie posiadających pracy, jednakże aktywnie jej poszukujących (czyli bezrobotnych) wyniosła 124 tys. Stopa bezrobocia osiągnęła poziom 8,7% i była nieco wyższa niż przeciętna dla kraju (w Polsce 8,2%).

Przeprowadzony przez GUS w 2011 r. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań daje dodatkowo obraz sytuacji na rynku pracy w powiatach województwa łódzkiego. Podstawowe wskaźniki dotyczące aktywności ekonomicznej ludności na rynku pracy według wyników NSP 2011 w województwie łódzkim kształtowały się następująco²⁷:

- współczynnik aktywności zawodowej: 54,2%,
- wskaźnik zatrudnienia: 47,7%,
- stopa bezrobocia: 11,9%.

Na tym tle można scharakteryzować wskaźniki dla powiatu skierniewickiego i miasta na prawach powiatu Skierniewice. Odsetek aktywnych zawodowo, jak i pracujących w mieście przewyższał ten odnotowany w powiecie ziemskim. Stopa bezrobocia była niemalże taka sama na obu obszarach (i prawie o 2 pp. niższa niż przeciętna w województwie).

■ Tab. 4. Podstawowe dane dotyczące aktywności ekonomicznej ludności według NSP 2011 w województwie łódzkim, powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice

Wyszczególnienie	Województwo	Powiat skierniewicki	Miasto Skierniewice
Aktywni zawodowo	1 148 539	173 710	23 671
pracujący	1 011 636	156 393	21 291
bezrobotni	136 902	17 316	2 380

²⁶ Aktywność ekonomiczna ludności Polski. III kwartał 2014 r. Wyd. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2015 r., s. 62, 63.

²⁷ Aktywność ekonomiczna ludności w województwie łódzkim. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011, Wyd. Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2013 r., s. 63.

Wyszczególnienie	Województwo	Powiat skierniewicki	Miasto Skierniewice
Bierni zawodowo	972 430	137 728	16 672
Współczynnik aktywności zawodowej w %	54,2	55,8	58,7
Wskaźnik zatrudnienia w %	47,7	50,2	52,8
Stopa bezrobocia w %	11,9	10,0	10,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

4.2. Pracujący

Pracujący według sektorów własności

Według bieżącej sprawozdawczości GUS, liczba osób pracujących w gospodarce narodowej w Polsce (według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego) wyniosła w 2013 r. 13 919,8 tys. osób, natomiast w województwie łódzkim 925,3 tys.²⁸ Struktura zatrudnienia w obu sektorach własności w kraju i województwie była podobna – co piąta osoba pracowała w sektorze publicznym.

■ Tab. 5. Pracujący w gospodarce narodowej w Polsce i województwie łódzkim według sektorów własności w 2013 r. (stan w dniu 31.12)

Wyszczególnienie	Polska		Województwo	
		ogółem = 100		ogółem = 100
Ogółem	13 919 826	100,0	925 303	100,0
sektor publiczny	3 050 534	21,9	186 785	20,2
sektor prywatny	10 869 292	78,1	738 518	79,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według powyżej prezentowanego ujęcia liczby pracujących nie są niestety pokazywane dla powiatów. Informacje o pracujących w powiatach według faktycznego miejsca pracy nie obejmują podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, a także osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, włączone jest natomiast rolnictwo indywidualne. W jednostkach gospodarki narodowej (bez podmiotów mikro) pracowało w Polsce w 2013 r. 11 027,6 tys. osób, natomiast w województwie 738,8 tys.²⁹

28 | Pracujący w gospodarce narodowej w 2013 r., Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014 r., s. 38, 39.

29 | Tamże, Tablice Excel, 2_Tablica powiatowa 2013.

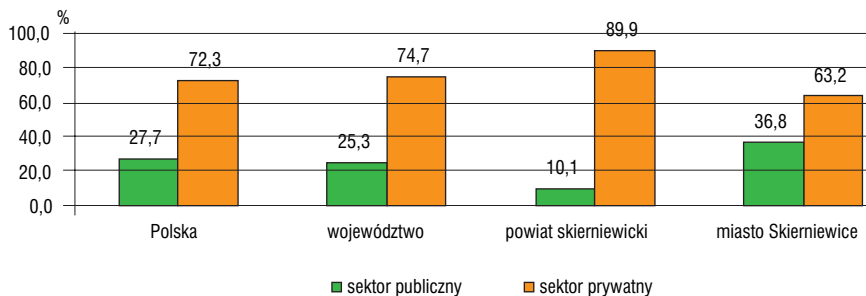
■ Tab. 6. Pracujący w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób w Polsce, województwie, powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice według sektorów własności w 2013 r.

Wyszczególnienie	Polska	Województwo	Powiat skierniewicki	Miasto Skierniewice
Ogółem	11 027 580	738 806	12 462	12 300
sektor publiczny	3 050 534	186 785	1 253	4 522
sektor prywatny	7 977 046	552 021	11 209	7 778
W tym kobiety	5 476 132	372 030	6 158	6 570
sektor publiczny	1 945 896	124 490	871	3 221
sektor prywatny	3 530 236	247 540	5 287	3 349

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powiat skierniewicki skupia 12,5 tys. pracujących, natomiast miasto – 12,3 tys. Łącznie podmioty miasta i powiatu dają pracę dla 24,8 tys. osób (w tym 51,4% to kobiety).

■ Rys. 15. Struktura pracujących w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób według sektorów własności w Polsce, województwie łódzkim, powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice według sektorów własności w 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W Polsce i w województwie co czwarta osoba pracuje w sektorze publicznym. Proporcje w powiatach są jednak odmienne. W powiecie skierniewickim zaledwie 10% osób znalazło zatrudnienie w podmiotach publicznych (wynika to zapewne w dużym stopniu z faktu, iż większość podmiotów publicznych ma swoje siedziby na terenie miasta). Potwierdza to struktura zatrudnienia według sektorów własności w powiecie miasto Skierniewice – tu niemalże 37% osób pracowało w 2013 r. w sektorze publicznym. Ponad 71% zatrudnionych w sektorze publicznym w mieście to kobiety (w powiecie ok. 70%, w województwie – 67%, a w Polsce – 64%).

Pracujący według sektorów ekonomicznych

Charakterystyka pracujących według grup sekcji PKD pozwala na określenie struktury zatrudnienia według sektorów ekonomicznych w analizowanych powiatach (w podmiotach zatrudniających ponad 9 osób). W powiecie ziemskim zaobserwować można wyższy niż w mieście odsetek zatrudnionych w sektorze rolniczym – jednak wynika to z funkcji pełnionych przez miasto i pozostałe tereny. Biorąc pod uwagę odsetek zatrudnionych w sektorze rolniczym w województwie zaobserwować można, iż powiat skierniewicki znacznie odbiega od przeciętnej. Średnio w łódzkim co czwarta osoba zatrudniona jest w sektorze rolniczym, natomiast w skierniewickim to aż 71%. Odsetek pracujących w sektorze rolniczym w skierniewickim jest najwyższy ze wszystkich powiatów ziemskich województwa łódzkiego.

■ Tab. 7. Pracujący w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice według grup sekcji PKD w 2013 r.

Wyszczególnienie	Powiat skierniewicki	Miasto Skierniewice
Ogółem	12 462	12 300
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	8 818	673
przemysł* i budownictwo	1 475	4 331
handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja	908	1 947
działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości	83	451
pozostałe usługi	1 178	4 898

* – pod pojęciem „przemysł” rozumie się sekcje: Górnictwo i wydobywanie; Przetwórstwo przemysłowe; Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę; Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W sektorze przemysłowym (skupiającym przemysł i budownictwo) pracowało w 2013 r. w powiecie 11,8% wszystkich zatrudnionych, natomiast w sektorze usługowym – 17,4%. W mieście Skierniewice odsetek pracujących w sektorze przemysłowym wyniósł 35,2%, natomiast w usługowym – 59,3%.

4.3. Bezrobocie

Liczba bezrobotnych

Na koniec grudnia 2014 r. w województwie łódzkim w powiatowych urzędach pracy zarejestrowanych było 126,2 tys. osób bezrobotnych. W powiecie skierniewickim było to 1,1 tys., a w mieście Skierniewice – 1,8 tys.³⁰

30| Bezrobotni oraz stopa bezrobocia wg województw, podregionów i powiatów – stan w końcu grud-

■ Tab. 8. Bezrobotni zarejestrowani i stopa bezrobocia w województwie łódzkim, powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2014 r. (stan w dniu 31.12)

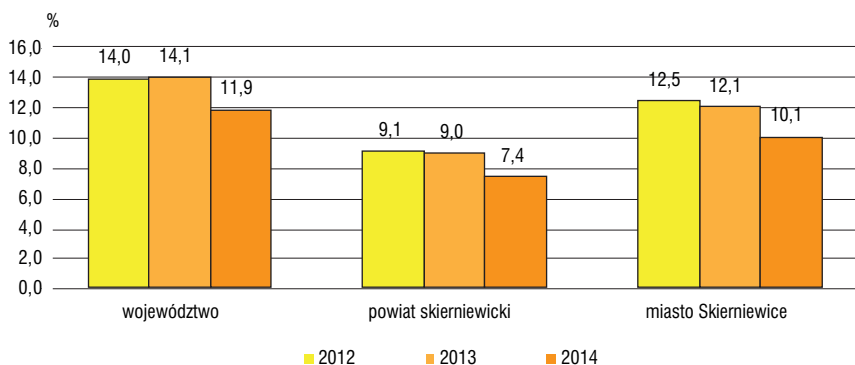
Wyszczególnienie	Województwo	Powiat skierniewicki	Miasto Skierniewice
Bezrobotni	126 157	1 133	1 844
z prawem do zasiłku	16 012	166	267
bez prawa do zasiłku	110 145	967	1 577
Stopa bezrobocia rejestrowanego w %	11,9	7,4	10,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach.

Prawo do zasiłku przysługiwało jedynie 12,7% bezrobotnym w województwie. W powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice odsetek ten był wyższy – odpowiednio 14,7% i 14,5%.

Podstawowym miernikiem rozmiarów bezrobocia rejestrowanego jest stopa bezrobocia, odzwierciedlająca udział zarejestrowanych bezrobotnych w cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. W 2014 r. stopa bezrobocia rejestrowanego zarówno w województwie, jak i obu powiatach, była niższa niż w poprzednich latach.

■ Rys. 16. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie łódzkim, powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w latach 2012–2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Miasto Skierniewice zamieszkiwane było przez większą liczbę ludności niż powiat, stąd większa w nim liczba osób bezrobotnych niż w powiecie. Stopa bezrobocia również była wyższa w mieście niż w powiecie, i to we wszystkich latach badanego okresu. Może to wskazywać na

nia 2014 r., Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2015 r., www.stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/bezrobotni-oraz-stopa-bezrobocia-wg-wojewodztw-podregionow-i-powiatow-stan-w-koncu-grudnia-2014-r-2,28.html, pobrano 13.03.2015 r.

większe trudności w znalezieniu pracy na terenie miasta. Stopa bezrobocia w mieście i powiecie była niższa od przeciętnej w województwie.

Struktura bezrobocia

Struktura bezrobotnych według płci w latach 2012-2014 nie uległa znacznym zmianom – zarówno w województwie, w powiecie skierniewickim, jak i mieście Skierniewice. W województwie liczba bezrobotnych mężczyzn przewyższała liczbę kobiet. W powiecie skierniewickim zjawisko było takie same, nieco większa była tylko różnica między obiema płciami. Natomiast w mieście zauważalna była nadwyżka bezrobotnych kobiet – w 2012 i 2013 r. nieznaczna, a w 2014 r. dochodząca do 4,3 pp.

■ Tab. 9. Bezrobotni zarejestrowani według płci w województwie łódzkim, powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w latach 2012–2014 (stan w dniu 31.12)

Wyszczególnienie	Ogółem			W odsetkach		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Województwo	151 036	151 626	126 157	100,0	100,0	100,0
mężczyźni	76 171	77 663	64 143	50,4	51,2	50,8
kobiety	74 865	73 963	62 014	49,6	48,8	49,2
Powiat skierniewicki	1 420	1 397	1 133	100,0	100,0	100,0
mężczyźni	725	703	601	51,1	50,3	53,0
kobiety	695	694	532	48,9	49,7	47,0
Miasto Skierniewice	2 371	2 253	1 844	100,0	100,0	100,0
mężczyźni	1 165	1 118	843	49,1	49,6	45,7
kobiety	1 206	1 135	1 001	50,9	50,4	54,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach.

Charakterystyka bezrobotnych według grup wieku pokazuje, iż zarówno w województwie, jak i w powiecie i mieście, w 2014 r. najwięcej osób bez pracy posiadało 25–34 lata. Kolejną dużą grupą bezrobotnych były osoby w wieku 35–44 – ale tylko w województwie i w Skierniewicach. W powiecie skierniewickim była to grupa wiekowa 18–24.

W analizowanym okresie w województwie zauważalny jest nieznaczny spadek odsetka bezrobotnych z dwóch najniższych grup wiekowych oraz osób w wieku 45–54 lata. Widoczny jest jednocześnie nieznaczny przyrost odsetka bezrobotnych w wieku 35–44 lata i całkiem spory wzrost odsetka bezrobotnych po 55 roku życia.

■ Tab. 10. Bezrobotni zarejestrowani według grup wieku w województwie łódzkim, powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w latach 2012–2014 (stan w dniu 31.12)

Wyszczególnienie	Ogółem			W odsetkach		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Województwo	151 036	151 626	126 157	100,0	100,0	100,0
18-24	26 197	24 526	18 084	17,3	16,2	14,3
25-34	41 505	40 335	32 639	27,5	26,6	25,9
35-44	30 364	31 932	27 544	20,1	21,1	21,8
45-54	30 395	29 872	24 547	20,1	19,7	19,5
55 i więcej	22 575	24 961	23 343	14,9	16,5	18,5
Powiat skierniewicki	1 420	1 397	1 133	100,0	100,0	100,0
18-24	422	384	279	29,7	27,5	24,6
25-34	416	419	335	29,3	30,0	29,6
35-44	232	224	181	16,3	16,0	16,0
45-54	198	221	183	13,9	15,8	16,2
55 i więcej	152	149	155	10,7	10,7	13,7
Miasto Skierniewice	2 371	2 253	1 844	100,0	100,0	100,0
18-24	353	314	257	14,9	13,9	13,9
25-34	733	684	536	30,9	30,4	29,1
35-44	453	429	387	19,1	19,0	21,0
45-54	451	412	321	19,0	18,3	17,4
55 i więcej	381	414	343	16,1	18,4	18,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach.

Podobne tendencje zachodziły w badanym okresie w mieście Skierniewice. W powiecie skierniewickim zanotowano wyraźny spadek odsetka bezrobotnych najmłodszych, odsetek bezrobotnych z grup wiekowych 25–34, 35–44 nieznacznie się obniżył, natomiast przyrost zanotowano w dwóch grupach najstarszych.

Struktura bezrobocia wśród osób do 30 roku życia

Bezrobocie ludzi młodych jest jednym z najtrudniejszych zjawisk występujących na rynku pracy. Im szczególnie trudno znaleźć pracę, bo nie mają doświadczenia zawodowego ani stażu pracy. A ukończona szkoła nie zawsze jest gwarancją nabycia umiejętności i kwalifikacji.

W 2014 r. według stanu na koniec roku w powiecie skierniewickim w rejestrze bezrobotnych widniały 481 osoby do 30 roku życia, a 536 osób w mieście Skierniewice. Bezrobotni młodzi stanowili 42,5% ogólnej grupy bezrobotnych w powiecie i 29,1% w mieście. Na obu obszarach od 2012 r. ich odsetek zmniejsza się (wyraźniejszy spadek widoczny jest w powiecie).

■ Tab. 11. Bezrobotni zarejestrowani według gmin i do 30 roku życia w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w latach 2012–2014 (stan w dniu 31.12)

Wyszczególnienie	Ogółem			Bezrobotni do 30 roku życia			% bezrobotnych do 30 roku życia		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Powiat skierniewicki	1 420	1 397	1 133	681	639	481	48,0	45,7	42,5
Bolimów	127	132	104	56	53	46	44,1	40,2	44,2
Głuchów	144	132	120	80	62	57	55,6	47,0	47,5
Godzianów	110	82	50	58	46	26	52,7	56,1	52,0
Kowiesy	97	97	93	56	54	44	57,7	55,7	47,3
Lipce Reymontowskie	118	106	82	70	58	36	59,3	54,7	43,9
Maków	247	234	210	103	103	92	41,7	44,0	43,8
Nowy Kawęczyn	126	127	118	53	56	43	42,1	44,1	36,4
Skierniewice	337	381	277	136	148	102	40,4	38,8	36,8
Słupia	114	106	79	69	59	35	60,5	55,7	44,3
Miasto Skierniewice	2 371	2 253	1 844	753	693	536	31,8	30,8	29,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach.

Bezrobotni młodzi stanowili w 2014 r. ponad połowę ogólnej populacji bezrobotnych w gminie Godzianów (jeszcze rok wcześniej ponad połowę młodych bezrobotnych zanotowano w czterech gminach). Obszarami o najniższym odsetku bezrobotnych do 30 roku życia były gminy Nowy Kawęczyn i Skierniewice.

Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy

Ustawa z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw w artykule 49 wyszczególnia grupy osób **w szczególnej sytuacji na rynku pracy** (nieco zmienione w stosunku do poprzedniej wersji ustawy).³¹ W szczególnej sytuacji na rynku pracy są bezrobotni do 30 roku życia, bezrobotni długotrwale, bezrobotni powyżej 50 roku życia, bezrobotni korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej, bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia oraz bezrobotni niepełnosprawni. Osobom z tych grup trudniej jest znaleźć pracę, jak i zachować ją. W tej części opracowania szczególna uwaga zostanie zwrócona na osoby długotrwale bezrobotne, po 50 roku życia i osoby niepełnosprawne.

W powiecie skierniewickim na koniec 2014 r. zarejestrowane były 522 osoby bezrobotne długotrwale. Było to 46,1% ogólnej liczby bezrobotnych. W mieście Skierniewice odsetek ten był jeszcze wyższy – 51,1%. Jest to niepokojące zjawisko. Długotrwale bezrobocie ma bowiem

31 | Ustawa z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. 2014 poz. 598, Art. 49.

tendencję do utrwalania się. Osoby długo pozostające bez pracy tracą swoje umiejętności, czują się odrzucone i nierzadko ulegają zjawiskom patologicznym. W powiecie skierniewickim największy odsetek bezrobotnych długotrwale zamieszkiwało gminy Skierniewice, Lipce i Słupia. Najniższy udział bezrobotnych długotrwale zanotowano w gminach Godzianów, Bolimów i Maków.

Bezrobotni, którzy ukończyli więcej niż 50 lat stanowili 23,9% bezrobotnych w powiecie skierniewickim i 28,5% bezrobotnych w mieście Skierniewice. W gminach powiatu skierniewickiego odsetek bezrobotnych po 50 roku życia kształtował się od ok. 19% w Kowiesach i Lipcach Reymontowskich do ok. 27% w Makowie i Nowym Kawęczynie.

■ Tab. 12. Długotrwale bezrobotni, bezrobotni po 50 roku życia i niepełnosprawni w powiecie skierniewickim według gmin i miasta Skierniewice w 2014 r. (stan w dniu 31.12)

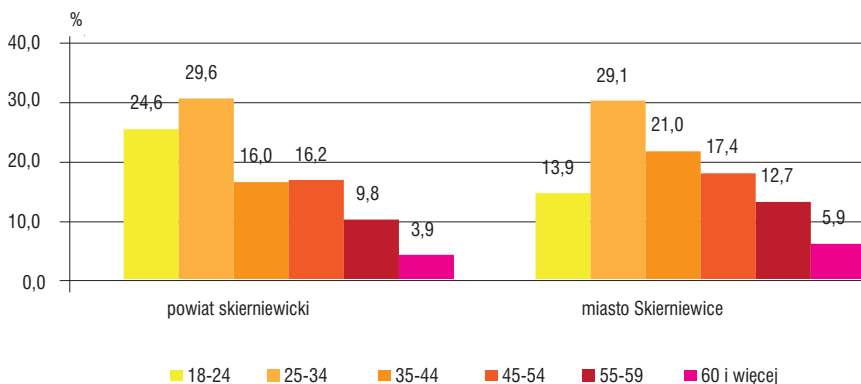
Wyszczególnienie	Długotrwale bezrobotni	Osoby powyżej 50 roku życia	Niepełnosprawni
Powiat skierniewicki	522	271	72
Bolimów	40	23	8
Głuchów	53	25	7
Godzianów	17	10	5
Kowiesy	41	18	4
Lipce Reymontowskie	42	16	4
Maków	88	56	14
Nowy Kawęczyn	56	32	7
Skierniewice	145	72	19
Słupia	40	19	4
Miasto Skierniewice	942	526	206

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach.

Charakterystyka bezrobotnych

Jak wspomniano wcześniej, w strukturze bezrobotnych według grup wieku zarówno w powiecie skierniewickim, jak i w mieście Skierniewice na koniec 2014 r. przeważały osoby w wieku 25–34 lata. W powiecie, inaczej niż w mieście, drugą pod względem wielkości grupą byli bezrobotni w wieku 18–24 lata. Być może wynika to z faktu, iż w mieście więcej osób w tym wieku kontynuowało naukę. W grupach wiekowych po 35 roku życia odsetek bezrobotnych w mieście był wyższy niż w powiecie.

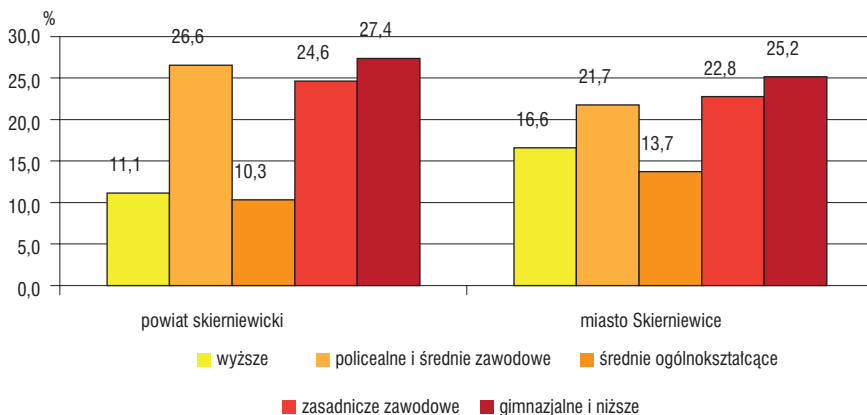
■ Rys. 17. Bezrobotni zarejestrowani według grup wieku w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2014 r. (stan w dniu 31.12)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach.

W mieście zanotowano wyższy odsetek osób z wykształceniem wyższym niż w powiecie. Związane jest to z większą liczbą szkół kształcących na poziomie wyższym, więc rynek pracy miasta jest bardziej nasycony, jeśli chodzi o taki poziom wykształcenia. Większy był też odsetek bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym.

■ Rys. 18. Bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2014 r. (stan w dniu 31.12)

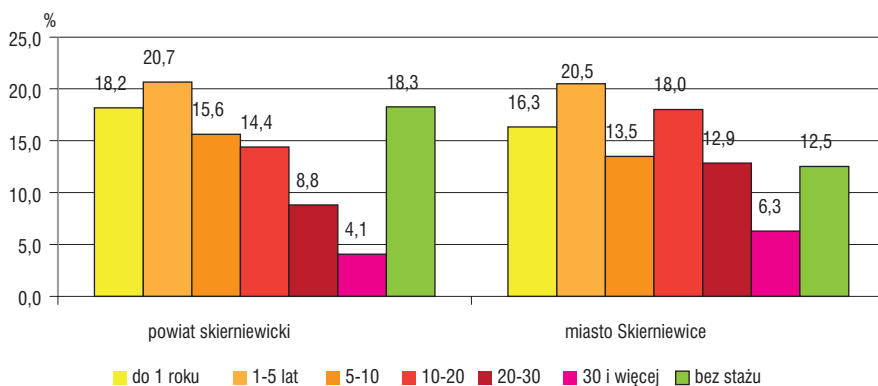

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach.

Zarówno w mieście, jak i w powiecie, największą grupę bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym. Na drugim miejscu pod względem wielkości w powiecie była grupa osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym, natomiast w mieście – z zasadniczym zawodowym.

Osoby, które nie posiadają żadnego stażu pracy, są w trudniejszej sytuacji na rynku pracy niż pozostali. Jednak zauważyć można, iż w powiecie skierniewickim równie dużą grupę stanowiły osoby ze stażem do 1 roku, a większą – ze stażem 1–5 lat. W mieście staż pracy aż tak bardzo nie wpływał na możliwości znalezienia pracy (odsetek bezrobotnych w większości grup był wyższy niż ten dla osób bez stażu pracy). Osoby bezrobotne z najdłuższym stażem pracy stanowiły niewielki odsetek populacji bezrobotnych, i to zarówno w powiecie, jak i w mieście – im najłatwiej było znaleźć pracę.

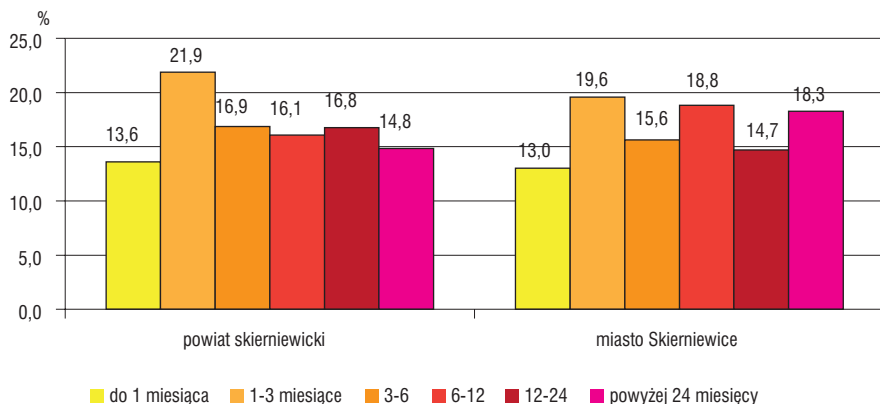
■ Rys. 19. Bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2014 r. (stan w dniu 31.12)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach.

Również czas pozostawania bez pracy tak bardzo nie różnicował zbiorowości bezrobotnych w powiecie i w mieście, nie był też wyznacznikiem trudności na rynku pracy. Nieco więcej zanotowano bezrobotnych pozostających bez pracy 1–3 miesiące, a w mieście także 6–12 i powyżej 24 miesięcy.

■ Rys. 20. Bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2014 r. (stan w dniu 31.12)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach.

Niepokojącym zjawiskiem jest stosunkowo duży odsetek osób pozostających bez pracy najdłużej – 12–24 miesiące i powyżej 24 miesięcy. Im dłużej pozostają oni bez pracy, tym trudniej powrócić im na rynek pracy.

Charakterystyka bezrobotnych do 30 roku życia

Jak wspomniano wcześniej, problem bezrobocia wśród najmłodszych grup wiekowych jest bardziej dotkliwy w powiecie skierniewickim niż w Skierniewicach (bezrobotni do 30 roku życia stanowili 42,5% ogólnej grupy bezrobotnych w powiecie i 29,1% w mieście). Pozytywnym zjawiskiem jest spadek odsetka najmłodszych bezrobotnych w badanym okresie, bardziej widoczny w powiecie ziemskim.

■ Tab. 13. Osoby bezrobotne do 30 roku życia (w tym do 25 roku życia) w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w latach 2012–2014. Stan w dniu 31.12

Wyszczególnienie	Osoby bezrobotne do 30 roku życia											
	powiat						w tym do 25 roku życia					
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Ogółem	681	639	481	753	693	536	422	384	279	353	314	257
mężczyźni	331	289	231	375	326	238	217	189	145	180	146	127
kobiety	350	350	250	378	367	298	205	195	134	173	168	130
Według poziomu wykształcenia												
wyższe	109	115	81	172	175	122	33	45	26	40	33	34

Wyszczególnienie	Osoby bezrobotne do 30 roku życia						w tym do 25 roku życia					
	powiat			miasto			powiat			miasto		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
policealne i średnie zawodowe	244	189	162	149	107	97	169	130	105	67	59	52
średnie ogólnokształcące	123	115	88	167	166	127	90	75	58	81	83	66
zasadnicze zawodowe	114	117	62	96	77	60	72	73	39	54	34	31
gimnazjalne i niższe	91	103	88	169	168	130	58	61	51	111	105	74
Według stażu pracy												
do 1 roku	184	170	156	224	214	175	118	114	88	119	110	90
1-5 lat	191	195	133	265	225	164	80	77	60	87	62	50
5-10	50	44	30	49	45	31	6	3	1	3	1	1
10-20	1	2	x	1	1	1	x	x	x	x	x	x
bez stażu	255	228	162	214	208	165	218	190	130	144	141	116
Według czasu pozostawania bez pracy												
do 1 miesiąca	97	72	75	118	85	82	59	42	44	63	45	41
1-3 miesiące	179	146	132	212	170	140	112	97	90	115	86	77
3-6	155	134	98	155	139	98	98	92	67	67	67	55
6-12	136	139	66	111	142	106	84	79	35	49	61	42
12-24	71	101	67	105	91	64	47	52	30	41	33	29
powyżej 24 miesięcy	43	47	43	52	66	46	22	22	13	18	22	13
Bez doświadczenia zawodowego	341	314	228	309	305	237	281	261	174	202	202	167
Bez kwalifikacji zawodowych	149	144	117	248	214	176	114	108	80	170	143	110

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach.

Wśród bezrobotnych do 30 roku życia 58% w powiecie i 48% w mieście stanowią osoby w wieku do 25 lat. W powiecie odsetek ten w ostatnich latach spadł, natomiast w mieście – nieznacznie się zwiększył.

W 2014 r. w strukturze według płci na obu obszarach przeważały kobiety. W powiecie stanowiły 52%, natomiast w Skierniewicach – 56%. W mieście zauważalny jest wzrost odsetka kobiet w badanym okresie.

Co trzecia młoda osoba bezrobotna w powiecie skierniewickim posiadała w 2014 r. wykształcenie policealne i średnie zawodowe. Najmniej było osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym. W mieście struktura według wykształcenia była nieco odmienna oraz rozpiętość pomiędzy poszczególnymi grupami była mniejsza. Zanotowano największy udział osób z wy-

kształceniem gimnazjalnym i niższym (24,3%), a najmniejszy – z wykształceniem zasadniczym zawodowym (11,2%).

Ze względu na swój młody wiek, osoby bezrobotne najczęściej nie posiadały stażu pracy, bądź staż do 1 roku czy 1–5 lat. Z tego samego powodu nie miały doświadczenia zawodowego (ich odsetek w powiecie był nieco wyższy niż w mieście) i kwalifikacji zawodowych (ich odsetek w powiecie był niższy).

Osoby bezrobotne w wieku do 30 roku życia bez pracy pozostawały najczęściej od 1 do 3 miesięcy (zarówno w powiecie, jak i w mieście). Zauważalne jest, że w powiecie bezrobotni pozostawali bez pracy krócej niż w mieście (wyższe odsetki bezrobotnych zanotowano w grupach do 1 miesiąca, 1–3 miesiące oraz 3–6 miesięcy, natomiast w mieście 1–3 miesiące, 3–6 miesięcy, 6–12 miesięcy).

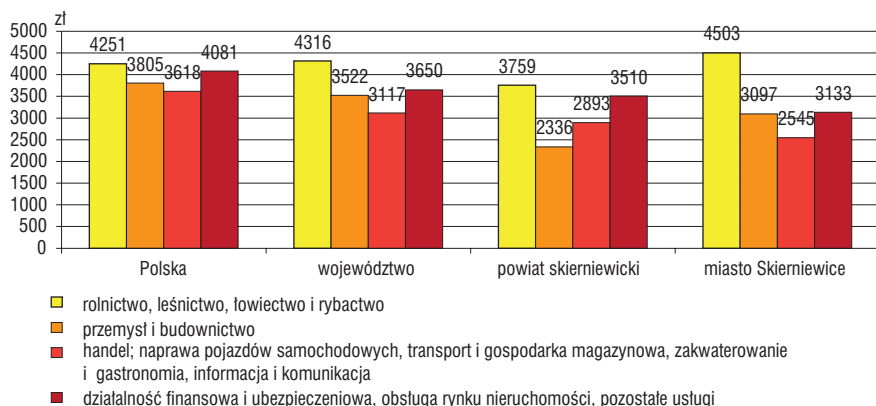
4.4. Wynagrodzenia

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w 2013 r. w województwie łódzkim wyniosło 3315,58 zł i stanowiło 90,6% wartości średniej dla kraju. Analiza wynagrodzeń według sekcji PKD pokazała, iż w większości sekcji wynagrodzenia były niższe niż w kraju (największa różnica zauważalna była w przypadku działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej, informacji i komunikacji oraz działalności finansowej i ubezpieczeniowej). Wyższe wynagrodzenie niż w kraju zanotowano w przypadku sekcji: opieka zdrowotna i pomoc społeczna oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

Na poziomie powiatów dostępne są dane dla podmiotów zatrudniających powyżej 9 osób. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie skierniewickim w 2013 r. wyniosło 2964,68 zł (było niższe od tego w województwie o 546 zł), natomiast w mieście 3082,48 zł (było niższe od poziomu wojewódzkiego o 428 zł).

W sektorze rolniczym w powiecie skierniewickim wynagrodzenia były niższe niż w województwie, natomiast w mieście – wyższe. Różnica ta wynika w dużej mierze z innego charakteru działalności rolniczej w miastach i na wsi.

■ Rys. 21. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według rodzaju działalności w podmiotach zatrudniających ponad 9 osób w Polsce, województwie łódzkim, powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zarówno w powiecie, jak i w mieście przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przemysłowym odbiegało znacznie od tego, co zanotowano w województwie – w mieście było niższe o 425 zł, natomiast w powiecie aż o 1186 zł. Z kolei w powiecie mniejsza była różnica jeśli chodzi o usługi – tu pracownicy podmiotów zajmujących się usługami z zakresu handlu i naprawy pojazdów samochodowych, transportu i gospodarki magazynowej, zakwaterowania i gastronomii, informacji i komunikacji zarabiali o 224 zł mniej niż w województwie, a pracownicy firm o działalności finansowej i ubezpieczeniowej, związanej z obsługą rynku nieruchomości i zajmujących się pozostałymi usługami – o 139 zł (w mieście odpowiednio o 572 zł i 516 zł mniej niż w województwie).

5. ZAWODY DEFICYTOWE ORAZ NADWYŻKOWE W POWIECIE SKIERNIEWICKIM I MIEŚCIE SKIERNIEWICE

Bezrobotni według posiadanego zawodu

Analiza liczby bezrobotnych według zawodów pokazała, przedstawicieli których zawodów było najwięcej na koniec 2014 r. To, że występowali na koniec roku w rejestrach PUP oznacza, że popyt na takiego rodzaju zawody był niewystarczający, bądź ich umiejętności i kwalifikacje różniły się od tych, których potrzebowali pracodawcy.

W powiecie skierniewickim wśród bezrobotnych dominowały osoby nie posiadające zawodu (205). Wyróżniono następujące zawody, generujące największą liczbę bezrobotnych: sprzedawca (60 osób), robotnik budowlany (43), pakowacz (33), robotnik gospodarczy (31), ślusarz (27), sprzątaczką biurową (21), pozostali operatorzy stacjonarnych maszyn i urządzeń gdzie

indziej niesklasyfikowani (16), technik ekonomista (15), pomocniczy robotnik polowy (15), technik mechanik, szwaczka (po 13), technik budownictwa, kucharz, fryzjer, cukiernik (po 12), monter instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody, mechanik pojazdów samochodowych, robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym (po 11), mechanik maszyn i urządzeń przemysłowych, krawiec (po 10).

W mieście Skierniewice również w strukturze według zawodów przeważali bezrobotni bez zawodu (273 osoby). Zawody z największą liczbą bezrobotnych to: sprzedawca (155), pakowacz (66), robotnik budowlany (55), robotnik gospodarczy (37), pozostali operatorzy stacjonarnych maszyn i urządzeń gdzie indziej niesklasyfikowani (30), murarz (29), sprzątaczką biurową (28), pozostali pracownicy obsługi biurowej (27), ślusarz (23), technik ekonomista, technik prac biurowych, kierowca samochodu ciężarowego (po 20), magazynier, cukiernik, krawiec, szwaczka (po 17), księgowy (16), kucharz, robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym (po 15), pedagog, technik budownictwa, monter instalacji i urządzeń sanitarnych, mechanik maszyn i urządzeń przemysłowych (po 14), socjolog (13), technik mechanik, przedstawiciel handlowy, zbrojarz, stolarz (po 12 osób).

Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych

Miarą zapotrzebowania na dany zawód jest wskaźnik intensywności nadwyżki/ deficytu zawodu, czyli iloraz średniej miesięcznej liczby zgłoszonych ofert pracy dla osób posiadających dany zawód i średniej miesięcznej liczby zarejestrowanych bezrobotnych wykwalifikowanych w tym zawodzie. Im wskaźnik jest wyższy (wyższy niż 1,1), tym zawód, do którego się on odnosi, jest bardziej deficytowy (ofert pracy jest więcej niż osób chętnych do pracy). Sytuacja, w której istnieją oferty pracy, ale brak jest bezrobotnych, oznaczana jest „max” – wskaźnik przyjmuje maksymalną możliwą wartość. Im wskaźnik jest niższy (niższy niż 0,9) – tym istnieje większa nadwyżka (więcej jest zarejestrowanych bezrobotnych, posiadających dany zawód niż ofert pracy do nich skierowanych). Pozostałe zawody nazywane są zrównoważonymi – zapotrzebowanie na pracowników jest bliskie liczbie bezrobotnych posiadających określony zawód.

W 2014 r. w powiecie skierniewickim **zawodami deficytowymi** (poszukiwanymi przez pracodawców) były m.in.: pozostałe pomoce i sprzątaczkę biurowe, hotelowe i podobne, lakiernik proszkowy, sprzedawca w branży przemysłowej, rozbieracz – wykrawacz, pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle, brukarz, nauczyciel matematyki, specjalista do spraw sprzedaży, sprzedawca w stacji paliw, lakiernik samochodowy, pozostali piekarze, cukiernicy i pokrewni. Sytuacja, w której pracodawcy poszukiwali pracowników, ale brak było zarejestrowanych bezrobotnych dotyczyła m.in. zawodów: operator maszyn intrologatorskich, pozostali spawacze i pokrewni, pozostali masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni, kierownik budowy, portier, lakiernik wyrobów drzewnych, szlifierz metali, tartacznik, kaletnik oraz pozostali operatorzy urządzeń do obróbki drewna. Z kolei zawodami o największym stopniu **nadwyżki** były: pakowacz, technik budownictwa, technik mechanik, technik ekonomista, socjolog, piekarz, ekonomista, specjalista administracji publicznej, kucharz małej gastronomii, krawiec, stolarz oraz technik ogrodnik.

W mieście na prawach powiatu Skierniewice **zawodami deficytowymi** były m.in.: pozostali piekarze, cukiernicy i pokrewni, agent ubezpieczeniowy, operator maszyn intrologatorskich, pozostali listonosze i pokrewni, pracownik przygotowujący posiłki typu fast food, pozostali spawacze i pokrewni, wulkanizator, pozostali pracownicy przy pracach prostych gdzie indziej niesklasyfikowani, sprzedawca w branży spożywczej, murarz – tynkarz, malarz konstrukcji i wyrobów metalowych. Sytuacja, w której pracodawcy poszukiwali pracowników, ale brak było zarejestrowanych bezrobotnych dotyczyła m.in. zawodów: monter izolacji budowlanych, operator sprzętu ciężkiego, pozostali operatorzy urządzeń do produkcji wyrobów szklanych i ceramicznych, rejestratorka medyczna czy operator zgrzewarek. **Zawody nadwyżkowe**, w przypadku których więcej było bezrobotnych niż ofert pracy, to m.in.: pozostali operatorzy stacjonarnych maszyn i urządzeń gdzie indziej niesklasyfikowani, technik ekonomista, operator zautomatyzowanej i zrobotyzowanej linii produkcyjnej w przemyśle elektromaszynowym, technik mechanik, ekonomista, mechanik maszyn i urządzeń przemysłowych, socjolog, pozostali kierownicy do spraw innych typów usług gdzie indziej niesklasyfikowani, malarz budowlany, technik budownictwa, specjalista do spraw marketingu i handlu czy pozostali specjaliści do spraw zarządzania i organizacji.

6. OFERTY PRACY

6.1. Oferty pracy subsydiowane i niesubsydiowane

W ciągu 2014 roku do Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach zgłoszono 425 ofert pracy z obszaru powiatu skierniewickiego i 1416 z terenu miasta Skierniewice. Część z ofert było subsydiowanych – tzn. finansowanych ze środków publicznych (Funduszu Pracy, Europejskiego Funduszu Społecznego, PFRON). W powiecie były to 203 oferty (47,8% wszystkich ofert), a w mieście 507 ofert (35,8%).

W powiecie skierniewickim w ciągu roku najwięcej ofert zgłoszono dla zawodów: robotnik budowlany (37 ofert), robotnik gospodarczy (29), pomocniczy robotnik polowy (26), sprzedawca (22), brukarz (17), pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle (15), cukiernik (14), technik prac biurowych (13), szwaczka (11) oraz nauczyciel przedszkola (10). Dla tych samych zawodów subsydiowano największą liczbę ofert (za wyjątkiem ofert dla pozostałych robotników przy pracach prostych w przemyśle – dla nich nie było ofert subsydiowanych). Dla cukierników i nauczycieli przedszkola wszystkie ze zgłoszonych ofert były subsydiowane, dla pozostałych wymienionych powyżej zawodów – tylko część objęto finansowaniem ze środków publicznych.

W mieście Skierniewice w ciągu 2014 r. pracodawcy zgłosili najwięcej ofert pracy dla takich zawodów, jak: sprzedawca (105 ofert), magazynier (94), pakowacz (83), technik prac biurowych (75), robotnik gospodarczy (54), pozostali magazynierzy i pokrewni (49), pozostali piekarze, cukiernicy i pokrewni (41), sprzątaczką biurową (40), robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym (40), robotnik magazynowy (40), pracownik ochrony fizycznej bez licencji (33), robotnik budowlany (31), pracownik przygotowujący posiłki typu fast food (24), ślusarz (23),

przedstawiciel handlowy (22), pozostali pracownicy przy pracach prostych gdzie indziej niesklasyfikowani (21). PUP Skierniewice subsydiowaniem najczęściej obejmował zawody: technik prac biurowych (68 ofert), sprzedawca (43), robotnik gospodarczy (39), monter izolacji budowlanych (15), robotnik budowlany (14), brukarz (13), sprzętaczka biurowa, kosmetyczka, operator sprzętu ciężkiego (po 10 ofert subsydiowanych).

6.2. Oferty pracy w Mieście Skierniewice i powiecie Skierniewickim według PKD

W ciągu 2014 r. w powiecie skierniewickim najwięcej ofert pracy zaproponowały firmy zajmujące się przetwórstwem przemysłowym – 114 ofert (27% wszystkich ofert), budownictwem oraz handlem hurtowym i detalicznym; naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle – po 88 ofert (po 20%). W tych trzech sekcjach PKD zanotowano również największy przyrost liczby ofert w stosunku do 2012 r.

W mieście Skierniewice dominowały natomiast oferty ze strony podmiotów prowadzących działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierającą – 336 ofert (24% ofert w mieście), związaną z handlem hurtowym i detalicznym; naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 217 ofert (ok. 15%) i przetwórstwem przemysłowym – 208 ofert (ok. 15%). Również w tych trzech sekcjach zanotowano najwyższy przyrost ofert w porównaniu z 2012 r.

■ Tab. 14. Oferty pracy zgłoszone w ciągu roku według rodzaju działalności (PKD) w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w latach 2012–2014

Wyszczególnienie	Powiat skierniewicki			Miasto Skierniewice		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Ogółem	320	395	425	1 056	1 217	1 416
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	13	4	17	38	10	22
Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0	0	0
Przetwórstwo przemysłowe	59	67	114	164	167	208
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	0	0	7	2
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3	8	2	10	7	22
Budownictwo	34	55	88	93	129	123
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	60	81	88	145	265	217
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	2	3	3	53	100	38
Transport i gospodarka magazynowa	3	8	8	71	132	100
Informacja i komunikacja	8	0	1	11	4	9

Wyszczególnienie	Powiat skierniewicki			Miasto Skierniewice		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1	6	7	28	25	69
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1	1	1	4	5	4
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	8	14	12	75	52	71
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	38	59	25	211	116	336
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	60	56	21	65	85	91
Edukacja	16	27	25	36	36	25
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	5	2	5	27	30	49
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	5	3	4	11	9	6
Pozostała działalność usługowa	2	1	4	14	38	24
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	2	0	0	0	0	0
Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0	0	0
Działalność nie zidentyfikowana	0	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach.

Kompleksową informację dotyczącą ofert pracy według rodzajów działalności podmiotów otrzymać można dopiero po zestawieniu liczby ofert z liczbą bezrobotnych (według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy). Różnica między liczbą bezrobotnych a liczbą ofert pracy w powiecie skierniewickim w 2014 r. w poszczególnych sekcjach PKD pokazuje, iż ofert pracy było dużo mniej niż bezrobotnych w podmiotach zajmujących się przetwórstwem przemysłowym, transportem i gospodarką magazynową, handlem hurtowym i detalicznym; naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle oraz działalnością w zakresie usług administrowania i działalnością wspierającą. W żadnej sekcji nie wystąpiła nadwyżka ofert pracy.

Nadwyżkę zanotowano z kolei w mieście Skierniewice w sekcjach administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne oraz działalność finansowa i ubezpieczeniowa. Największy niedobór ofert pracy zaobserwowano w sekcjach budownictwo, przetwórstwo przemysłowe, handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle oraz działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierającą.

7. PLANOWANE INWESTYCJE I ZWOLNIENIA GRUPOWE

7.1. Perspektywy rozwoju lokalnego rynku pracy

W *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020* perspektyw rozwoju wojewódzkiego rynku pracy upatruje się przede wszystkim w rozwoju działalności przemysłowo-rolniczej. Już teraz odnotowuje się wysoki poziom uprzemysłowienia, istnieje tradycja i specjalizacja przede wszystkim w takich gałęziach przemysłu, jak³²:

- włókiennictwo i przemysł odzieżowy (tkaniny bawełniane, rękawniki, koce, odzież),
- chemiczny (uszczelki gumowe, opakowania z tworzyw sztucznych),
- wytwórstwo materiałów budowlanych (płytki ceramiczne, chemia budowlana, papa, szkło budowlane),
- elektromaszynowy (AGD, przyczepy i naczepy samochodowe, silniki, transformatory),
- rolno-spożywczy (przetwory mleczarskie, owocowo-warzywne i mięsne),
- energetyczny (produkcja energii konwencjonalnej),
- farmaceutyczny,
- meblowy.

Możliwości rozwoju przemysłu rolno-spożywczego w przyszłości wiążą się z istnieniem bogatej bazy surowcowej pochodzącej z produkcji roślinnej i zwierzęcej. Łódzkie jest bowiem znaczącym w kraju producentem warzyw gruntowych, owoców z drzew, mleka i żywca rzeźnego. Z kolei bogactwo zasobów mineralnych i naturalnych pozwala rozwijać tradycyjne gałęzie przemysłu oraz nowe specjalizacje, tj. geotermia czy balneologia (dziedzina medycyny uzdrowiskowej zajmująca się badaniem właściwości leczniczych wód podziemnych i borowin oraz zastosowaniem ich w lecznictwie), co pozwala z kolei na rozwój opieki zdrowotnej. Potencjał rolniczy tkwi natomiast w dostępności dużych zasobów ziemi i obszarów intensywnej produkcji ogrodniczej (sadowniczej, warzywniczej) oraz stosunkowo dużej wydajności.

Potencjałem rozwojowym województwa jest dynamiczny rozwój funkcji magazynowo-logistycznej, postępująca dywersyfikacja struktury gałęziowo-branżowej, rosnące znaczenie nowoczesnych branż oraz rosnąca rola eksportu w gospodarce regionu i znaczny wzrost poziomu eksportu wyrobów o wyższym stopniu przetworzenia.

Potencjałem rozwojowym rynku pracy w województwie jest także dobre jego położenie transportowe, potencjał badawczo-rozwojowy włókiennictwa, medycyny, branży chemicznej oraz ogrodnictwa. Rozpoznano, iż w województwie istnieje wysoki poziom i dynamika inwestycji sektora publicznego, wysoki poziom przedsiębiorczości, znaczna atrakcyjność Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej dla inwestorów, a także dobry klimat dla przedsiębiorczości.

Szansa na dalszy rozwój rynku pracy jest związana z coraz lepiej wykształconym kapitałem ludzkim, co jest zwłaszcza istotne w czasach coraz szybszego postępu technologicznego i upatrywania w nim przewag konkurencyjnych w regionach.

Wszystkie te elementy mogą być podstawą do budowania różnorodnego i elastycznego rynku pracy, potencjały gospodarcze przekładają się bowiem bezpośrednio na liczbę i jakość dostępnych miejsc pracy, stabilność zatrudnienia oraz w ostatecznym rozrachunku – na jakość życia w regionie.

32 | *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020*. Załącznik do uchwały Nr XXXIII/644/13 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 26 lutego 2013 r., s. 16–22.

Na tle potencjałów rozwojowych rynku pracy w województwie, należy umiejscowić potencjały rozwojowe analizowanych powiatów. Perspektywy rozwojowe rynku pracy w powiecie skierniewickim tkwią w większym stopniu w potencjałach charakterystycznych dla przestrzeni wiejskiej (rolnictwo ekologiczne, turystyka), natomiast perspektywy rozwojowe rynku pracy w Skierniewicach powiązane są z funkcjami miejskimi, takimi jak usługi czy przemysł. Potencjału rozwojowego obu obszarów upatruje się w lecznictwie uzdrowiskowym.

W projekcie *Strategii Rozwoju Powiatu Skierniewickiego na lata 2014-2022* zaznaczono, iż głównym celem rozwoju powiatu jest zapewnienie wszystkim mieszkańcom wysokiego poziomu życia poprzez wpływ na rozwój przedsiębiorstw, zapobieganie bezrobociu, tworzenie przyjaznych warunków zamieszkania. Wszystkie te cele są związane bezpośrednio z funkcjonowaniem rynku pracy. Dążąc do poprawy wspomnianych wyżej obszarów, planowane są³³:

- rozwój przedsiębiorczości i wspieranie inteligentnych specjalizacji powiatu i poszczególnych gmin zwłaszcza poprzez inwestycje drogowe, wsparcie lokalnych przedsiębiorstw poprzez spójną promocję lokalnych produktów i usług, wsparcie i promocja produktów opartych na tradycjach regionu i lokalnych specjalizacjach, tworzenie programu nauczania w szkołach ponadgimnazjalnych we współpracy z lokalnymi przedsiębiorstwami, kształcenie ustawiczne osób bezrobotnych, chcących podjąć pracę w nowym zawodzie lub podjąć samodzielną działalność gospodarczą, rozwój infrastruktury informatycznej i zintegrowanych e-usług publicznych;
- poprawa warunków życia mieszkańców poprzez ochronę zdrowia, zapewnienie bezpieczeństwa publicznego, socjalnego, edukację, sport;
- ochrona środowiska przyrodniczego i przeciwdziałanie zagrożeniom;
- pielęgnacja kultury i dziedzictwa historycznego powiatu.

Realizacja założonych celów ma nastąpić poprzez następujące projekty inwestycyjne, zaplanowane na lata 2014-2022³⁴:

- połączenie terenów marginalizowanych wschodniej części województwa łódzkiego z autostradą A2,
- stworzenie przyjaznej przestrzeni inwestycyjnej między Łodzią a Warszawą poprzez przebudowę układu komunikacyjnego,
- przyjazna e-administracja,
- powiat skierniewicki ratuje zabytki – rewitalizacja budynku Starostwa Powiatowego w Skierniewicach oraz budynku Domu Dziecka w Strobowie,
- stworzenie systemu wspólnej promocji powiatu skierniewickiego i gmin powiatu skierniewickiego,
- stworzenie turystycznego portalu internetowego powiatu,
- wypracowanie systemu wyróżniania i nagradzania produktów lokalnych dla marki powiatu skierniewickiego,
- opracowanie systemu identyfikacji wizualnej markowych produktów turystycznych i kultu-

33] Projekt *Strategii Rozwoju Powiatu Skierniewickiego na lata 2014-2022*, www.powiat-skierniewice.pl/downloads.php?cat_id=11&download_id=81, pobrano 13.03.2015 r., s. 101-107.

34] Tamże, s. 107-118.

rowych powiatu.

Zaktualizowana Strategia Rozwoju Miasta Skierniewice na lata 2000-2015 za strategiczny cel rozwoju miasta przyjmuje trwały rozwój społeczno-gospodarczy, wzrost rangi miasta w otoczeniu, wykorzystanie walorów położenia w sąsiedztwie transeuropejskiego korytarza transportowego A2 oraz aglomeracji warszawskiej i łódzkiej, respektowanie wymogów ochrony wartości ekologiczno-kulturowych i zapewnienie ładu przestrzennego miasta.³⁵ Jak widać potencjały, które może w przyszłości wykorzystywać rynek pracy w mieście Skierniewice, opierają się na podobnych filarach co w powiecie skierniewickim.

Uszczegółowieniem misji rozwoju miasta są cztery cele strategiczne³⁶:

1. Stała poprawa warunków zamieszkania, obsługi i wypoczynku mieszkańców oraz stanu bezpieczeństwa publicznego,
2. Tworzenie jak najlepszych warunków dla trwałego rozwoju gospodarczego,
3. Zapewnienie dobrego stanu środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego oraz racjonalne zagospodarowanie przestrzeni,
4. Wzrost rangi miasta w otoczeniu wojewódzkim, krajowym i międzynarodowym.

Realizacja celów strategicznych wiąże się z wykonaniem wielu inwestycji w obszarze edukacji, pomocy społecznej, bezpieczeństwa publicznego, kultury i sztuki, komunikacji miejskiej, drogownictwa, wodociągów i kanalizacji, ciepłownictwa, gospodarki odpadami, zieleni miejskiej i gospodarki gruntami, ochrony zabytków, rekreacji i wypoczynku, budownictwa mieszkaniowego i remontów zasobów komunalnych. Najważniejsze planowane inwestycje to³⁷:

- budowa i przebudowa oczyszczalni ścieków,
- budowa stacji uzdatniania wody wraz z siecią wodociągową,
- budowa i rozbudowa kanalizacji sanitarnej,
- budowa i rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej,
- przebudowa istniejącej sieci drogowej, w tym istniejących głównych ciągów, istniejącej sieci drogowej – mostu na rzece Łupi,
- budowa obwodnicy zachodniej,
- budowa obwodnicy wschodniej,
- pozyskanie gruntów pod tereny komunikacyjne,
- dokończenie budowy Domu Pomocy Społecznej,
- rozbudowa i remonty kapitalne szkół oraz szkolnej bazy sportowej,
- budowa budynku komunalnego,
- rewitalizacja terenów powojennych – dawnych koszar,
- budowa nowej siedziby Urzędu Miasta,
- budowa sztucznego lodowiska.

35] *Aktualizacja Strategii Rozwoju Miasta Skierniewice na lata 2000–2015*. Uchwała Nr XI/76/11 Rady Miasta Skierniewice Uchwała Nr XI/76/11 Rady Miasta Skierniewice z dnia 27 maja 2011 r., s. 31.

36] Ibidem.

37] Tamże, s. 56.

Scenariusz rozwoju do roku 2020. Miasto Skierniewice dodatkowo podkreśla potencjały rozwojowe miasta, w tym dotyczące obszaru rynku pracy. Wskazuje, iż mocną stroną miasta jest mała odległość od szlaków komunikacyjnych i mała odległość od rynków zbytu dla lokalnej gospodarki. Miasto jest centrum administracyjnym i akademicko-naukowym, położonym w zurbanizowanym obszarze gospodarczym. Posiada rozbudowaną sieć gazową oraz unikalne zasoby geotermalne. Istnieje w nim rozbudowane zaplecze edukacyjne, co daje szczególne zasoby ludzkie i korzystną strukturę wykształcenia społeczności lokalnej. Pozytywnym zjawiskiem jest przewaga imigracji nad emigracją. Występują również liczne inicjatywy społeczne, kulturalne, gospodarcze.³⁸

Perspektywy rozwoju rynku pracy w mieście i powiecie powiązane są z planowanym utworzeniem uzdrowiska w Skierniewicach i gminie Maków. *Ekspertyza w zakresie wpływu utworzenia uzdrowiska w Skierniewicach na lokalny rynek pracy* wskazuje, iż realizacja tego typu inwestycji przyczyniłaby się do zwiększenia liczby miejsc pracy, dochodów mieszkańców, redukcji emigracji, rozwoju turystyki uzdrowiskowej, zdrowotnej, weekendowej i rehabilitacyjnej, a także rolnictwa ekologicznego i agroturystyki. Jednocześnie umożliwiłoby to zachowanie regionalnego charakteru miasta jako ośrodka naukowo-akademickiego i stolicy nauk ogrodniczych, a gminy Maków jako terenu rolniczego.³⁹

7.2. Zwolnienie grupowe

W ostatnich latach zwolnienia grupowe nie były dotkliwym problemem rynku pracy powiatu skierniewickiego, jednak w mieście zanotowano kilka zwolnień. W okresie 2012-2014 do Powiatowego Urzędu Pracy nie zgłoszono żadnych zwolnień na terenie powiatu skierniewickiego. W grudniu 2013 r. w mieście Skierniewice dokonano jednego zgłoszenia zwolnień grupowych (21 osób) z firmy prywatnej, następnie zwolniono 21 osób. W czerwcu 2014 r. zgłoszono zwolnienie grupowe z firmy prywatnej (71 osób), następnie we wrześniu zwolniono 48 osób i w październiku kolejne 2 osoby. W grudniu dokonano zgłoszenia zwolnienia z firmy prywatnej (43 osoby).

8. BENEFICJENCI POMOCY SPOŁECZNEJ

Zgodnie z obecnie funkcjonującym w Polsce systemem pomocy społecznej prawo do świadczeń w tym systemie przysługuje osobom i rodzinom, które nie są w stanie same pokonać trudne sytuacje życiowe przy wykorzystaniu własnych uprawnień, zasobów i możliwości. W szczególnie trudnej sytuacji znajdują się rodziny niepełne, wielodzietne, dotknięte choro-

38 | *Scenariusz rozwoju do roku 2020. Miasto Skierniewice*, Badanie Strategiczna Mapa Regionu wykonane na zlecenie Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi, Łódź 2010 r., s. 12, 13.

39 | *Ekspertyza w zakresie wpływu utworzenia uzdrowiska w Skierniewicach na lokalny rynek pracy*, Instytut Nauk Społeczno-Ekonomicznych na zlecenie Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach, Łódź 2012 r., s. 79, 80, 128, 129.

bą (niepełnosprawnością), patologiczne. Wspólną cechą tych rodzin jest ograniczona zdolność pokonywania trudności w warunkach wzrostu kosztów utrzymania, spadku realnych dochodów, bezrobocia, konkurencyjności na rynku pracy, niskie wykształcenie lub jego brak, roszczeniowość, znaczne ograniczenia w sferze polityki społecznej. Dlatego też najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do świadczeń z pomocy społecznej są: ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, długotrwała choroba, brak aktywności zawodowej i społecznej lub odizolowanie.

Problemy społeczne nie są cechą pojedynczych osób, ale całych środowisk, rodzin, grup społecznych i takie postrzeganie zjawisk, pozwala na strategiczne rozwiązania społeczne na poziomie lokalnym. Systemowe podejście daje szansę na rozwiązania strukturalne i skuteczne wyłączenie osób z systemu pomocy społecznej w wyniku ich reintegracji zawodowej. Wychodząc naprzeciw tym wyzwaniom w powiecie skierniewickim opracowana została *„Strategia rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Skierniewickiego na lata 2009-2015 pod hasłem „Aktywni”*, w której sformułowano założenia polityki społecznej powiatu. Na podstawie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej, zidentyfikowano występujące na terenie powiatu problemy społeczne, scharakteryzowano przyczyny trudnej sytuacji życiowej oraz wyznaczono sześć celów strategicznych. W ramach celu strategicznego 1. założono z jednej strony zapewnienie godziwej egzystencji osobom niebędącym w stanie samodzielnie lub przy pomocy najbliższej rodziny właściwie funkcjonować w środowisku społecznym, a z drugiej wspieranie rodzin poprzez opiekę nad dzieckiem i rodziną, wzmocnienie spójności rodzin, pomoc w utrzymaniu naturalnych więzi w jej obrębie, a także doraźne materialne i niematerialne wsparcie. W celu strategicznym 2. skupiono się na wyrównywaniu szans życiowych osób niepełnosprawnych poprzez zwiększenie dostępu do edukacji, pracy, usług i świadczeń, rozbudzenie społecznej świadomości, wspieranie i kreowanie właściwych postaw społecznych wobec niepełnosprawności, rehabilitację i zapobieganie pogłębianiu się niepełnosprawności, a także wyrównywanie poziomu usług socjalnych, medycznych i innych form wsparcia oraz integrację społeczną. Cel strategiczny 3. poświęcono przeciwdziałaniu patologiom społecznym, w kolejnym wyznaczono działania służące poprawie oferty usług świadczonych osobom starszym poprzez jej wzbogacanie i podniesienie poziomu usług, a w celu strategicznym 5. wskazano przedsięwzięcia, których wdrożenie ma umożliwić osobom z zaburzeniami psychicznymi pełniejszy udział w życiu społecznym. W ramach ostatniego celu strategicznego 6. założono poprawę i rozszerzenie zakresu usług społecznych poprzez zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w rozwiązywaniu problemów społecznych i zaspokajaniu potrzeb mieszkańców powiatu.⁴⁰

Zgodnie z danymi GUS, w 2013 r. ze **środowiskowej pomocy społecznej**⁴¹ skorzystało 1236 gospodarstw domowych w powiecie skierniewickim i 1178 gospodarstw domowych w mieście Skierniewice. W skład tych gospodarstw wchodziło odpowiednio 3571 osób stanowiących 9,3%

40 | *Strategia rozwiązywania problemów społecznych*, s. 13.

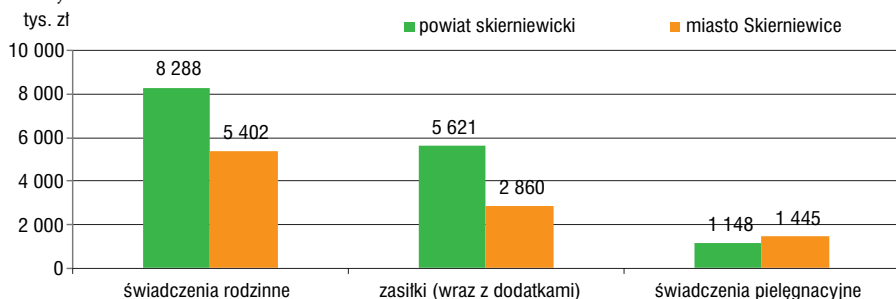
41 | Dane o świadczeniach pomocy społecznej prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 115, poz. 728 z późn. zm.), według której dokonano podziału świadczeń na pieniężne i niepieniężne.

mieszkańców powiatu skierniewickiego i 2657 osób stanowiących 5,5% mieszkańców powiatu m. Skierniewice. Dla porównania w województwie z takiej pomocy korzystało 8,2% mieszkańców.

Ze świadczeń rodzinnych na obszarze powiatu skierniewickiego w 2013 r. skorzystało 1463 rodzin, które otrzymały zasiłki rodzinne na 3093 dzieci. Z kolei w powiecie m. Skierniewice w 2013 r. świadczenia rodzinne pobierało 811 rodzin posiadających 1548 dzieci.

W 2013 r. w powiecie skierniewickim i powiecie m. Skierniewice wypłacono łącznie 24764 tys. zł świadczeń (rodzinnych, zasiłków wraz z dodatkami, pielęgnacyjnych), co stanowiło 2,9% świadczeń wypłaconych w województwie. Spośród nich najwięcej wypłacono na świadczenia rodzinne – 55,3%, następnie na zasiłki z dodatkami – 34,2% oraz świadczenia pielęgnacyjne – 10,5%.

■ Rys. 22. Kwoty świadczeń wypłaconych w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice według rodzajów w 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Łącznie na analizowanym terenie na zadania związane z pomocą społeczną z budżetów powiatów wydano 31,7 mln zł, w tym 15,0 mln złotych w powiecie skierniewickim i 16,7 mln w powiecie m. Skierniewice. Wydatki na zadania dot. pomocy społecznej w budżecie powiatu skierniewickiego stanowiły 14,1%, a w budżecie powiatu m. Skierniewice – 8,6%. Na pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej⁴² powiat skierniewicki przeznaczył 0,3 mln zł, a powiat

⁴² Od roku 2010 (dla pozycji: wydatki ogółem, wydatki majątkowe, wydatki bieżące ogółem, wydatki bieżące na wynagrodzenia, wydatki bieżące na zakup materiałów i usług, dotacje, świadczenia na rzecz osób fizycznych, wydatki bieżące jednostek budżetowych ogółem) dane stanowią sumę wydatków sklasyfikowanych w działach 852 i 853 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz.U. 2010 r. Nr 38, poz.207, z późn. zm.). W roku 2008 i 2009 (dla pozycji: wydatki ogółem, wydatki majątkowe, wydatki bieżące ogółem, wydatki bieżące na wynagrodzenia, wydatki bieżące na zakup materiałów i usług, dotacje, świadczenia na rzecz osób fizycznych, wydatki bieżące jednostek budżetowych ogółem) dane stanowią sumę wydatków sklasyfikowanych w działach 852 i 853 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz.U. 2006 r. Nr 107, poz.726, z późn. zm.). Prezentowane są tylko pojedyncze rozdziały z działów 852 – Pomoc społeczna i 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, które nie dają sumy wydatków ogółem tego działu.

m. Skierniewice 3,7 mln zł. Wydatki te w budżecie powiatu skierniewickiego były o 1,6 pp. mniejsze niż w budżecie powiatu skierniewickiego, gdzie stanowiły 1,9%.

W przeliczeniu na jednego mieszkańca powiatu skierniewickiego, wydatki na pomoc społeczną wynosiły 392,0 zł, a na pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej – 7,5 zł. W powiecie m. Skierniewice wydatki te wynosiły odpowiednio – 343,3 zł oraz 77,0 zł.

W 2013 r. na analizowanym terenie działały m.in. następujące instytucje i placówki świadczące pomoc rodzinie:

- 1) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Skierniewicach,
- 2) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bolimowie, Głuchowie, Godzianowie, Kowiesach, Lipcach Reymontowskich, Makowie, Nowym Kawęczynie, Skierniewicach, Słupi,
- 3) Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Skierniewicach,
- 4) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Skierniewicach,
- 5) Dom Dziennego Pobytu „Niedziela” w Skierniewicach.

W powiecie skierniewickim działają ponadto następujące organizacje i stowarzyszenia społeczne:

- 1) Polski Komitet Pomocy Społecznej,
- 2) Towarzystwo Uniwersytetów Ludowych,
- 3) Liga Obrony Kraju, Liga Ochrony Przyrody,
- 4) Towarzystwo Przyjaciół Dzieci,
- 5) Ochotnicze Straże Pożarne,
- 6) Towarzystwo Kultury Świeckiej,
- 7) Związek Kombatanów RP i byłych więźniów politycznych,
- 8) Ludowe Zespoły Sportowe,
- 9) Koła Gospodyń Wiejskich,
- 10) Szkolny Związek Sportowy Powiatu Skierniewickiego Ziemskiego,
- 11) Lokalna Grupa Działania „Gniazdo”.⁴³

Oprócz ww. stowarzyszeń działają w powiecie organizacje o charakterze lokalnym, takie jak:

- 1) Fundacja im. Władysława St. Reymonta,
- 2) Stowarzyszenie Twórców Ludowych oddział w Łodzi,
- 3) Stowarzyszenie „Wspólna Troska”,
- 4) Stowarzyszenie „Dziecięca Inicjatywa”,
- 5) Stowarzyszenie „Dziecięcy Uśmiech”,
- 6) Stowarzyszenie „Ptasi Raj”,
- 7) Oddział PTTK „Samice”,
- 8) Towarzystwo Przyjaciół Bolimowa,
- 9) Towarzystwo Przyjaciół Lipiec Reymontowskich,
- 10) Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi,
- 11) Lokalna Grupa Działania „Kraina Rawki”.

43 | Strategia rozwiązywania problemów społecznych ..., s. 31–32.

Niektóre z ww. stowarzyszeń i fundacji mają wpisaną pomoc społeczną w działalność statutową jak np. Polski Komitet Pomocy Społecznej, a niektóre z nich pomagają i wspierają swoich członków oraz biorą czynny udział w akcjach organizowanych na rzecz osób potrzebujących pomocy.⁴⁴

9. PODSUMOWANIE

1. Położenie powiatu skierniewickiego i powiatu m. Skierniewice na trasie łączącej Warszawę z Łodzią, czyni z terenów tych **obszary atrakcyjne gospodarczo**. Co więcej, tereny obu powiatów poprzez liczne połączenia krajowe i międzynarodowe (w tym autostradę) są dobrze skomunikowane z innymi częściami kraju i państwami europejskimi.
2. W perspektywie do 2050 r. **liczba ludności** obu powiatów zmaleje, przy czym zjawisko to większą skalę przyjmie w mieście Skierniewice (o 19,5% w porównaniu do 2013 r.) niż w powiecie skierniewickim (o 4,9%).
3. Obserwowane w ostatnich latach zmiany w **ekonomicznych grupach wieku ludności** w obu powiatach – spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym przy jednoczesnym wzroście odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym – będą występowały również w kolejnych latach, co spowoduje gwałtowne zmniejszanie i starzenie się zasobów pracy, a w konsekwencji pogarszanie się podaży siły roboczej na rynku pracy.
4. Zmiany w populacji ludności analizowanych powiatów według ekonomicznych grup wieku wpłynęły również i w kolejnych latach będą wpływać na wzrost **wskaźnika obciążenia demograficznego**. Jego stały wzrost świadczy o pogorszeniu się relacji międzypokoleniowych, a jego wysokie wartości mogą prowadzić do zachwiania równowagi pomiędzy osobami wchodzącymi w wiek produkcyjny a osobami opuszczającymi rynek pracy.
5. Zmniejszającą się w ostatnich latach **liczba dzieci i młodzieży** niesie za sobą określone – doraźne i perspektywiczne skutki dla polityki edukacyjnej oraz dla innych dziedzin życia społecznego. Mniejsza niż kilka lat temu liczba uczniów w szkołach podstawowych, pociągnie za sobą zmniejszenie liczby uczniów w gimnazjach i liceach, a w przyszłości i w szkołach wyższych. Ta sama mniej liczna populacja po ukończeniu szkoły średniej i wyższej podejmować będzie pracę, czyli kształtować w dużym stopniu sytuację na rynku pracy, zwłaszcza w sferze wykwalifikowanych kadr.
6. Na tle województwa powiat m. Skierniewice wyróżnia się pod względem **nasycenia przedsiębiorczością** (3 miejsce w województwie), a powiat skierniewicki jest obszarem słabo rozwiniętym gospodarczo (22 miejsce spośród 24 powiatów).
7. Najwięcej **podmiotów gospodarki narodowej** w 2013 r. funkcjonowało w gminach położonych w pobliżu Skierniewic – podmioty te pełnią bowiem funkcje pomocnicze i usługowe dla większych zakładów położonych na terenach zurbanizowanych, a także obsługują mieszkańców okolicznych miast. Z kolei najmniej podmiotów gospodarki narodowej znajdowało się w gminach oddalonych od miasta Skierniewice.
8. **Struktura gospodarki** obu powiatów jest typowa dla współczesnej gospodarki – według danych z rejestru REGON, w obu powiatach przeważający rodzaj działalności stanowi

44 | Tamże, s. 32.

działalność usługowa uzupełniana działalnością budowlaną i przemysłową oraz rolniczą. Najważniejsze znaczenie na analizowanym terenie ma jednak produkcja rolnicza, która jest głównym kierunkiem działalności we wszystkich gminach.

9. W **działalności przemysłowej** obu powiatów dominujące znaczenie posiadają działy stanowiące główne gałęzie przemysłu województwa łódzkiego, tj. produkcja spożywcza, odzieżowa, metalowa i drzewna.
10. **Aktywność ekonomiczna ludności** (według BAEL) województwa łódzkiego jest wysoka. Województwo łódzkie znalazło się w III kw. 2014 r. wśród obszarów o najwyższym w Polsce wskaźniku aktywności zawodowej. Według wyników NSP 2011 odsetek aktywnych zawodowo w mieście Skierniewice przewyższał ten odnotowany w powiecie ziemskim.
11. W jednostkach gospodarki narodowej (bez podmiotów mikro) w 2013 r. **pracowało** 12,5 tys. osób w powiecie skierniewickim i 12,3 tys. w mieście. W powiecie skierniewickim zaledwie co dziesiąta osoba znalazła zatrudnienie w podmiotach publicznych. W powiecie miasto Skierniewice – co trzecia.
12. W powiecie ziemskim zaobserwować można wyższy niż w mieście **odsetek zatrudnionych w sektorze rolniczym** – jednak wynika to z funkcji pełnionych przez miasto i pozostałe tereny. Powiat skierniewicki znacznie odbiega od przeciętnej jeśli chodzi o odsetek zatrudnionych w sektorze rolniczym. Średnio w łódzkim co czwarta osoba zatrudniona jest w sektorze rolniczym, natomiast w skierniewickim to aż 71%. Odsetek pracujących w sektorze rolniczym w skierniewickim jest najwyższy ze wszystkich powiatów ziemskich województwa łódzkiego.
13. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto** w powiecie skierniewickim i w mieście było niższe od poziomu wojewódzkiego. W sektorze rolniczym w powiecie skierniewickim wynagrodzenia były niższe niż w województwie, natomiast w mieście – wyższe. Zarówno w powiecie, jak i w mieście przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przemysłowym odbiegało znacznie od tego, co zanotowano w województwie. W powiecie lepiej niż w mieście byli opłacani pracownicy firm usługowych.
14. **Stopa bezrobocia** w mieście i powiecie była niższa od przeciętnej w województwie. Na analizowanych obszarach zaobserwowano spadek stopy bezrobocia.
15. **Struktura bezrobotnych** według płci w latach 2012–2014 nie uległa znacznym zmianom – zarówno w województwie, w powiecie skierniewickim, jak i mieście Skierniewice. W województwie i powiecie liczba bezrobotnych mężczyzn przewyższała liczbę kobiet. We wszystkich obszarach najwięcej osób bez pracy posiadało 25–34 lata. Widoczny jest wzrost odsetka bezrobotnych po 55 roku życia. W mieście zanotowano wyższy odsetek osób z wykształceniem wyższym niż w powiecie. Związane jest to z większą liczbą szkół kształcących na poziomie wyższym, więc rynek pracy miasta jest bardziej nasycony, jeśli chodzi o taki poziom wykształcenia. Większy był też odsetek bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Osoby, które nie posiadają żadnego stażu pracy, są w trudniejszej sytuacji na rynku pracy niż pozostali. Jednak zauważyć można, iż w powiecie skierniewickim równie dużą grupę stanowiły osoby ze stażem do 1 roku, a większą – ze stażem 1–5 lat. W mieście staż pracy aż tak bardzo nie wpływał na możliwości znalezienia pracy (odsetek

bezrobotnych w większości grup był wyższy niż ten dla osób bez stażu pracy). Również czas pozostawiania bez pracy tak bardzo nie różnicował zbiorowości bezrobotnych w powiecie i w mieście, nie był też wyznacznikiem trudności na rynku pracy.

16. **Bezrobotni do 30 roku życia** stanowili 42,5% ogólnej grupy bezrobotnych w powiecie i 29,1% w mieście. Na obu obszarach ich odsetek zmniejsza się (wyraźniejszy spadek widoczny jest w powiecie).
17. W powiecie skierniewickim zarejestrowanych było 46,1% **bezrobotnych długotrwale**. W mieście Skierniewice odsetek ten był jeszcze wyższy – 51,1%.
18. **Bezrobotni, którzy ukończyli więcej niż 50 lat** stanowili 23,9% bezrobotnych w powiecie skierniewickim i 28,5% bezrobotnych w mieście Skierniewice. Bezrobotni z analizowanej grupy wiekowej to w większości osoby najmniej wykształcone, z długim stażem pracy.
19. **Bezrobotne osoby niepełnosprawne** w powiecie skierniewickim stanowią 6,4% populacji osób bez pracy, natomiast w Skierniewicach – 11,2%. Taka różnica może z jednej strony wynikać z faktu, iż rynek pracy w mieście jest na tyle nasycony, iż wszystkim trudniej znaleźć pracę, zwłaszcza osobom bezrobotnym. Z drugiej strony w mieście bezrobotni niepełnosprawni mogą częściej być aktywni, stąd częściej rejestrują się w powiatowych urzędach pracy.
20. W ostatnich latach zwolnienia grupowe nie były dotkliwym problemem rynku pracy powiatu skierniewickiego, jednak w mieście zanotowano kilka zwolnień.
21. **Zawodami deficytowymi** (poszukiwanymi przez pracodawców) w powiecie skierniewickim były m.in.: pozostałe pomoce i sprzątaczkę biurowe, hotelowe i podobne, lakiernik proszkowy, sprzedawca w branży przemysłowej, a także operator maszyn intrologatorskich, pozostali spawacze i pokrewni, pozostali masarze. Z kolei zawodami o największym stopniu **nadwyżki** były: pakowacz, technik budownictwa, technik mechanik, technik ekonomista, socjolog. W mieście Skierniewice **zawodami deficytowymi** były m.in.: pozostali piekarze, cukiernicy i pokrewni, agent ubezpieczeniowy, operator maszyn intrologatorskich, pozostali listonosze i pokrewni, pracownik przygotowujący posiłki typu fast food, a także monter izolacji budowlanych, operator sprzętu ciężkiego, pozostali operatorzy urządzeń do produkcji wyrobów szklanych i ceramicznych. **Zawody nadwyżkowe**, w przypadku których więcej było bezrobotnych niż ofert pracy, to m.in.: pozostali operatorzy stacjonarnych maszyn i urządzeń gdzie indziej niesklasyfikowani, technik ekonomista, operator zautomatyzowanej i zrobotyzowanej linii produkcyjnej w przemyśle elektromaszynowym, technik mechanik, ekonomista.
22. **Perspektyw rozwoju wojewódzkiego rynku pracy** upatruje się przede wszystkim w rozwoju działalności przemysłowo-rolniczej, dotyczącej zwłaszcza przemysłów włókiennictwo i przemysł odzieżowy, chemiczny, wytwórstwo materiałów budowlanych, elektromaszynowy, rolno-spożywczy, energetyczny, farmaceutyczny i meblowy. Możliwości rozwoju przemysłu rolno-spożywczego w przyszłości wiążą się z istnieniem bogatej bazy surowcowej pochodzącej z produkcji roślinnej i zwierzęcej. Z kolei bogactwo zasobów mineralnych i naturalnych pozwala rozwijać tradycyjne gałęzie przemysłu oraz nowe specjalizacje, tj. geotermia czy balneologia (dziedzina medycyny uzdrowiskowej), co pozwala z kolei na rozwój opieki zdrowotnej. Potencjałem rozwojowym rynku pracy w województwie jest także

dobre jego położenie transportowe, potencjał badawczo-rozwojowy włókiennictwa, medycyny, branży chemicznej oraz ogrodnictwa. Rozpoznano, iż w województwie istnieje wysoki poziom i dynamika inwestycji sektora publicznego, wysoki poziom przedsiębiorczości, znaczna atrakcyjność Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej dla inwestorów, a także dobry klimat dla przedsiębiorczości.

23. Perspektywy rozwojowe rynku pracy w powiecie skierniewickim tkwią w większym stopniu w potencjałach charakterystycznych dla przestrzeni wiejskiej (rolnictwo ekologiczne, turystyka), natomiast perspektywy rozwojowe rynku pracy w Skierniewicach powiązane są z funkcjami miejskimi, takimi jak usługi czy przemysł. Potencjału rozwojowego obu obszarów upatruje się w lecznictwie uzdrowiskowym.

III. Opis i analiza wyników badania

Mając na uwadze realizację celu badania i stworzenie charakterystyki lokalnego rynku pracy w Powiecie Skierniewickim oraz Mieście Skierniewice w toku procesu badawczego zostały przeprowadzone wywiady kwestionariuszowe wśród dwóch grup podmiotów będących uczestnikami rynku pracy. W pierwszym badaniu wzięło udział 150 bezrobotnych do 30 roku życia zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Skierniewicach, zaś w drugim przebadano opinię 109 przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie jednego z dwóch analizowanych powiatów. Analizę uzyskanych odpowiedzi zawarto w niniejszym rozdziale.

1. BADANIE OSÓB BEZROBOTNYCH DO 30 ROKU ŻYCIA

Badanie ankietowe zostało wykonane wśród 150 bezrobotnych, których wiek nie przekroczył 30 lat, ponadto w momencie przeprowadzania badania posiadali status osoby bezrobotnej zarejestrowanej w Powiatowym Urzędzie Pracy w Skierniewicach. W badaniu wzięło udział 53,34% kobiet oraz 46,66% mężczyzn przy czym 56% badanych stanowiły osoby do 25 roku życia.

■ Tab. 15. Podstawowe cechy demograficzne [n=150]

	Razem		Kobieta		Mężczyzna	
	Ilość odpowiedzi	Udział [%]	Ilość odpowiedzi	Udział [%]	Ilość odpowiedzi	Udział [%]
WIEK						
18-24 lat	84	56,0	43	51,2	41	48,8
25-29 lat	66	44,0	37	56,1	29	43,9
WYKSZTAŁCENIE						
Podstawowe	13	8,67	6	46,2	7	53,8
Gimnazjalne	13	8,67	5	38,5	8	61,5
Zasadnicze zawodowe	20	13,34	5	25,0	15	75,0

	Razem		Kobieta		Mężczyzna	
	Ilość od- powiedzi	Udział [%]	Ilość od- powiedzi	Udział [%]	Ilość odpo- wiedzi	Udział [%]
Średnie ogólnokształcące	29	19,34	16	55,2	13	44,8
Średnie zawodowe	31	20,67	17	54,8	14	45,2
Policealne /pomaturalne	7	4,67	3	42,9	4	57,1
Wyższe licencjat/inżynierskie	18	12	12	66,7	6	33,3
Wyższe magisterskie	19	12,67	16	84,2	3	15,8
 Niepełnosprawność						
Tak	4	3,0	3	75,0	1	25,0
Nie	146	97,0	77	52,7	69	47,3

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej spośród przebadanych osób posiadało wykształcenie średnie (około 40%) w tym ogólnokształcące oraz zawodowe, najmniej policealne czy też pomaturalne. Zdecydowana większość respondentów do trzydziestego roku życia nie zadeklarowała niepełnosprawności co zaprezentowano w tabeli 15.

1.1. Przyczyny bezrobocia

Osoby biorące udział w badaniu jako najczęstsze przyczyny, które sprawiły, że stały się osobami bezrobotnymi wskazywały, że pracodawca nie przedłużył im umowy na czas określony - 28,7%. Należy zauważyć, że w gronie młodych osób podobny odsetek zadeklarował, że do tej pory nie podjął nigdzie zatrudnienia. Wyniki dowodzą, trudnej sytuacji osób młodych na rynku zatrudnienia, gdyż powyższe kwestie dotyczą łącznie blisko 60% osób w wieku do 30 lat.

■ Tab. 16. Przyczyny braku pracy wśród bezrobotnych zarejestrowanych w PUP [n=150]

Przyczyny braku pracy	Udział procentowy*
Straciłem/łam pracę z powodu zwolnień grupowych	10,0
Straciłem/łam pracę z powodów ekonomicznych firmy	4,6
Straciłem/łam pracę z powodów osobistych	4,0
Pracodawca nie przedłużył ze mną umowy na czas określony	28,7
Po szkole nie mogłem/łam znaleźć pracy	28,0
Po urodzeniu dziecka nie podjęłam zatrudnienia	6,0
Rezygnacja z własnej woli	5,3
Chęć podjęcia pracy w trakcie nauki	2,7
Zbyt wysokie koszty dojazdu	2,7

Przyczyny braku pracy	Udział procentowy*
Strata otrzymywanego wcześniej świadczenia	2,0
Konflikt w pracy	1,3
Przyczyny rodzinne	2,7
Przyczyny zdrowotne	1,3
Zmiana miejsca zamieszkania	0,7
OGÓŁEM	100,0

W niektórych przypadkach, na skutek elektronicznej techniki obliczeniowej i stosowanych automatycznie zaokrągleń, wartości nie sumują się do 100%.

Źródło: *opracowanie własne*.

Uzyskane odpowiedzi pozwalają twierdzić, że w ostatnim czasie na terenie Powiatu Skierniewickiego lub Powiatu Miasto Skierniewice mogły mieć miejsce zwolnienia grupowe za czym przemawia fakt, że 10% ankietowanych straciło pracę w wyniku tego typu redukcji.

1.2. Sytuacja zawodowa oraz długość trwania zatrudnienia

Biorące udział w badaniu osoby w wieku do 30 lat najczęściej w poprzedniej pracy zajmowały stanowiska związane z obsługą maszyn i urządzeń takich jak koparko-ładowarki, wózki widłowe czy też maszyny produkcyjne – 14,9%. Nieco ponad 11% respondentów zajmowała się obsługą klienta z uwzględnieniem obsługi zarówno bezpośredniej jak i telefonicznej a kolejne 9,6% przed zarejestrowaniem się w PUP pracowało na stanowisku kasjer, sprzedawca.

■ Tab. 17. Stanowisko zajmowane przez respondenta przed rejestracją w PUP [n=114]

Stanowisko / zawód	Udział procentowy
operator maszyn	14,9
doradca klienta	11,4
magazynier	10,5
kasjer, sprzedawca	9,6
administracyjno-biurowe	7,0
pracownik ogólnobudowlany	7,0
palacz	6,1
kucharz, kelner	5,3
pracownik gospodarczy	5,3
fryzjer, kosmetyczka	4,4
kierowca	3,5
kierownik, dyrektor, właściciel	2,6

Stanowisko / zawód	Udział procentowy
hydraulik, elektryk	1,8
ochroniarz, dozorca, konwojent	1,8
ogrodnik	1,8
technik dentystyczny, pielęgniarka	1,8
cukiernik, piekarz	0,9
szwaczka, krojczy	0,9
kontroler jakości	0,9
księgowa, finansista	0,9
pedagog, nauczyciel	0,9
inne	4,0
OGÓŁEM (odsetek osób biorących udział w badaniu)	100,0*

*Wartości mogą nie sumować się do 100 z uwagi na możliwość udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

W przypadku pozostałych stanowisk liczną grupę stanowiły osoby pracujące jako magazynierzy – 10,5% oraz pracownicy ogólnobudowlani i administracyjno-biurowi (po 7%). Można zauważyć, że w gronie młodych osób utrzymuje się pewna tendencja w stosunku do podejmowanego zatrudnienia. Uwzględniając wyniki zawarte w raporcie dotyczącym 2011 roku⁴⁵ można dostrzec, że młode osoby najczęściej wybierają stanowiska nie wymagające specjalistycznych kwalifikacji i realizują się w handlu, jako magazynierzy oraz pracownicy ogólnobudowlani co znalazło potwierdzenie w obu badaniach.

Wśród uczestników badania dominują osoby, których czas zatrudnienia w poprzedniej pracy nie przekroczył pół roku – 40%, przy czym sytuacja ta dotyczy w 65% najmłodszych respondentów. Może to świadczyć o tym, że osobom do 25 roku życia szczególnie ciężko jest utrzymać stałe zatrudnienie co może być spowodowane wymaganiami pracodawców co do posiadanego doświadczenia zawodowego.

■ Tab. 18. Czas pozostawania respondentów bez pracy [n=150]

Czas poprzedniego zatrudnienia	WIEK					
	Razem		18-24		25-29	
	Ilość odpowiedzi	Udział [%]	Ilość odpowiedzi	Udział [%]	Ilość odpowiedzi	Udział [%]
Do 6 miesięcy	59	39,3	38	64,4	21	35,6

45 | „Aktywność zawodowa osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia na lokalnym rynku pracy w Skierniewicach i Powiecie Skierniewickim”.

Czas poprzedniego zatrudnienia	WIEK					
	Razem		18-24		25-29	
	Ilość od- powiedzi	Udział [%]	Ilość od- powiedzi	Udział [%]	Ilość od- powiedzi	Udział [%]
6-12 miesięcy	32	21,3	12	37,5	20	62,5
1-2 lata	16	10,7	7	43,8	9	56,3
3-5 lat	4	2,7	0	0,0	4	100,0
6-10 lat	3	2,0	0	0,0	3	100,0
Nigdy nie byłem/am zatrudniony/na	36	24,0	27	75,0	9	25,0
OGÓŁEM	150	100,0	84	56,0	66	44,0

Źródło: opracowanie własne.

Potwierdzenie niekorzystnej sytuacji osób młodych ukazuje fakt, że co czwarty ankietowany w tym badaniu nigdy nie był zatrudniony. W tej grupie ponownie bezapelacyjną większość stanowią osoby do 25 roku życia – 75%. Analiza wyników ukazała, że łącznie w badanych powiatach prawie 85% respondentów nie pracowała wcale lub nie dłużej niż 12 miesięcy u ostatniego pracodawcy.

1.3. Umiejętności, kompetencje, szkolenia

Mając na uwadze cel badania i konieczność przeprowadzenia wnikliwej analizy sytuacji osób bezrobotnych na lokalnym rynku pracy, w tabeli 19 stworzono listę najczęściej pojawiających się odpowiedzi o posiadane przez bezrobotnych kompetencje, które mogą stanowić istotny czynnik dla pracodawcy.

W gronie respondentów występował wysoki -70% wskaźnik osób posiadających uprawnienia do prowadzenia pojazdów mechanicznych. Bezapelacyjna większość posiadała prawo jazdy kategorii B, jednak odnotowano również pojedyncze osoby z kategorią A, B i C, B+E oraz posiadających uprawnienia do prowadzenia ciągnika. W gronie osób, które zadeklarowały, że posiadają wyuczony zawód dominowały osoby będące absolwentami technikum. Najliczniej reprezentowaną grupę zawodową stanowiły osoby z dyplomem technik mechanik – 8% respondentów w wieku do 30 lat oraz technik ekonomista – 6,67%. Można zauważyć, że jeden z najmniejszych wskaźników bezrobocia odnotowano wśród osób z zawodem nauczyciela, pedagoga, psychologa a zatem osób z wyższym wykształceniem co może skłaniać do stwierdzenia, że osobom wykwalifikowanym łatwiej znaleźć pracę i dostosować się do lokalnego rynku niż osobom z niższymi kwalifikacjami.

■ Tab. 19, Lista wybranych kompetencji osób bezrobotnych, przydatnych w zdobyciu pracy [n=150]

Umiejętności, kompetencje, zainteresowania	Udział [%]
Prawo jazdy	70,00
<i>B</i>	65,33
<i>A, B</i>	1,33
<i>MIN B, C</i>	1,33
<i>MIN T</i>	1,33
<i>MIN B+E</i>	0,67
Wyuczony zawód	65,33
<i>technik mechanik</i>	8,00
<i>technik ekonomista</i>	6,67
<i>kosmetyczka, fryzjer</i>	5,33
<i>technik hotelarstwa</i>	4,67
<i>technik handlowiec</i>	4,00
<i>technik budownictwa</i>	3,33
<i>technik architektury krajobrazu</i>	3,33
<i>technik logistyk</i>	3,33
<i>cukiernik, piekarz</i>	2,00
<i>technik żywienia</i>	2,00
<i>technik ochrony środowiska</i>	2,00
<i>nauczyciel, pedagog, psycholog</i>	2,00
Znajomość języka w stopniu komunikacyjnym	77,30
<i>angielski lub niemiecki</i>	58,67
<i>dwa języki w tym angielski</i>	12,00
<i>dwa języki w tym niemiecki</i>	2,00
<i>rosyjski</i>	2,00
<i>angielski, niemiecki i rosyjski</i>	0,67
<i>minimum 3 języki obce</i>	0,67
Obsługa programów komputerowych	87,30
<i>Pakiet Microsoft</i>	80,67
<i>Programy graficzne</i>	4,00
<i>Programy Finansowo-Księgowe</i>	2,00
<i>inne</i>	0,67
Obsługa maszyn i urządzeń	56,67

Umiejętności, kompetencje, zainteresowania	Udział [%]
urządzenia biurowe	17,33
wózki widłowe	6,00
obróbka drewna i metalu	2,67
Cierpliwość, precyzyjność/dokładność, dyspozycyjność, komunikatywność, łatwość nawiązywania kontaktów	78,67
Umiejętność szybkiego uczenia się	90,67
Lubią mnie dzieci/osoby starsze darzą mnie zaufaniem	80,00
Zainteresowania	74,00
Nie posiadam żadnych	0,67
OGÓŁEM (odsetek osób biorących udział w badaniu)	100,00*

*Wartości mogą nie sumować się do 100 z uwagi na możliwość udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

W badaniu ponad 77% ankietowanych zadeklarowało, że potrafi komunikować się w przynajmniej jednym języku obcym. Niespełna 60% posługiwało się językiem angielskim lub niemieckim, 14% posiadało zdolność mówienia w dwóch językach a mniej niż jeden procent badanych pewnie posługiwało się nawet trzema językami obcymi. Wysoko można również ocenić umiejętności osób do 30 roku życia w obrębie znajomości obsługi podstawowych programów komputerowych – 87,3%. Ponad 80% badanych biegle korzystało z pakietu Microsoft Office, dodatkowo 4% znało programy graficzne a 2% potrafiło korzystać z oprogramowania finansowo-księgowego. Niespełna 57% badanych miało styczność z obsługą różnych urządzeń i maszyn zależnych od charakteru wykonywanej pracy. Wśród najczęściej pojawiających się odpowiedzi można wskazać obsługę podstawowych urządzeń znajdujących się na wyposażeniu każdego biura tj.: ksero, faks czy skaner a także obsługę kasy fiskalnej. Respondenci wskazywali również na elementy osobowości mogące mieć wpływ na zatrudnienie takie jak cierpliwość, dokładność, łatwość w nawiązywaniu kontaktów – 78,67%, a także umiejętność pracy z dziećmi czy osobami starszymi – 80%. Osoby w młodym wieku najczęściej wykazywały zainteresowanie sportem i muzyką.

Bezrobotni do 30 roku życia raczej nie mogą się pochwalić ukończeniem licznych kursów i szkoleń zawodowych co może stanowić pewnego rodzaju barierę dostępu do rynku pracy. Nie licząc kwalifikacji w postaci prawo jazdy (głównie kategoria B), respondenci najczęściej posiadają udokumentowane uprawnienia z obsługi wózka widłowego, pierwszej pomocy, wozu oraz przedsiębiorczości. Korespondując z wynikami raportu dotyczącego sytuacji osób do 30 roku życia z 2011 r. można zauważyć, że spadło zainteresowanie kursami komputerowymi i językowymi, które to w poprzednim raporcie znajdowały się na drugim i trzecim miejscu. Warto zauważyć, że osoby, których wiek nie przekroczył 24 lat wykazały większą skłonność do uczestnictwa w kursach i szkoleniach niż osoby powyżej 24 roku życia. Może to być spowodowane wewnętrzną potrzebą osób młodych do kontynuowania nauki zaraz po zakończeniu szkoły średniej lub zawodowej.

■ Tab. 20. Kursy i szkolenia zakończone certyfikatami [n=80]

Certyfikaty	Wiek		
	Razem	18-24	25-29
	Udział [%]	Udział [%]	Udział [%]
kurs obsługi wózka widłowego	14,00	66,67	33,33
kurs pierwszej pomocy	4,67	71,43	28,57
kurs wizażu	4,00	66,67	33,33
kurs przedsiębiorczości, kariery zawodowej	4,00	66,67	33,33
kurs obsługi kasy fiskalnej	2,67	75,00	25,00
wychowawca, opiekun	1,33	50,00	50,00
kurs komputerowy	1,33	0,00	100,00
kurs językowy	1,33	50,00	50,00
kurs księgowości	0,67	100,00	0,00
kurs spawania	0,67	0,00	100,00
odmowa odpowiedzi	46,67	61,43	38,57
inne	18,67	28,57	71,43
OGÓŁEM	100,00	56,00	44,00

Źródło: opracowanie własne.

1.4. Ocena sytuacji na rynku pracy

Ważnym elementem w ocenie sytuacji na lokalnym rynku pracy Powiatu Skierniewickiego oraz Powiatu Miasto Skierniewice, jest poznanie nastawienia bezrobotnych do obecnie panujących na tym rynku nastrojów. Wyniki badania ukazuje tabela 21.

■ Tab. 21. Ocena sytuacji lokalnego rynku pracy zdaniem respondentów [n=150]

Sytuacja na rynku pracy	Wiek		
	Razem	18-24	25-29
	Udział [%]	Udział [%]	Udział [%]
Bardzo trudno o znalezienie pracy osobie w moim położeniu	55,3	56,6	43,4
Bardzo trudno o znalezienie tu jakiejkolwiek pracy, komukolwiek	17,3	53,8	46,2
Łatwo jest znaleźć tutaj pracę – większość osób może bez trudu znaleźć zatrudnienie	6,7	60,0	40,0
Praca jest tylko dla określonych grup zawodowych.	5,3	62,5	37,5
Praca jest, tylko chętnych nie ma	4,7	71,4	28,6

Sytuacja na rynku pracy	Wiek		
	Razem	18-24	25-29
	Udział [%]	Udział [%]	Udział [%]
Praca jest tylko dla znajomych	3,3	20,0	80,0
Praca jest tylko dla mężczyzn/dla kobiet	0,7	100,0	0,0
Trudno powiedzieć	6,7	50,0	50,0
OGÓŁEM	100,0	56,0	44,0

Źródło: opracowanie własne.

Odwolując się do prezentowanych wyników można twierdzić, że w oczach osób do 30 roku życia sytuacja na rynku pracy jest trudna. Ponad połowa ankietowanych oceniła, że osobom w ich położeniu niezwykle trudno o zatrudnienie, przy czym w większości zdanie to wyraziły osoby, które nie przekroczyły 25 lat. Zapewne jest to związane z brakiem doświadczenia zawodowego u młodych osób, które to wielokrotnie stanowi główne kryterium pracodawców (Tab. 41).

W subiektywnej ocenie kolejnych 17,3% badanych o pracę bardzo trudno jest komukolwiek podczas, gdy 5,3% uważało, że pojawiające się wolne miejsca pracy są wyłącznie dla sprzedawców-kasjerów oraz osób z doświadczeniem. Niespełna 5% uważa, że w powiatach nie ma problemów ze znalezieniem pracy jednak brakuje chętnych do jej podjęcia, co wielokrotnie jest wynikiem niedostosowania oferowanego wynagrodzenia do oczekiwań potencjalnych pracowników.

1.5. Bariery ograniczające znalezienie pracy

W licznych przypadkach poszukiwanie pracy staje się dla bezrobotnych procesem obciążonym wieloma trudnościami. Część z nich związana jest bezpośrednio z osobą bezrobotną tak jak cechy osobowości czy posiadane wykształcenie inne, zaś tkwią w samym lokalnym rynku pracy.

Wśród czynników zewnętrznych stanowiących barierę zatrudnienia osoby młode najczęściej wskazywały na niechęć pracodawców do zatrudnienia osób młodych a tym samym z małym lub brakiem doświadczenia – 66%. Kolejną barierą był brak ofert pracy w zawodzie lub w ogóle brak ofert pracy. Brak doświadczenia – 52% a także posiadanie wykształcenia (co do kierunku i poziomu) nie stanowiącego interesującego atutu dla pracodawcy były zdaniem bezrobotnych najważniejszymi przeszkodami w kategorii kwalifikacji zawodowych. Około 38% przebadanych osób uważało, że trudność ze znalezieniem pracy wynika z nieodpowiedniego wieku. Respondenci dostrzegli ponadto bariery w lokalizacji swojego miejsca zamieszkania i zwrócili tym samym uwagę na problem jakim jest dojazd do pracy z terenów wiejskich – 20,7%, brak połączeń autobusowych - 18% czy wysoki koszt dojazdu do miejsca zatrudnienia – 29,3%. Warto w tym momencie wspomnieć, że na przestrzeni lat bezrobotni stale wskazują te same główne czynniki utrudniające podjęcie zatrudnienia⁴⁶ co może być symptomem braku dostrzegalnej zmiany na lokalnym rynku pracy.

⁴⁶ | dane opublikowane w raporcie z 2011 roku „Aktywność zawodowa osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia na lokalnym rynku pracy w Skierniewicach i powiecie skierniewickim”.

■ Tab. 22. Bariery zatrudnienia zdaniem respondentów [n=150]

Czynniki utrudniające znalezienie pracy	Udział [%]
CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE	
Niechęć pracodawców do zatrudnienia osób młodych, bez doświadczenia	66,0
Brak ofert pracy w moim zawodzie	36,7
Brak ofert pracy	29,3
Brak satysfakcjonujących mnie finansowo ofert pracy	19,3
Niechęć pracodawców do zatrudnienia młodych matek	8,0
Niedostosowanie stanowisk dla osób niepełnosprawnych	0,7
KWALIFIKACJE ZAWODOWE	
Brak doświadczenia zawodowego	52,0
Nieodpowiedni kierunek wykształcenia	14,7
Nieodpowiedni poziom wykształcenia	14,0
Brak odpowiednich kwalifikacji. Jakich?	2,7
Brak odpowiednich dokumentów aplikacyjnych	2,0
Brak znajomości lokalnego rynku pracy	2,0
Brak przygotowania do rozmowy z pracodawcą	0,7
POZOSTAŁE CZYNNIKI WEWNĘTRZNE	
Nieodpowiedni wiek	38,0
Brak pełnej dyspozycyjności ze względu na trudny dojazd	9,3
Ograniczenia zdrowotne	8,7
Brak pełnej dyspozycyjności ze względu na konieczność opieki nad dziećmi do lat 7 lub osobą zależną	3,3
Nieodpowiedni wygląd	1,3
Nieodpowiednia płeć	0,7
CZYNNIKI TERYTORIALNE	
Miejsce zamieszkania - wieś	20,7
Brak połączeń autobusowych	18,0
Brak środka transportu (własnego samochodu)	9,3
CZYNNIKI MATERIALNE:	
Brak środków finansowych na dojazdy w poszukiwaniu pracy i do pracy	29,3
Brak środków finansowych na „rozruch zawodowy” (zakup odzieży, zakup biletów na przejazd, zakup posiłków)	2,0

Czynniki utrudniające znalezienie pracy	Udział [%]
Brak środków finansowych na opłacenie niani/opiekunki, pomocy do osoby starszej	2,0
CZYNNIKI OSOBOWOŚCIOWE	
Obawa/lęk przed nowymi sytuacjami	24,7
Obawa przed bezpośrednim kontaktem z pracodawcą – rozmową kwalifikacyjną	24,0
Brak wiary i chęci do poprawy własnej sytuacji	15,3
Brak motywacji do poszukiwania pracy	14,0
Obawa/lęk przed nową technologią	12,7
Problem w kontaktach/bariera nieśmiałości	5,3
Brak mobilizacji do bardziej aktywnego poszukiwania pracy	2,0
Brak umiejętności planowania działań związanych z zatrudnieniem	0,7
Brak konsekwencji w dążeniu do realizacji postawionych celów	0,7
Inne	3,3

Źródło: opracowanie własne.

W ramach barier zatrudnienia respondenci dostrzegli również ograniczenia wynikające z samej natury osób bezrobotnych i tkwiące nie w specyfice lokalnego rynku pracy, lecz w osobowości. Niemal co czwarty bezrobotny odczuwał obawę przed nowymi sytuacjami wiążącymi się z rozpoczęciem pracy a także lęk przed bezpośrednim kontaktem z potencjalnym pracodawcą i odbyciem rozmowy kwalifikacyjnej. Te dwie cechy w połączeniu z niską samooceną, brakiem wiary w siebie i możliwością poprawy swojej sytuacji stanowią mogą potężną zaporę przed aktywnym poszukiwaniem zatrudnienia przez osoby do 30 roku życia.

1.6. Sposoby poszukiwania pracy

Jak pokazują poniższe wyniki bezrobotni starają się jednocześnie korzystać z wielu dostępnych metod poszukiwania pracy w celu zwiększenia efektywności swoich działań. Blisko 95% ankietowanych biorących udział w badaniu zadeklarowało, że w celu znalezienia pracy odwołują się do dostępnych mediów szukając ogłoszeń w prasie, radio, telewizji czy przeglądając strony internetowe z ogłoszeniami. Niewiele mniej korzysta z pośrednictwa pracy świadczonego w Powiatowym Urzędzie Pracy w Skierniewicach co w stosunku do danych zawartych w raporcie z 2011 roku stanowi wzrost o 27 punktów procentowych. Może to być wyrazem wzrostu zaufania do tej instytucji i pozytywnej oceny efektywności prowadzonej w PUP działalności. Korespondując z wynikami wspomnianego poprzednio raportu wyraźnie wzrósł odsetek osób korzystających ze wsparcia rodziny (o 60 punktów procentowych) w procesie poszukiwania zatrudnienia oraz osób starających się nawiązać bezpośredni kontakt z potencjalnym pracodawcą (o 48 punktów procentowych). Oznacza to, że młode osoby starały się zdywersyfikować swoje działania w poszukiwaniu pracy i mniejsza ich ilość (niż w roku 2011) przyznała się do tego, że nie wykazuje żadnej aktywności w szukaniu zatrudnienia.

■ Tab. 23. Metody poszukiwania zatrudnienia stosowane przez respondentów [n=150]

Sposób poszukiwania pracy	Udział [%]
Przeglądam ogłoszenia w prasie, radio, telewizji, Internecie	94,7
Korzystam z pośrednictwa PUP	94,0
Rozpytyuję wśród znajomych, rodziny	74,0
Zgłaszam się bezpośrednio do pracodawcy	54,0
Zamieszczam ogłoszenia	2,7
Czytam i odpowiadam na ogłoszenia zamieszczone „na mieście” (witrynach sklepowych itp.)	1,3
Kontaktuję się z agencją zatrudnienia	0,7
Nie szukałem/am aktywnie pracy	0,7
OGÓŁEM (odsetek osób biorących udział w badaniu)	100,0*

*Wartości mogą nie sumować się do 100 z uwagi na możliwość udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

1.7. Praca poza miejscem zamieszkania lub za granicą

Trudna sytuacja na rynku pracy wymusza na osobach bezrobotnych podjęcie określonych działań adaptacyjnych w celu lepszego dostosowania się do aktualnych potrzeb rynku. Zakres elastyczności w kontekście podjęcia pracy poza miejscem zamieszkania lub zagranicą wśród bezrobotnych do 30 roku życia zaprezentowano w tabeli 24.

■ Tab. 24. Ocena możliwości podjęcia pracy poza aktualnym miejscem zamieszkania [n=150]

Ocena	Razem	18-24	25-29
	Udział [%]	Udział [%]	Udział [%]
Długie dojazdy			
zdecydowanie tak	24,7	45,9	54,1
raczej tak	19,3	55,2	44,8
raczej nie	15,3	56,5	43,5
nie	6,7	60,0	40,0
zdecydowanie nie	30,7	63,0	37,0
trudno powiedzieć	3,3	60,0	40,0
Przeprowadzka			
zdecydowanie tak	19,3	34,5	65,5
raczej tak	8,7	61,5	38,5

Ocena	Razem	18-24	25-29
	Udział [%]	Udział [%]	Udział [%]
raczej nie	10,0	46,7	53,3
nie	16,0	62,5	37,5
zdecydowanie nie	40,7	65,6	34,4
trudno powiedzieć	5,3	50,0	50,0
Delegacje			
brak danych	0,7	100,0	0,0
zdecydowanie tak	38,0	54,4	45,6
raczej tak	22,7	50,0	50,0
raczej nie	8,7	53,8	46,2
nie	7,3	81,8	18,2
zdecydowanie nie	19,3	55,2	44,8
trudno powiedzieć	3,3	60,0	40,0

Źródło: opracowanie własne.

Około 44% respondentów wyraziło zgodę na podjęcie pracy wymagającej długich dojazdów, przy czym skłonność tę w większości wyraziły osoby w grupie wiekowej 25-29 lat. Jednak około 53% badanych osób nie widziało możliwości pracy wymagającej dalekich dojazdów. W tej grupie w większości znajdowały się osoby do 25 roku życia co podyktowane może być brakiem własnego środka transportu. Bezapelacyjna większość respondentów – 67% nie wykazywała chęci do zmiany miejsca pobytu i przeprowadzki w podążaniu za pracą, zaś przeciwnego zdania było 28% przebadanych osób. Można zauważyć, że ankietowane osoby raczej pozytywnie nastawione są do kwestii wyjazdów w delegacje. Blisko 61% osób chętnie podjęłoby pracę wymagającą tego typu wyjazdów. W gronie przeciwników służbowego opuszczania miejsca zamieszkania dominują osoby, które nie przekroczyły 25 lat.

Mając na celu poznanie szczegółowych preferencji respondentów w odniesieniu do podjęcia pracy poza miejscem zamieszkania, bezrobotni ustosunkowali się do oczekiwanej minimalnej kwoty wynagrodzenia netto oraz procentowej wielkości dofinansowania przejazdu i noclegu w miejscu pracy zlokalizowanym poza terenem zamieszkania.

■ Tab. 25. Warunki, na jakich respondenci podjęliby pracę poza miejscem zamieszkania [n=150]

Przedział	Razem	18-24	25-29
	Udział [%]	Udział [%]	Udział [%]
Pensja			
brak danych	51,3	58,4	41,6

Przedział	Razem	18-24	25-29
	Udział [%]	Udział [%]	Udział [%]
1,0 tys zł - 1,5 tys zł	13,3	50,0	50,0
1,6 tys zł - 2,0 tys zł	18,7	67,9	32,1
2,1 tys zł - 2,5 tys zł	9,3	42,9	57,1
2,6 tys zł - 3,0 tys zł	4,7	28,6	71,4
3,1 tys zł - 4,0 tys zł	2,0	66,7	33,3
4,1 tys zł - 5,0 tys zł	0,7	0,0	100,0
Dofinansowanie dojazdu do pracy			
brak danych	30,7	67,4	32,6
0-30%	1,3	50,0	50,0
31% - 50%	7,3	54,5	45,5
51% - 70%	4,7	28,6	71,4
71% - 90%	7,3	45,5	54,5
powyżej 90%	48,7	53,4	46,6
Dofinansowanie noclegu			
brak danych	38,0	66,7	33,3
0-30%	13,3	45,0	55,0
31% - 50%	17,3	50,0	50,0
51% - 70%	6,0	44,4	55,6
71% - 90%	7,4	54,5	45,5
powyżej 90%	18,0	51,9	48,1

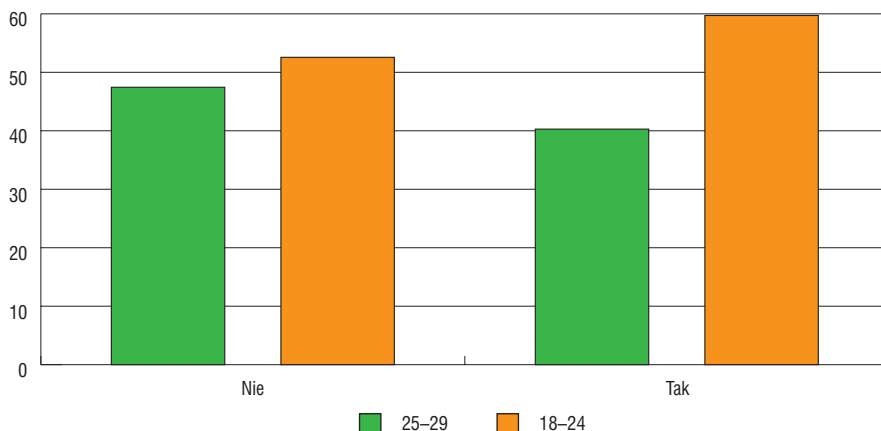
Źródło: opracowanie własne.

Otrzymane wyniki wskazują, że najwięcej osób skłonnych do podjęcia zatrudnienia poza miejscem zamieszkania posiada minimalne oczekiwania płacowe na poziomie 1600 zł – 2000 zł netto. Ponad 13% zgodziłoby się pracować za kwotę w przedziale 1000 zł – 1500 zł netto. W przypadku 14% osób, których minimalne wymaganie finansowe mieściło się w jednym z przedziałów 2100 zł – 2500 zł oraz 2600 zł – 3000 zł można było dostrzec przewagę respondentów w wieku 25–29 lat co może przemawiać za faktem wzrostu oczekiwań płacowych wraz z wiekiem pracowników. Osoby bezrobotne skłonne są podjąć pracę poza miejscem zamieszkania uwzględniając duży udział pracodawcy w finansowaniu kosztów dojazdu oraz noclegu w miejscu zatrudnienia. Blisko połowa ankietowanych poza minimalnymi oczekiwaniami płacowymi spodziewała się również ponad 90% partycypacji w kosztach dojazdu do miejsca zatrudnienia, kilkukrotnie z zastrzeżeniem, że odległość nie powinna przekraczać 70 km. W przypadku zwrotu części poniesionych kosztów noclegu bezrobotni oczekują najczęściej rekompensaty na

poziomie przekraczającym 90% – 18% badanych oraz między 31% a 50% – 17,3% ankietowanych. Nie można jednak zapominać, że w gronie badanych odnotowano niespełna 25% odsetek osób, które w najmniejszym stopniu nie były zainteresowane podjęciem zatrudnienia poza miejscem aktualnego zamieszkania.

Elementem analizy było rozeznanie wśród osób bezrobotnych zainteresowania wyjazdami za granicę w celach zarobkowych. W tej dziedzinie respondenci podzielili się niemal po równo, gdyż 52% ankietowanych nigdy nie rozważało opuszczenia kraju w celu podjęcia pracy a 48% interesowało się tą możliwością. Zarówno w gronie przeciwników wyjazdu z kraju jak i jego zwolenników większość stanowią osoby w wieku 18-24 lata. Korespondując z poprzednio uzyskanymi w badaniu wynikami można zauważyć, że w szczególności osoby młode deklarują opory co do przeprowadzki w ramach granic kraju jednak dostrzegają szansę dla własnego rozwoju poza terytorium Polski.

■ Rys. 23. Deklaracja respondentów co do wyjazdu za granicę w celu zarobkowym [n=150]

Źródło: opracowanie własne.

Respondenci najczęściej skłonni byli udać się do Wielkiej Brytanii, Niemiec i Norwegii a najczęściej wskazywanymi czynnikami mającymi wpływ na ich decyzje była obecność rodziny za granicą, znajomość języka oraz możliwość uzyskania wyższych dochodów niż w kraju. Osoby, które nie rozważały możliwości opuszczenia kraju wskazywały natomiast na duże przywiązanie do rodziny i znajomych, brak umiejętności językowych a także chęć pozostania i pracy w kraju.

1.8. Wsparcie ze strony PUP

Osoby zgłaszające się do Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach najczęściej oczekiwały uzyskania informacji o aktualnie wolnych miejscach pracy – 79,3%. Blisko połowa respondentów przybywała do urzędu w celu obowiązkowego potwierdzenia gotowości do podjęcia

zatrudnienia a 42% osób biorących udział w badaniu przyznało, że rejestracja w urzędzie jest spowodowana chęcią uzyskania ubezpieczenia. W gronie respondentów ponad 40% stanowiły osoby, które w momencie przeprowadzania badania przyszły dokonać rejestracji i uzyskać status osoby bezrobotnej.

■ Tab. 26. Cel zgłoszenia respondentów do PUP w Skierniewicach [n=150]

Cel zgłoszenia do urzędu pracy	Udział [%]
Uzyskanie informacji o wolnych miejscach pracy	79,3
Potwierdzenie gotowości do podjęcia pracy	47,3
Uzyskanie ubezpieczenia	42,0
Rejestracja	41,3
Uzyskanie informacji na temat prac interwencyjnych, staży, robót publicznych, przygotowania zawodowego	26,0
Uzyskanie informacji o możliwościach zmiany lub podwyższenia kwalifikacji zawodowych	14,0
Uzyskanie informacji o możliwościach uzyskania dotacji z Funduszu Pracy	7,3
Uzyskanie zasiłku dla bezrobotnych	0,7
OGÓŁEM (odsetek osób biorących udział w badaniu)	100,0*

*Wartości mogą nie sumować się do 100 z uwagi na możliwość udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

Mając na uwadze liczne formy wsparcia bezrobotnych jakimi dysponują Urzędy Pracy wykorzystanie oferowanych instrumentów odnotowano u jednej trzeciej badanych. Najwięcej osób skorzystało ze stażu, czyli instrumentu specjalnie dedykowanego osobom młodym rozpoczynającym karierę na rynku pracy. Co najważniejsze 85% osób, które miały do czynienia z tą formą pomocy oceniły ją pozytywnie. Można zauważyć, że uczestnictwo w stażach kierowane jest w dużej mierze do osób między 25-29 rokiem życia, rzadziej natomiast do bezrobotnych poniżej 25 lat. Kolejną preferowaną przez osoby młode do 30 roku życia formą podniesienia swoich kwalifikacji zawodowych był udział w szkoleniach, których organizatorem był PUP w Skierniewicach. Podobnie w tym przypadku u zdecydowanej większości uczestników szkolenie przyniosło zamierzony efekt i przyczyniło się do poprawy sytuacji osoby bezrobotnej na lokalnym rynku pracy. W gronie badanych znalazło się osiem osób, które korzystały ze świadczonego przez Urząd pośrednictwa pracy. W przeciwieństwie do staży i szkoleń widoczny jest wzrost liczby osób, których nie usatysfakcjonowała otrzymana forma pomocy.

■ Tab. 27. Ocena przez bezrobotnych wybranych form wsparcia [n=50]

Usługa świadczona przez PUP	Poprawa sytuacji	Ilość odpowiedzi	18-24	25-29
Dodatek aktywizacyjny	nie	0	0	0
	tak	1	0	1
Pośrednictwo pracy	nie	3	1	2
	tak	5	4	1
Szkolenia	nie	2	2	0
	tak	7	4	3
Nieoprocentowana pożyczka na szkolenia	nie	0	0	0
	tak	1	1	0
Staż	nie	4	4	0
	tak	25	9	16
Bony szkoleniowe	nie	0	0	0
	tak	1	0	1
Roboty publiczne	nie	0	0	0
	tak	1	1	0

Źródło: opracowanie własne.

W odniesieniu do pośrednictwa pracy bezrobotni najczęściej skarżyli się na brak ofert pracy lub małą ilość stanowisk, które dedykowane byłyby osobom z ich wykształceniem i kwalifikacjami. W przypadku pojedynczych osób niezadowolone z otrzymanego wsparcia było wynikiem braku zatrudnienia po odbytych stażach lub też ostatecznie z winy nie leżącej po stronie bezrobotnego, nie doszło do realizacji zaproponowanej formy pomocy. Pozytywnie należy ocenić, że w gronie badanych znalazło się 8 osób, które w momencie przeprowadzania badania oczekiwały na rozpoczęcie stażu, szkolenia czy otrzymanie bonu szkoleniowego. Odnotowano ponadto 15 osób, które niedawno dokonały rejestracji w Powiatowym Urzędzie Pracy w Skierniewicach i żadna z prezentowanych form pomocy nie została im jeszcze przedstawiona.

1.9. Oczekiwane formy pomocy

Jak dowodzą wyniki badania bezrobotni posiadają wiedzę odnośnie licznych form wsparcia pozostających w dyspozycji PUP w Skierniewicach, dlatego też w celu efektywnego zaistnienia na rynku pracy respondenci najchętniej skorzystaliby z organizowanych przez Urząd kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje – 66,67%. Najwięcej osób zainteresowanych było możliwością uczestnictwa w szkoleniach dających uprawnienia operatora wózka widłowego, uprawnienia umożliwiające obsługę maszyn budowlanych, kursach księgowości oraz wizażu. Ponad połowa ankietowanych wyraziła chęć udziału w stażach absolwenckich uważając, że to odpowiedni sposób na zyskanie doświadczenia, a wielokrotnie zatrudnienia po zakończeniu

programu stażowego, przy czym większe zainteresowanie tymi formami widoczne było u osób w wieku do 25 lat niż tych powyżej tej granicy. W gronie respondentów widoczne było ponadto zainteresowanie bonami szkoleniowymi oraz bonami stażowymi umożliwiającymi bezrobotnym do 30 roku życia dokończanie na wybranym przez siebie kursie czy uzyskanie zatrudnienia na minimum 6 miesięcy po zakończeniu odbywania stażu. Mniejszym zainteresowaniem ze strony bezrobotnych cieszyły się jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, poradnictwo zawodowe czy pośrednictwo pracy.

■ Tab. 28. Preferowane przez respondentów formy wsparcia Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach [n=150]

Forma wsparcia	Razem	18-24	25-29
Szkolenia	66,67	59,00	41,00
Staż	57,33	59,30	40,70
Bony szkoleniowe	28,00	61,90	38,10
Bony stażowe	28,00	57,14	42,86
Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej/pożyczki na prowadzenie działalności gospodarczej	8,00	50,00	50,00
Poradnictwo zawodowe	2,67	75,00	25,00
Pośrednictwo pracy	2,00	66,67	33,33
Nieoprocentowana pożyczka na szkolenia	1,33	50,00	50,00
Dofinansowanie kosztów edukacji na studiach podyplomowych	1,33	50,00	50,00
Zatrudnienie na stanowisku pracy utworzonym w ramach refundacji kosztów jego stworzenia	1,33	0,00	100,00
Finansowanie kosztów przejazdów	1,33	50,00	50,00
Stypendia z tytułu szkolenia, pobierania nauki, przygotowania zawodowego dorosłych	0,67	0,00	100,00
Finansowanie kosztów zakwaterowania	0,67	100,00	0,00
OGÓŁEM (odsetek osób biorących udział w badaniu)	100,0*	100,0*	100,0*

*Wartości mogą nie sumować się do 100 z uwagi na możliwość udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

1.10. Podsumowanie

Przeprowadzona analiza sytuacji osób bezrobotnych ukazała trudne warunki panujące na lokalnym rynku pracy, z którymi muszą się mierzyć młode osoby do 30 roku życia. W sytuacji szczególnie ciężkiej znajdują się bezrobotni, których wiek nie przekroczył 25 lat. Osoby te zazwyczaj charakteryzowały się brakiem doświadczenia zawodowego lub niskim stażem pracy. Poza dużym odsetkiem osób, które jak dotąd nie podjęły zatrudnienia (24%) problemem tej

grupy było również utrzymanie zajmowanego stanowiska przez dłuższy czas czego dowodem jest, że blisko 60% respondentów nie pracowało dłużej niż 12 miesięcy u poprzedniego pracodawcy. Osoby młode najczęściej zajmowały stanowiska nie wymagające wyższego poziomu wykształcenia, takie jak operator maszyn, doradca klienta, w tym również pracownik działu Call Center czy magazynier. Najczęstszym powodem uzyskania statusu osoby bezrobotnej był brak przedłużenia przez pracodawcę umowy na czas określony co może być wynikiem braku dopasowania pracowników do potrzeb lokalnego rynku. Tym niemniej jednak młode osoby wykazywały liczne starania o zwiększenie swoich kompetencji i podniesienie atrakcyjności w kontekście przyszłego zatrudnienia poprzez uczestnictwo w kursach i szkoleniach. Ponad połowa respondentów wzięła udział w zajęciach doszkalających uzyskując dokument potwierdzający uprawnienia z zakresu obsługi wózka widłowego, wizażu czy przedsiębiorczości i budowania kariery zawodowej. Co więcej, uczestnictwo w tych kursach nadal pozostaje w kręgu głównych zainteresowań bezrobotnych do 30 roku życia.

Bezrobotni zarejestrowani w PUP w Skierniewicach mieli świadomość tego, że intensyfikacja ich działań w poszukiwaniu pracy ma ogromny wpływ na efektywność. Dlatego też, zdecydowana większość bezrobotnych posługiwała się więcej niż jedną metodą poszukiwania wolnych etatów, najczęściej wykorzystując w tym celu dostępne media z ogłoszeniami, pośrednictwo Urzędu a także szukając informacji wśród znajomych i rodziny. Osoby biorące udział w badaniu wykazały się umiarkowaną elastycznością w odniesieniu do podjęcia pracy wymagającej długich dojazdów czy przeprowadzki przy czym mniej optymizmu w akceptacji tych czynników odnotowano wśród osób mających przynajmniej 25 lat. W tym też gronie widoczny jest wzrost minimalnych wymagań płacowych w przypadku podjęcia pracy poza miejscem zamieszkania, przy czym najwięcej respondentów gotowych byłoby przyjąć propozycje takiej pracy za nie mniej niż 1600 zł netto z jednoczesnym uwzględnieniem partycypacji pracodawcy w kosztach dojazdu do pracy i noclegu w miejscu zatrudnienia. Badane osoby bezrobotne rozważały możliwość podjęcia pracy zarobkowej poza granicami kraju, jednak w grupie osób w wieku 18-24 lat zdarzało się to częściej niż u osób w wieku 25-29 lat. Może to być spowodowane większą otwartością i odwagą do podejmowania nowych wyzwań ale i być może brakiem posiadania własnych rodzin.

Badania dowiodły, że bezrobotni najczęściej pojawiali się w siedzibie Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach w celu uzyskania informacji o wolnych miejscach pracy i potwierdzenia gotowości do jej podjęcia. Mając na uwadze możliwość podniesienia kwalifikacji a tym samym możliwość efektywnego zaistnienia na rynku pracy, respondenci śledzili pojawiające się w Urzędzie ogłoszenia o oferowanych formach wsparcia. Największym zainteresowaniem, głównie ze strony młodszych bezrobotnych, cieszyły się szkolenia głównie z zakresu obsługi wózka widłowego, koparko-ładowarki, księgowości i wizażu. Pozytywnie oceniane a zarazem chętnie podejmowane okazały się również organizowane przez PUP w Skierniewicach staże, które bez wątpienia stanowią formę wsparcia bezrobotnych, którą należy rozwijać.

2. BADANIE PRZEDSIĘBIORSTW

Obok badania opinii osób bezrobotnych, istotną kwestię umożliwiającą analizę sytuacji osób bezrobotnych w Powiecie Skierniewickim oraz Powiecie Miasto Skierniewice, stanowi poznanie opinii przedsiębiorców w sprawie sytuacji na lokalnym rynku pracy. Uzyskane od przedsiębiorców w toku badań kwestionariuszowych odpowiedzi, przyczyniły się do realizacji celu głównego badania poprzez określenie:

- sytuacji rynkowej podmiotów;
- barier rozwoju;
- prognozy zatrudnienia, w tym osób do 30 roku życia;
- rozpoznania potrzeb pracodawców w obrębie kompetencji pracowników z uwzględnieniem osób do 30 roku życia;
- rozpoznania oczekiwanych form wsparcia ze strony PUP.

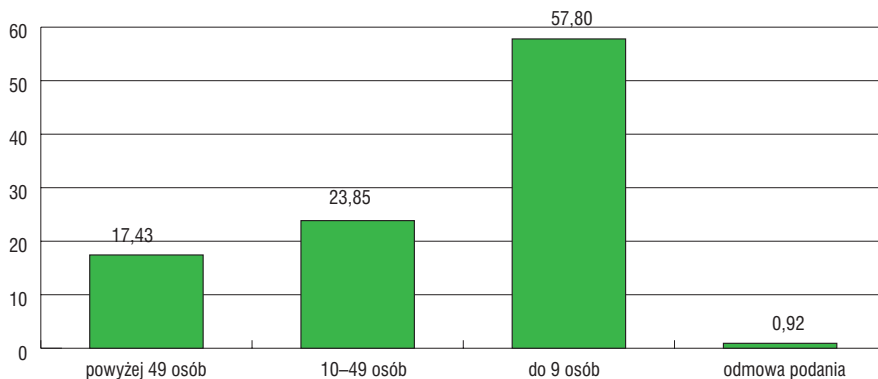
W celu zapewnienia jak największej wiarygodności danych w badaniu lokalnego rynku pracy zastosowano triangulację metodologiczną, polegającą na jednoczesnym stosowaniu różnych technik i metod badawczych, przy czym należy dodać, że wywiady z pracodawcami przeprowadzono z użyciem techniki CATI.

2.1. Charakterystyka podmiotów biorących udział w badaniu

W wywiadach telefonicznych wspomaganych komputerowo wzięło udział 109 przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie Powiatu Skierniewickiego oraz Miasta Skierniewice posiadających różną wielkość zatrudnienia, formę własności a także profil działalności. Próba została podzielona procentowo (zgodnie z ilością przedsiębiorstw zarejestrowanych w bazie REGON), gdzie 73% badanych przedsiębiorstw zlokalizowanych było na terenie Powiatu Miasto Skierniewice a pozostałe 27% na terenie gmin wchodzących w skład Powiatu Skierniewickiego.

W badaniu najliczniejszą grupę podmiotów stanowiły przedsiębiorstwa typu mikro czyli takie, w których zatrudnienie nie przekroczyło 9 osób, uwzględniając zarówno pracowników jak i właścicieli. Podmioty tej wielkości stanowiły ponad 57% wszystkich badanych podczas, gdy ilość podmiotów małych (zatrudniających od 10 do 49 pracowników) biorących udział w badaniu nie przekroczyła 24%. Zdecydowanie najmniej wywiadów przeprowadzono wśród przedsiębiorstw średnich (17,43%) i ani jednego wśród podmiotów zatrudniających minimum 250 pracowników. Należy jednak pamiętać, że różnice w ilości wywiadów są podyktowane specyfiką lokalnego rynku i wynikają z dysproporcji w ilości zarejestrowanych podmiotów o danej wielkości zatrudnienia (7035 zarejestrowanych w bazie REGON podmiotów mikro, 289 małych, 63 średnich i dużych łącznie). W przebadanych przedsiębiorstwach łącznie zatrudnionych było 2264 pracowników.

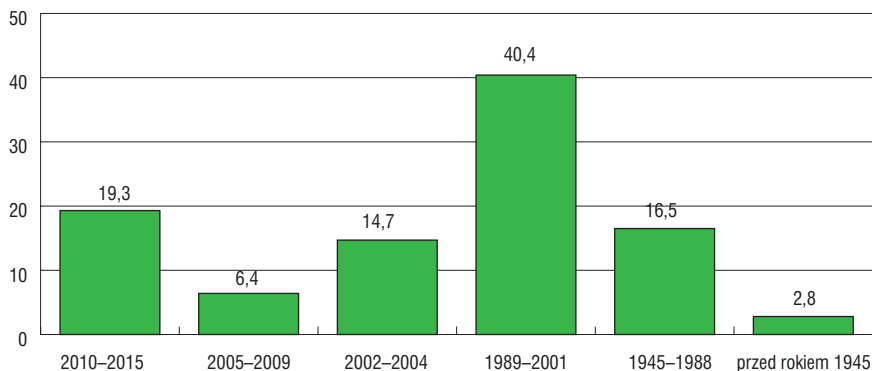
■ Rys. 24. Struktura badanych podmiotów według liczby zatrudnionych [n=109]

Źródło: opracowanie własne.

Na terenie analizowanych powiatów zdecydowanie dominują przedsiębiorstwa, których utworzenie pokryło się w czasie z okresem transformacji ustrojowej (40,4%) tj. lata 1989-2001. Szczególnie istotne dla rozwoju przedsiębiorstw były lata 1989-1992, gdzie odczuwalna stała się likwidacja utrudnień związanych z zakładaniem pozarolniczych działalności gospodarczych, która zachęciła przedsiębiorców do podejmowania działalności na własną rękę.

■ Rys. 25. Struktura badanych podmiotów według okresu rozpoczęcia działalności [n=109]

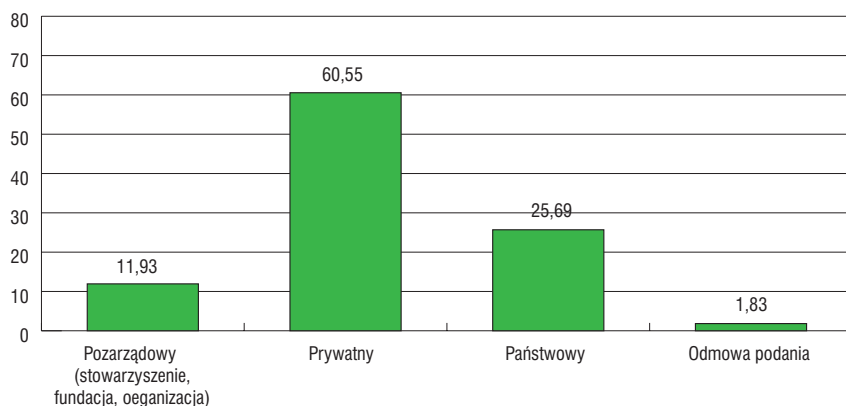
Źródło: opracowanie własne.

Z przeprowadzonych badań wynika, że w trakcie kolejnych 8 lat po tym okresie, powstała co piąta przebadana firma na tym terenie. W ostatnim okresie, przypadającym na lata 2010–2015, wśród badanych przedsiębiorstw widoczny jest wzrost ilości podmiotów, które swoje powstanie datują właśnie na te lata. W tym okresie powstało blisko 20% podmiotów gospodarczych, które

wzięły udział w badaniu. Może to mieć związek ze zmniejszeniem skutków odczuwania kryzysu gospodarczego i większą stabilizacją rynku.

Badanie przeprowadzone zostało wśród przedsiębiorstw o zróżnicowanej formie prawnej, jednak zdecydowanie dominującą formą własności podmiotów uczestniczących w badaniu była własność prywatna (60,55%), co czwarta firma należała do sektora państwowego a 12% spośród badanych stanowiły organizacje pozarządowe. Strukturę tej cechy przedstawiono na rysunku 26.

■ Rys. 26. Struktura badanych podmiotów według formy własności [n=109]

Źródło: opracowanie własne.

Wśród badanych przedsiębiorstw blisko 45% podmiotów prowadziło działalność usługową, 15,60% handlową, 13,76% edukacyjną a 7,34% produkcyjną. Pozostałe rodzaje działalności, w tym usługowo-produkcyjna i usługowo-handlowa stanowiły łącznie 15,6% wszystkich uzyskanych wyników.

■ Tab. 29. Struktura próby według rodzaju prowadzonej działalności [n=109]

Rodzaj działalności firmy	Udział procentowy
Usługowa	44,95
Handlowa	15,60
Edukacyjna	13,76
Produkcyjna	7,34
Usługowo-produkcyjna	0,92
Usługowo-handlowa	0,92
Inna	13,76

Odmowa podania	2,75
OGÓŁEM	100,00

Źródło: opracowanie własne.

Najliczniej w badaniu reprezentowana była sekcja oznaczona jako: Pozostała działalność usługowa – 18,3%, co pokrywa się z faktem, że blisko połowa podmiotów uczestniczących w badaniu zajmowała się świadczeniem usług. Kolejne liczne grono pracodawców w Powiecie Skierniewickim oraz Powiecie Miasto Skierniewice, stanowiły w badaniu jednostki zajmujące się działalnością edukacyjną – 17,4% oraz handlem hurtowym i detalicznym (w tym naprawą pojazdów samochodowych i motocykli) – 12,8%.

■ Tab. 30. Struktura podmiotów gospodarki narodowej według PKD [n=109]

Dziedzina działalności firmy	Udział procentowy
Pozostała działalność usługowa	18,3
Edukacja	17,4
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	12,8
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	9,2
Przetwórstwo przemysłowe	7,3
Budownictwo	6,4
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	6,4
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4,6
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	3,7
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2,8
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2,9
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1,9
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1,8
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1,8
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0,9
Transport i gospodarka magazynowa	0,9
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	0,9
OGÓŁEM	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Badane przedsiębiorstwa w Powiecie Skierniewickim i Powiecie Miasto Skierniewice w większej mierze wykazywały lokalny charakter prowadzonej działalności ograniczając się do funkcjonowania na terenie gminy – 30,3% oraz powiatu 24%, jednak co czwarty przebadany podmiot swoją działalność prowadził na terenie całego kraju.

■ Tab. 31. Struktura próby pod względem zakresu terytorialnego prowadzonej działalności [n=109]

Zakres terytorialny działalności	Udział procentowy
Gmina	30,3
Polska	25,7
Powiat	23,8
Województwo	11,0
Międzynarodowy	9,2
OGÓŁEM	100,0

Źródło: opracowanie własne.

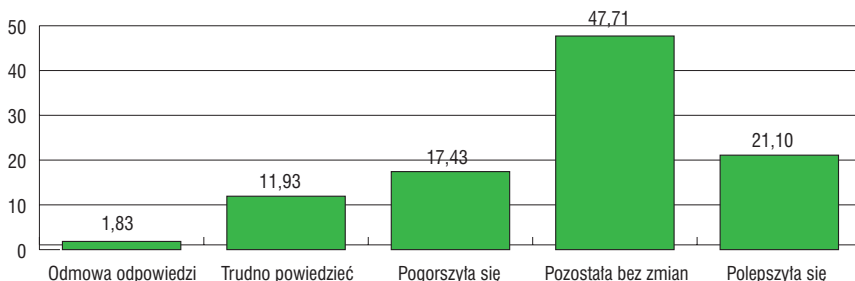
W badaniu odnotowano najmniejszy udział jednostek o zasięgu wojewódzkim – 11% oraz międzynarodowym – 9,2%.

2.2. Sytuacja rynkowa podmiotów w opinii respondentów

W celu badania sytuacji rynkowej podmiotów działających na terenie Powiatu Skierniewice i Powiatu Miasto Skierniewice przedsiębiorcy zostali poproszeni o ocenę ogólnych odczuć co do sytuacji przedsiębiorstwa. Pytania zmierzające do oceny lokalnej koniunktury gospodarczej opierały się na rozeznaniu stanowiska respondentów co do oceny funkcjonowania jednostki w roku poprzedzającym badanie oraz prognozę na rok następny.

Pierwsze pytanie w tym bloku dotyczyło oceny sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa w okresie minionych 12 miesięcy, a wyniki zaprezentowano na rysunku 27.

■ Rys. 27. Ocena sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa w ostatnich 12 miesiącach [n=109]

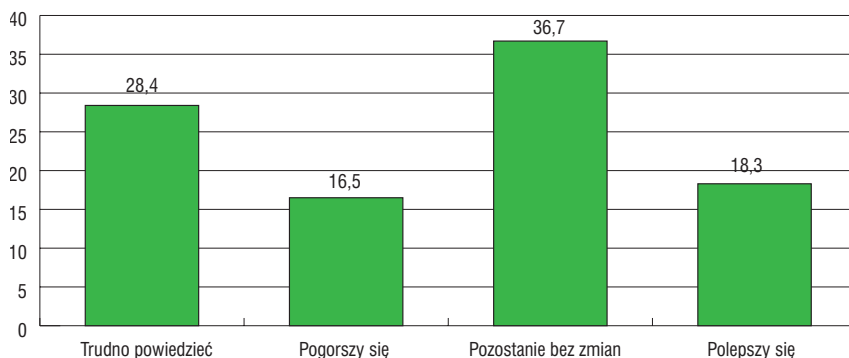

Źródło: opracowanie własne.

W przypadku niespełna 48% badanych przedsiębiorstw sytuacja ekonomiczna w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie nie zmieniła się w sposób istotny. W przypadku 21,10% jednostek gospodarczych odnotowano poprawę koniunktury a zdaniem ponad 17% respondentów nastąpiło pogorszenie warunków funkcjonowania firmy.

Analizując prognozę można dostrzec dużą zachowawczość przedsiębiorców w ocenie przyszłej sytuacji, wyrazem tego jest wzrost ilości odpowiedzi niejednoznacznych - „Trudno powiedzieć” o ponad 16 punktów procentowych (do poziomu 28,4%). Wyraźnie spadł również odsetek respondentów spodziewających się polepszenia kondycji firmy w nadchodzącym roku, zaś o 11 punktów procentowych spadła liczba respondentów spodziewających się, że nadchodzący rok nie przyniesie ze sobą żadnych zmian koniunktury.

■ Rys. 28. Prognoza sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa na następne 12 miesięcy [n=109]

Źródło: opracowanie własne.

Dominującą odpowiedzią jeśli chodzi o plany na najbliższy rok było: „nie planuję wprowadzać zmian”, co zadeklarowało 52,29% respondentów. W przypadku ponad połowy przedsiębiorców (54,13%) można było odczuć pozytywne nastroje wyrażające się chęcią rozbudowy firmy, zwiększenia rynku zbytu, modernizacji urządzeń czy pozyskania funduszy unijnych, które mogłyby przyczynić się do rozwoju firmy w przyszłości.

■ Tab. 32. Plany przedsiębiorców na najbliższe 12 miesięcy [n=109]

Plany przedsiębiorców	Udział procentowy
Nie planuję wprowadzać zmian	52,29
Rozbudować firmę	16,51
Pozyskać fundusze unijne	13,76
Zwiększyć rynek zbytu	11,93
Zmodernizować urządzenia	7,34

Plany przedsiębiorców	Udział procentowy
Pozyskać bezzwrotne fundusze zewnętrzne na rozwój działalności	4,59
Wyrejestrować działalność gospodarczą /ogłosić upadłość firmy	2,75
Zawiesić działalność	0,92
OGÓŁEM (odsetek osób biorących udział w badaniu)	100,00*

*Wartości mogą nie sumować się do 100 z uwagi na możliwość udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

Należy dodać, że jedynie 3,67% ankietowanych ujawniło swoje pesymistyczne plany w odniesieniu do dalszego funkcjonowania jednostki w nadchodzących 12 miesiącach, przy czym 2,75% badanych zamierza wyrejestrować działalność a blisko 1% ją czasowo zawiesić.

2.3. Bariery rozwoju

Respondenci biorący udział w badaniu za czynniki najczęściej blokujące rozwój firmy uznali: niedostateczny popyt na produkty i usługi oraz wysokie obciążenia na rzecz budżetu – po 16,5% ankietowanych.

■ Tab. 33. Bariery ograniczające rozwój firmy zdaniem przedsiębiorców [n=109]

Bariery ograniczające rozwój firmy	Udział procentowy
Niedostateczny popyt na produkty i usługi	16,5
Wysokie obciążenia na rzecz budżetu	16,5
Silna konkurencja	15,6
Koszty pracy	13,8
Niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej	9,2
Małe dochody potencjalnych klientów	6,4
Trudności w pozyskaniu środków finansowych	5,5
Brak specjalistów na rynku	2,8
Mała powierzchnia pomieszczeń firmy	2,8
Brak organizacji wspierających firmy	2,8
Brak płynności finansowej kontrahentów	1,8
Koszty surowców i materiałów	0,9
Małe wsparcie władz państwowych/samorządowych dla firm	0,9
Brak koncepcji rozwoju lub brak wdrożenia strategii gminy i powiatu	0,9
Skomplikowane procedury	0,9

Bariery ograniczające rozwój firmy	Udział procentowy
Trudno powiedzieć	19,3
OGÓŁEM (odsetek osób biorących udział w badaniu)	100,0*

*Wartości mogą nie sumować się do 100 z uwagi na możliwość udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi.

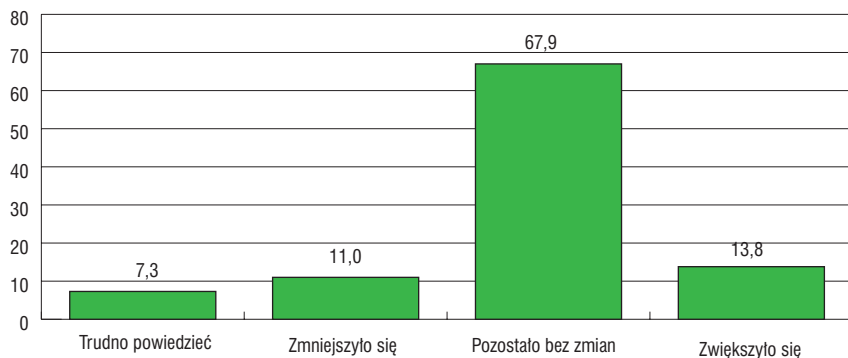
Źródło: opracowanie własne.

Nie bez znaczenia dla rozwoju i utrzymania miejsc pracy była dla przedsiębiorców silna konkurencja (15,6%) oraz wysokie koszty pracy ciążące na pracodawcach (13,3%). Warto zauważyć, że cztery wymienione czynniki stanowiły łącznie ponad 62% wszystkich uzyskanych odpowiedzi, podczas gdy pozostałe wskazania, takie jak: brak organizacji wspierających firmy, małe wsparcie władz państwowych/samorządowych dla firm czy skomplikowane procedury, odnoszące się w głównej mierze do zastrzeżeń w stosunku do władz samorządowych i regulacji, stanowiły łącznie jedynie 5,5%. Na uwagę zasługuje fakt, że ponad 19% badanych na pytanie o wskazanie barier, udzieliła odpowiedzi „trudno powiedzieć” co może wskazywać, że w okresie niepewności na rynku trudno jest jednoznacznie zidentyfikować bariery a tym samym dążyć do minimalizacji ich oddziaływania na rozwój firmy. Pozytywnym jest fakt, że co piąty ankietowany bez wahania powiedział, że nie odczuwa barier zewnętrznych, które spowalniałyby rozwój jego firmy.

2.4. Stan zatrudnienia i prognoza zatrudnienia osób bezrobotnych

Bezapelacyjna większość przedsiębiorców – 67,9% stwierdziła, że w przeciągu ostatniego roku w firmie nie nastąpiły zmiany wielkości zatrudnienia. W przypadku 13,8% respondentów pozytywny rozwój sytuacji na rynku umożliwił zwiększenie zatrudnienia, a w 11% badanych podmiotów nastąpiła redukcja liczby zatrudnionych osób.

■ Rys. 29. Zmiany w liczbie zatrudnionych w przeciągu ostatnich 12 miesięcy [n=109]

Źródło: opracowanie własne.

Jako główny powód redukcji zatrudnienia w Powiecie Skierniewickim oraz Mieście Skierniewice przedsiębiorcy wskazali trudności finansowe – 14,3%. Blisko co dziesiąty przedsiębiorca działający na tym terenie dokonał redukcji zatrudnienia za sprawą niskiego lub braku popytu na oferowane produkty czy usługi.

■ Tab. 34. Powody redukcji zatrudnienia [n=84]

Powody redukcji zatrudnienia	Udział procentowy
Trudności finansowe	14,3
Brak popytu na produkty/usługi	9,5
Przejsięcie na emeryturę lub rentę	8,3
Odejsięcie na własną prosbę	8,3
Reorganizacja działalności firmy	7,1
Urlop macierzyński /wychowawczy	4,8
Koniec umowy na czas określony	4,8
Wyjazd pracownika za granicę	1,2
Niesolidność pracowników	1,2
Zmiana technologii produkcji	1,2
Trudno powiedzieć	39,3
OGÓŁEM	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Pozostałe czynniki, których efektem było zmniejszenie zatrudnienia były związane z życiem prywatnym pracowników tj.: osiągnięciem wieku emerytalnego lub przejściem na rentę, wyjazdem za granicę czy też urlopem macierzyńskim i wychowawczym. W przypadku blisko 5% badanych zmniejszenie zatrudnienia było skutkiem nieprzedłużenia umowy z pracownikiem a u 1,2% niesolidność osoby zatrudnionej poskutkowała jej zwolnieniem. Należy dodać, że prawie 40% ankietowanych nie potrafiło wskazać głównej przyczyny redukcji zatrudnienia w firmie.

Zadanie przedsiębiorcom pytania o obecnie istniejące w firmie wolne miejsca pracy zmierza do aktualnej oceny możliwości zatrudnienia w Powiecie Skierniewice oraz Powiecie Miasto Skierniewice. Wyniki zaprezentowano w tabeli 35.

■ Tab. 35. Aktualna sytuacja zatrudnieniowa w przedsiębiorstwach [n=109]

Występowanie wolnych miejsc pracy	Udział procentowy
Tak, dla pracowników wykwalifikowanych	9,2
Tak, dla pracowników niewykwalifikowanych	0,9
Tak, zarówno dla pracowników wykwalifikowanych i niewykwalifikowanych	2,8

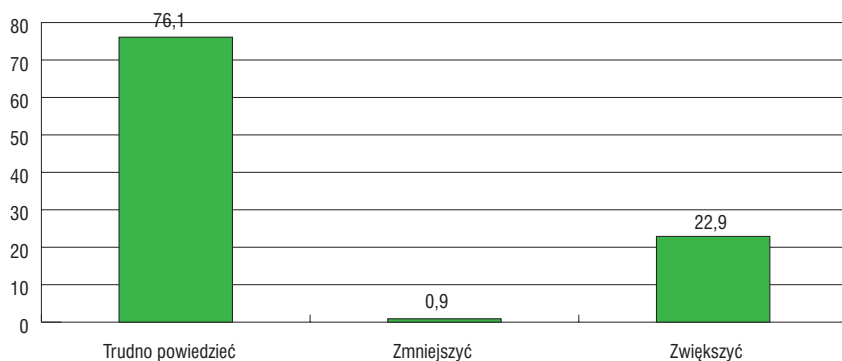
Występowanie wolnych miejsc pracy	Udział procentowy
Nie	87,1
OGÓŁEM	100,0

Źródło: opracowanie własne.

W momencie przeprowadzania badania bezapelacyjna większość przedsiębiorstw – 87,1% nie posiadała wolnych miejsc pracy, który nie można było zapełnić. W przypadku 12,9% pozostałych firm istniały, w głównej mierze wakaty dla pracowników wykwalifikowanych – 9,2% ale też blisko 1% ankietowanych wykazała gotowość do zatrudnienia osób niewykwalifikowanych. W blisko 3% podmiotów w chwili obecnej istnieją wolne miejsca pracy zarówno dla osób wykwalifikowanych jak i tych bez doświadczenia.

Poniższy rysunek przedstawia prognozę zatrudnienia sporządzoną na podstawie deklaracji przedsiębiorców. Przeważającej większości respondentów trudno było powiedzieć (76,1%) jak w najbliższym roku rozwinie się sytuacja przedsiębiorstwa i czy koniecznym będzie zwiększenie liczby pracowników czy też jej redukcja. Jednak analizując uzyskane odpowiedzi daje się odczuć optymistyczny nastrój właścicieli i kadry zarządzającej, czego wyrazem jest fakt, że blisko 23% ankietowanych w najbliższym roku prognozuje zwiększenie liczby pracowników.

■ Rys. 30. Prognozowane zmiany zatrudnienia [n=109]

Źródło: opracowanie własne.

W gronie badanych przedsiębiorców zaledwie w jednym przypadku uzyskano deklarację, że plany firmy na następne 12 miesięcy uwzględniają redukcję zatrudnienia. Zwolnienie dotyczyć będzie jednej osoby płci męskiej na stanowisku handlowiec/sprzedawca.

Z przeprowadzonych badań na terenie Powiatu Skierniewice oraz Miasta Skierniewice wynika, że w perspektywie średniookresowej (dwunastomiesięcznej) najczęściej planuje się zwiększenie liczby zatrudnionych o jedną osobę. Wartość tę zadeklarowało 12 ankietowanych.

Zwiększenie zatrudnienia o 2, 3, 4 czy 5 osób w danej firmie planuje w najbliższym roku po dwóch przedsiębiorców. Na uwagę zasługuje fakt, że w gronie przebadanych podmiotów znalazł się pracodawca zmierzający do zwiększenia zatrudnienia o 10 osób.

■ Tab. 36. Planowane zwiększenia ilości zatrudnionych [n=25]

Ilości osób	Udział procentowy	Ilość odpowiedzi
odmowa odpowiedzi	16,00	4
o 1 osobę	48,00	12
o 2 osoby	8,00	2
o 3 osoby	8,00	2
o 4 osoby	8,00	2
o 5 osób	8,00	2
o 10 osób	4,00	1
OGÓŁEM	100,0	25

Źródło: opracowanie własne.

Nawiązując do poprzedniego zestawienia w oparciu o deklaracje pracodawców, została stworzona lista najbardziej poszukiwanych zawodów na lokalnym rynku. Zestawienie zawiera tabela 37.

■ Tab. 37. Lista zawodów poszukiwanych przez pracodawców

Poszukiwany zawód	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy	Łączna ilość osób
Elektryk	2	1,8	6
Sprzedawca / obsługa klienta / fakturzystka	3	2,8	5
Operator/monter maszyn i urządzeń	4	3,7	4
Lekarz, ratownik medyczny	2	1,8	4
Mechatronik	3	2,8	3
Nauczyciel, instruktor	3	2,8	3
Kierowca kat. B, C+E	2	1,8	3
Murarz, dekarz, cieśla, pracownik przy pracach budowlanych	2	1,8	3
Rolnik, ogrodnik, sadownik, leśnik	1	0,9	3
Krawcowa/szwaczka	1	0,9	3
Przedstawiciel handlowy	1	0,9	3
Pracownik biurowy	2	1,8	2

Poszukiwany zawód	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy	Łączna ilość osób
Kierownik, specjalista	2	1,8	2
Pracownik przy pracach prostych	2	1,8	2
Mechanik pojazdów samochodowych	1	0,9	1
Fryzjer, kosmetyczka	1	0,9	1
Farmaceuta	1	0,9	1
Inny	1	0,9	1
Nie planujemy zwiększenia zatrudnienia	80	73,4	-
OGÓŁEM	109	100,0*	50

*Wartości mogą nie sumować się do 100 z uwagi na możliwość udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi.

Źródło: *opracowanie własne*.

Analizując powyższe dane należy pamiętać, że w badaniu zostały uwzględnione podmioty, w których planach na najbliższy rok wpisane jest rozszerzenie liczby zatrudnionych (80 spośród respondentów nie planowało zwiększenia zatrudnienia). Mimo to, można twierdzić, że w perspektywie średniookresowej zatrudnienie mogą znaleźć raczej pracownicy wykwalifikowani. Największe zatrudnienie planuje się na stanowisku elektryk, sprzedawca/obsługa klienta, operator maszyn i urządzeń a także lekarz i ratownik medyczny.

Informacje zawarte w tabeli 37 dowodzą, że potrzeby przedsiębiorców co do zapotrzebowania na konkretne zawody są bardzo zróżnicowane i rozproszone. Wyrazem tego jest fakt, że na liście widoczne są zarówno stanowiska dla pracowników umysłowych, jak również fizycznych o zróżnicowanych kompetencjach.

Mając na uwadze realizację głównego celu badania jakim jest analiza lokalnego rynku pracy w obu powiatach, w tym m.in. z uwzględnieniem sytuacji osób do 30 roku życia, kwestionariusz dedykowany pracodawcom zawierał nie tylko pytanie o możliwość zatrudnienia w firmie osób do 25 roku życia oraz do 30 roku życia ale i innych osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Wyniki zaprezentowano w tabeli 38.

■ Tab. 38. Perspektywy zatrudnienia wybranych grup osób [n=109]

Zatrudnienie	Udział procentowy
Zatrudnienie osoby do 25 roku życia	nie 28,4
	tak 71,6
Zatrudnienie osoby do 30 roku życia	nie 26,6
	tak 73,4
Zatrudnienie osoby długotrwale bezrobotnej	nie 34,9
	tak 65,1

Zatrudnienie	Udział procentowy
Zatrudnienie osoby powyżej 50 roku życia	nie 48,6
	tak 51,4
Zatrudnienie osoby niepełnosprawnej	nie 62,4
	tak 37,6

Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z zadeklarowanym przez pracodawców stanowiskiem ponad 28% respondentów nie podjęłoby współpracy z pracownikiem, którego wiek nie przekroczył 25 lat. O prawie dwa punkty procentowe mniej przedsiębiorców wykazało obawy przed zatrudnieniem osób w wieku do 30 lat. Duża liczba negatywnie nastawionych przedsiębiorców do młodych pracowników może być związana z obawami właścicieli, co do krótkiego stażu pracy i braku doświadczenia zawodowego. Wśród osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, większe szanse na zatrudnienie mają osoby długotrwale bezrobotne w przypadku, których 65,1% respondentów wykazało brak przeciwwskazań do zatrudnienia kandydata z tej grupy. Szansa na znalezienie zatrudnienia maleje u osób, których wiek przekroczył 50 lat, natomiast w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy pozostają osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności w stosunku, do których jedynie 37,6% pracodawców wykazało pozytywne nastawienie i możliwość zatrudnienia.

2.5. Preferencje pracodawców w zakresie kompetencji pracowników

Korespondując z danymi dotyczącymi prognozowanego wzrostu zatrudnienia w najbliższym czasie, niezwykle cenne byłoby uzyskać informację od przedsiębiorców o kwalifikacjach, które powinni posiadać w ich firmie kandydaci na pracowników. Przedsiębiorcy najczęściej odpowiadali, że będą poszukiwać pracowników z wykształceniem wyższym w kierunkach pedagogika, humanistyczny, elektronika, wychowanie fizyczne, farmacja, fizjoterapia i medycyna. Niezwykle istotne z punktu widzenia pracodawców jest posiadanie potwierdzonych certyfikatami i świadectwami uprawnień w zakresie obsługi koparko-ładowarki czy wózka widłowego.

■ Tab. 39. Lista ważnych dla pracodawców kwalifikacji i umiejętności przyszłych pracowników

Kwalifikacje i umiejętności zawodowe	Udział procentowy
Wykształcenie wyższe	41,4
Certyfikaty, uprawnienia	20,7
Wykształcenie średnie techniczne	17,2
Znajomość obsługi komputera	17,2
Wykształcenie zawodowe	10,3
Prawo jazdy	10,3

Kwalifikacje i umiejętności zawodowe	Udział procentowy
Komunikacja w języku angielskim	6,9
Inne	27,6
OGÓŁEM (odsetek osób biorących udział w badaniu)	100,0*

*Wartości mogą nie sumować się do 100 z uwagi na możliwość udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi.

Źródło: *opracowanie własne*.

Osoby ze średnim technicznym i zawodowym wykształceniem poszukiwane są w zawodzie mechanik. Pracodawcy przykładają dużą uwagę do znajomości obsługi komputera w stopniu przynajmniej średnim oraz znajomości języka angielskiego. W gronie badanych przedsiębiorstw planujących zwiększenie zatrudnienia znalazły się podmioty, które poszukiwać będą osób posiadających prawo jazdy kategorii B, oraz C+E.

Poza wymaganiami bezpośrednio związanymi z kwalifikacjami pracowników, przedsiębiorcy przywiązują ogromną wagę do cech osobowych pracowników. Na pierwszym miejscu wśród wymagań stawianych kandydatom do pracy, pracodawcy cenią sobie fachowość – 48,3%. Ogromne znaczenie ma również komunikatywność – 44,8% i odpowiedzialność – 31%. W przypadku 1/3 przedsiębiorców istotną rolę przy zatrudnianiu pracownika odgrywają jego warunki fizyczne rozumiane głównie jako sprawność ruchowa, mniejsze znaczenie ma płeć, aparycja czy wiek.

■ Tab. 40. Wymagania stawiane potencjalnym pracownikom nie związane z kwalifikacjami

Wymagania nie związane z kwalifikacjami	Udział procentowy
Fachowość	48,3
Komunikatywność	44,8
Odpowiedzialność	31,0
Sprawność ruchowa	27,6
Umiejętność pracy w zespole	24,1
Wysoka kultura osobista	17,2
Płeć męska	17,2
Dyspozycyjność	13,8
Mobilność	10,3
Operatywność, kreatywność	6,9
Bardzo dobre warunki psycho-fizyczne	6,9
Dobra aparycja (wygląd)	6,9
Wiek do 45 lat	3,4
Poniżej wieku emerytalnego	3,4

Elastyczność	3,4
Zainteresowania związane z pracą	3,4
Trudno powiedzieć	3,4
OGÓŁEM (odsetek osób biorących udział w badaniu)	100,0*

*Wartości mogą nie sumować się do 100 z uwagi na możliwość udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

Pracodawcy, którzy zadeklarowali brak przeciwwskazań do zatrudnienia osób, których wiek nie przekroczył 30 lat w największym stopniu przykładają wagę do doświadczenia zawodowego potencjalnych pracowników. Kolejnym ważnym, wspólnym dla osób do 25 roku życia oraz do 30 lat, czynnikiem było dla ponad ¼ przedsiębiorców wykształcenie kierunkowe kandydatów bez wyraźnego wskazania na jego minimalny poziom. Trzecim elementem w kolejności, który pozostaje w kręgu głównych kryteriów wyboru młodych pracowników jest pracowitość, zaś kolejnym posiadane przez potencjalnego pracownika certyfikaty i uprawnienia przydatne z punktu widzenia przyszłej pracy.

■ Tab. 41. Lista ważnych kwalifikacji i umiejętności stawianych pracownikom

Kwalifikacje i umiejętności	Osoby do 25 roku życia	Osoby do 30 roku życia	Osoby długotrwale bezrobotne	Osoby pow. 50 roku życia	Osoby niepełno- sprawne
	Udział [%]	Udział [%]	Udział [%]	Udział [%]	Udział [%]
Doświadczenie	34,6	36,3	51,13	37,50	34,40
Wykształcenie kierunkowe	25,6	27,5	38,73	26,79	24,57
Pracowitość	14,1	15	21,13	17,86	16,38
Certyfikaty, uprawnienia	9	17,5	24,65	5,36	4,91
Wykształcenie wyższe	6,4	7,5	10,56	7,14	6,55
Wykształcenie średnie	5,1	3,8	5,35	5,36	4,91
Komunikatywność	5,1	3,8	5,35	7,14	6,55
Umiejętności sprzedażowe	5,1	5	7,04	7,14	6,55
Książeczka zdrowia	2,6	2,5	3,52	1,79	1,64
Kurs obsługi kasy fiskalnej	2,6	2,5	3,52	3,57	3,28
Język ang.-zaawansowany	1,3	1,3	1,83	1,79	1,64
Prawo jazdy kat. B	1,3	1,3	1,83	0,00	0,00
Dyspozycyjność	1,3	1,3	1,83	0,00	0,00
Odpowiedzialność	1,3	0	0,00	0,00	0,00
Prawo jazdy C+E, B	1,3	1,3	1,83	0,00	0,00

Kwalifikacje i umiejętności	Osoby do 25 roku życia	Osoby do 30 roku życia	Osoby długotrwale bezrobotne	Osoby pow. 50 roku życia	Osoby niepełno- sprawne
	Udział [%]	Udział [%]	Udział [%]	Udział [%]	Udział [%]
Brak nałogów	1,3	1,3	1,83	0,00	0,00
Niepełnosprawność nie wykluczająca pracy	0	0	0,00	0,00	0,00
OGÓŁEM (odsetek osób biorących udział w badaniu)	100*	100*	100*	100*	100*

*Wartości mogą nie sumować się do 100 z uwagi na możliwość udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

Analizując powyższą tabelę można zauważyć, że wymagania pracodawców w stosunku do pozostałych osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy nie odbiegają w sposób znaczący od wyników uzyskanych w przypadku bezrobotnych do 30 roku życia. Również najważniejszym czynnikiem mogącym przesądzić o uzyskaniu zatrudnienia jest posiadane doświadczenie, wykształcenie związane z charakterem wykonywanej pracy a także sama chęć do pracy i zaangażowanie. Warto zaznaczyć, że przedsiębiorcy rekrutując kandydatów nie tylko patrzą na udokumentowane kwalifikacje lecz również duży nacisk kładą na cechy osobowości takie jak pracowitość czy komunikatywność.

Z uwagi na realizację celu i konieczność szerokiej analizy sytuacji na rynku pracy osób do 30 roku życia a także znajdujących się w szczególnej sytuacji, pracodawcy wskazali swoje preferencje w odniesieniu do możliwości zatrudnienia we własnej firmie osób znajdujących się w wybranych trudnych sytuacjach życiowych. Jak pokazują badania ponad 54% respondentów nie widziało przeciwwskazań w przyjęciu do pracy osoby powyżej 50 roku życia oraz bezrobotnej po zakończeniu kontraktu socjalnego – 51,4%, 40% gotowych było zatrudnić osobę niepełnosprawną a 36% zadeklarowało, że nie wyklucza zatrudnienia kobiet, które po urodzeniu dziecka nie podjęły zatrudnienia.

■ Tab. 42. Brak przeciwwskazań do zatrudnienia osoby bezrobotnej [n=109]

Kategoria osób bezrobotnych	Udział [%]
Bezrobotni powyżej 50 roku życia	54,1
Bezrobotni po zakończeniu kontraktu socjalnego	51,4
Bezrobotni niepełnosprawni	40,4
Bezrobotne kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	35,8
Bezrobotni samotnie wychowujący dziecko do 18 roku życia	22,9
Bezrobotni bez żadnych kwalifikacji zawodowych, doświadczenia zawodowego	11,9
Bezrobotni, którzy pod odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia	11,0

Kategoria osób bezrobotnych	Udział [%]
Żadna	25,7
OGÓŁEM (odsetek osób biorących udział w badaniu)	100,0*

*Wartości mogą nie sumować się do 100 z uwagi na możliwość udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowanie w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w Powiecie Skierniewickim oraz Mieście Skierniewice znalazły się osoby nieposiadające żadnych kwalifikacji zawodowych oraz te, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia. W obu tych przypadkach nie więcej niż 12% przedsiębiorców zadeklarowało brak przeciwwskazań do zatrudnienia takich osób we własnej firmie. Na uwagę zasługuje fakt, że co czwarty przebadany pracodawca na tym terenie nie dostrzegał najmniejszych szans na przyjęcie do pracy osoby znajdującej się w jednej z powyższych sytuacji.

Potwierdzenie niezwykle trudnej sytuacji osób bezrobotnych po odbyciu kary pozbawienia wolności oraz bezrobotnych nieposiadających doświadczenia zawodowego, znajduje się w tabeli 43, gdzie ponad 63% respondentów nie zdecydowałoby się na zatrudnienie osoby skazanej wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności a 24% nie podjęłoby współpracy z osobą bez kwalifikacji. Tabela 43 uwidacznia ponadto trudną sytuację osób niepełnosprawnych w przypadku, których 45% przedsiębiorców zdecydowanie odmówiłoby zatrudnienia nawet, gdyby stopień niepełnosprawności nie uniemożliwiał wykonywania zadań na stanowisku a co trzeci respondent odmówiłby zatrudnienia osoby, która ukończyła 50 lat.

■ Tab. 43. Wykluczenie zatrudnienia osoby bezrobotnej [n=109]

Kategoria osób bezrobotnych	Udział [%]
Bezrobotni, którzy pod odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia	63,3
Bezrobotni niepełnosprawni	45,0
Bezrobotni powyżej 50 roku życia	30,3
Bezrobotni bez żadnych kwalifikacji zawodowych, doświadczenia zawodowego	23,9
Bezrobotni samotnie wychowujący dziecko do 18 roku życia.	20,2
Bezrobotne kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	11,0
Bezrobotni po zakończeniu kontraktu socjalnego	9,2
Żadna	14,7
OGÓŁEM (odsetek osób biorących udział w badaniu)	100,0*

*Wartości mogą nie sumować się do 100 z uwagi na możliwość udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

Pozytywnie natomiast należy ocenić stanowisko pracodawców wobec kobiet po urodzeniu dziecka i bezrobotnych, którzy zakończyli kontrakt socjalny. W przypadku tych dwóch grup średnio co dziesiąty przebadany pracodawca wykazywał obawy, które skutkowałyby brakiem możliwości zawarcia umowy.

Uzupełniając poprzednie zagadnienie stworzono listę niepożądanych u kandydatów do pracy cech, które zdaniem przedsiębiorców, przyczyniłyby się do wykluczenia takiej osoby z grona potencjalnych pracowników. Lista zawarta została w tabeli 44.

■ Tab. 44. Lista cech wykluczających kandydata na pracownika

Cechy kandydata	Udział procentowy
Karalność	15,6
Brak kwalifikacji	8,3
Brak odpowiedniego wykształcenia	4,6
Lenistwo	4,6
Zły stan zdrowia	3,7
Brak doświadczenia	1,8
Brak umiejętności sprzedażowych	1,8
Agresja	1,8
Niepełnosprawność wykluczająca pracę	1,8
Nieuczciwość	1,8
Brak chęci samodoskonalenia	1,8
Brak odpowiedzialności	0,9
Nie ma takiej cechy	0,9
OGÓŁEM (odsetek osób biorących udział w badaniu)	100,0*

*Wartości mogą nie sumować się do 100 z uwagi na możliwość udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi lub jej brak.

Źródło: *opracowanie własne*.

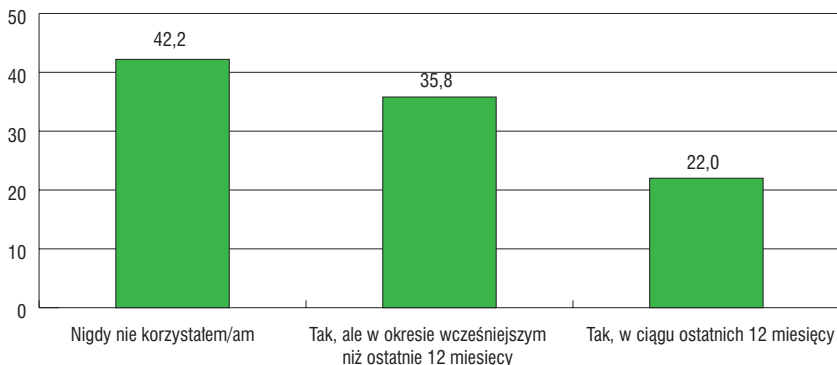
Zdecydowanie niekorzystnie na wizerunek pracownika a tym samym szansę na znalezienie zatrudnienia, wpływa fakt karalności. Osoba karana nie znalazłaby zatrudnienia u 15,6% badanych przedsiębiorców. Czynnikiem minimalizującym szanse na znalezienie pracy jest brak kwalifikacji – 8,3%, odpowiedniego wykształcenia oraz lenistwo (po 4,6%). Pozostałe odpowiedzi stanowiły zaledwie kilka procent i nie znalazły potwierdzenia u większości respondentów.

2.6. Wsparcie ze strony Powiatowego Urzędu Pracy

Z przeprowadzonych badań wynika, że pracodawcy działający na terenie Powiatu Skierniewickiego oraz Powiatu Miasto Skierniewice wykazywali umiarkowaną skłonność do korzystania

z usług świadczonych przez Urząd Pracy czego wyrazem jest fakt, że ponad 42% badanych przedsiębiorców nigdy nie współpracowało z Urzędem Pracy. Blisko 58% respondentów korzystała w przeszłości z usług oferowanych w ramach tej instytucji, przy czym jedynie 22% z grona przebadanych podmiotów uczyniło to w przeciągu ostatniego roku.

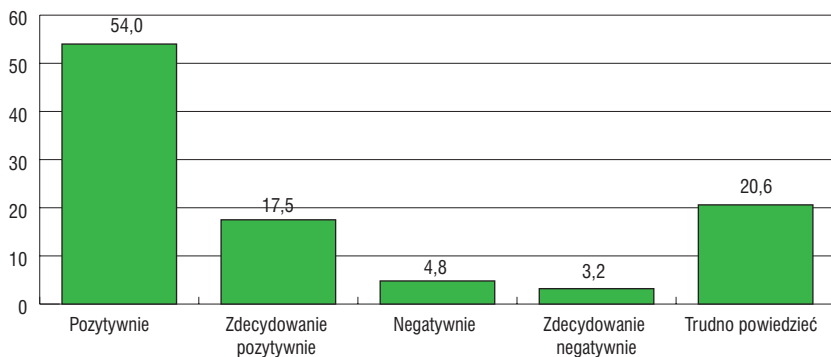
■ Rys. 31. Korzystanie z form wsparcia świadczonych przez PUP [n=109]

Źródło: opracowanie własne.

Na uwagę zasługuje fakt, że mimo stosunkowo niskiego zainteresowania pracodawców wsparciem oferowanym przez Urząd Pracy, odnotowuje się wysoki odsetek przedsiębiorców zadowolonych ze współpracy. Łącznie ponad 70% podmiotów, które kiedykolwiek nawiązały stosunki z tą instytucją oceniło współpracę zdecydowanie pozytywnie lub też pozytywnie.

■ Rys. 32. Ocena współpracy z PUP [n=63]

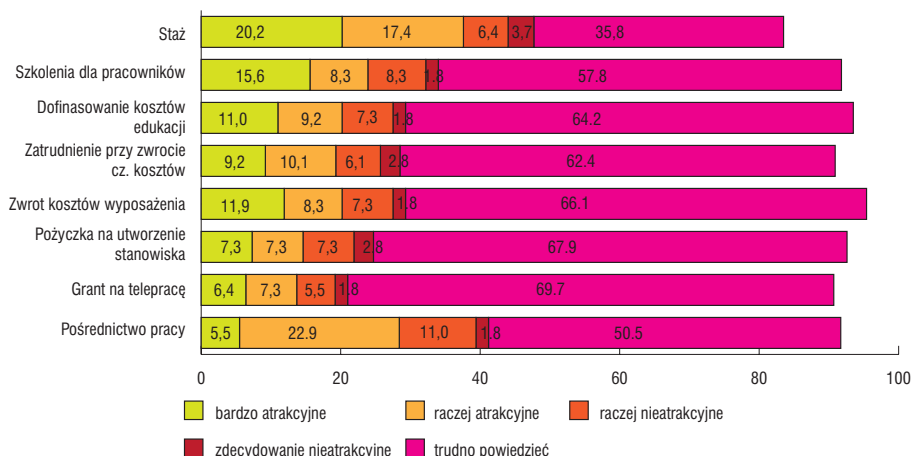

Źródło: opracowanie własne.

W gronie badanych odnotowano również przedsiębiorców w przypadku, których działania podjęte przez Powiatowy Urząd Pracy w Skierniewicach, rozminęły się z potrzebami firmy przyczyniając się tym samym do niezadowolenia z nawiązanej współpracy. Podmioty te stanowiły łącznie 8% badanych.

Przedsiębiorcy zdecydowanie najczęściej jako bardzo atrakcyjną formę wsparcia zatrudnienia ze strony PUP, wskazywali organizację staży – 20,2%. Dużym uznaniem cieszyła się również organizacja szkoleń dla pracowników, których celem było dostosowanie kwalifikacji pracowników do aktualnych potrzeb rynku – 15,6%. Ponadto, bardzo atrakcyjną formą wsparcia zatrudnienia było zdaniem przedsiębiorców dofinansowanie kosztów edukacji w ramach środków pochodzących z Krajowego Funduszu Szkoleniowego oraz zwrot kosztów wyposażenia bądź doposażenia utworzonego stanowiska pracy.

■ Rys. 33. Ocena atrakcyjności poszczególnych form wsparcia świadczonych przez PUP

Źródło: opracowanie własne.

Należy dodać, że przedsiębiorcy biorący udział w badaniu pozytywnie ocenili działalność urzędu w ramach świadczenia pośrednictwa pracy rozumianego jako wsparcie w rekrutacji pracowników na określone stanowiska, zaś najmniejsze zainteresowanie ze strony pracodawców budził grant na telepracę. Warto zaznaczyć, że pracodawcom wielokrotnie trudno było ocenić atrakcyjność wybranych form pomocy udzielanej przez PUP czego przyczyny można doszukiwać się w braku znajomości poszczególnych instrumentów i szczegółowych warunków dających możliwość skorzystania z nich.

Korespondując z wynikami uzyskanymi w poprzednim pytaniu w tabeli 45 stworzona została lista form wsparcia PUP cieszących się największym zainteresowaniem pracodawców w momencie podejmowania decyzji o zatrudnieniu kandydata do pracy. Bezapelacyjnie pracodawcy dostrzegali największe korzyści płynące ze stażu organizowanego przez PUP dla młodych osób

do 30 roku życia i właśnie tej formy pomocy przy zatrudnianiu kandydatów oczekiwało 34% badanych. Uzyskane wyniki potwierdzają ponadto istotność prowadzonej w Urzędach Pracy rekrutacji kandydatów na określone stanowiska i możliwość wyselekcjonowania tych osób, które w największym stopniu spełniają wymagania stawiane przez pracodawców w określonym zawodzie.

■ Tab. 45. Oczekiwania pracodawców wobec PUP przy zatrudnianiu pracowników

Formy wsparcia PUP przy zatrudnianiu kandydatów do pracy	Udział [%]
Staż	33,9
Pośrednictwo pracy (pomoc w rekrutacji kandydatów)	17,4
Szkolenia dla pracowników pod kątem potrzeb pracodawców	10,1
Zatrudnienie przy zwrocie pracodawcy części kosztów wynagrodzenia i ZUS (prace interwencyjne)	6,4
Dofinansowanie kosztów edukacji w ramach środków z Krajowego Funduszu Szkoleniowego	6,4
Zwrot kosztów wyposażenia bądź doposażenia stanowiska pracy	2,8
Grant na telepracę	0,9
Pożyczka na utworzenie stanowiska	0,9
Inne	3,7
Nie oczekujemy żadnej pomocy	42,2
OGÓŁEM (odsetek osób biorących udział w badaniu)	100,0*

*Wartości mogą nie sumować się do 100 z uwagi na możliwość udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

Mimo wykazania zainteresowania ze strony przedsiębiorców różnymi formami pomocy, należy pamiętać, że ponad 42% badanych samodzielnie rekrutowało, tworzyło stanowisko i też szkoliło kandydatów do pracy, a tym samym nie oczekiwało od PUP w Skierniewicach żadnej pomocy w kwestii zatrudnienia. Co więcej w perspektywie średniookresowej blisko 60% badanych zadeklarowało, że nie planuje nawiązać stosunków z Urzędem Pracy. Zdecydowanie największym zainteresowaniem w następnych 12 miesiącach cieszyć się będą staże, gdzie chęć skorzystania z tego instrumentu wykazał co piąty przebadany przedsiębiorca. Zdecydowanie rzadziej właściciele firm zamierzają kierować pracowników na szkolenia w celu podniesienia kwalifikacji i lepszego dostosowania do potrzeb pracodawcy – 6,4%, natomiast 5,5% badanych zadeklarowało, że skorzysta ze świadczonego przez PUP w Skierniewicach pośrednictwa pracy.

■ Tab. 46. Perspektywa korzystania z form wsparcia PUP

Formy wsparcia PUP	Udział [%]
Staż	21,1
Szkolenia dla pracowników pod kątem potrzeb pracodawców	6,4
Pośrednictwo pracy (pomoc w rekrutacji kandydatów)	5,5
Grant na telepracę	0,9
Zatrudnienie przy zwrocie pracodawcy części kosztów wynagrodzenia i ZUS (prace interwencyjne)	0,9
Dofinansowanie kosztów edukacji w ramach środków z Krajowego Funduszu Szkoleniowego	0,9
Wsparcie finansowe	0,9
Trudno powiedzieć	3,7
Nie planujemy korzystać	58,7
Brak danych	1,0
OGÓŁEM	100,0

Źródło: opracowanie własne.

W przypadku pozostałych form pomocy udzielone odpowiedzi stanowiły niewielki odsetek i były wyrazem zdania pojedynczych pracodawców.

2.7. Podsumowanie

W trakcie realizacji badania istotną kwestią było poznanie opinii przedsiębiorców odnośnie sytuacji na lokalnym rynku pracy w Powiecie Skierniewickim oraz Mieście Skierniewice. Z uwagi na specyfikę rynku zdecydowaną większość badanych stanowiły przedsiębiorstwa prywatne, w których zatrudnienie nie przekraczało 9 osób. Uczestnikami badania były w największej mierze przedsiębiorstwa prowadzące działalność usługową lub handlową obejmującą swym zakresem obszar gminy i powiatu. Mając na uwadze lokalny charakter prowadzonej działalności należy pamiętać o dużej roli niekorzystnych czynników otoczenia przedsiębiorstwa, w dążeniu do rozwoju działalności. Przedsiębiorcy najczęściej odczuwali niedostateczny popyt na produkty i usługi, wysokie obciążenia na rzecz budżetu państwa a także skarżyli się na silną konkurencję na lokalnym rynku. Mimo istniejących barier rozwoju i trudnej sytuacji na rynku, przedsiębiorcy w większości oceniali koniunkturę jako stabilną, w której możliwe jest dokonanie stopniowego rozwoju firmy w perspektywie następnych 12 miesięcy związanego z rozbudową działalności, pozyskaniem funduszy unijnych czy zwiększeniem rynku zbytu.

Ostatnie 12 miesięcy w przypadku blisko 70% badanych przedsiębiorców nie przyniosło zmian zatrudnienia, jednak blisko 14% firm zwiększyło liczbę pracowników co bez wątpienia należy ocenić pozytywnie. Pozytywny jest również fakt, że w perspektywie średniookresowej 23% badanych podmiotów planuje zwiększyć zatrudnienie co stanowi szansę na pracę dla ak-

tywnie jej poszukujących. Opierając się o wyniki badania kwestionariuszowego przeprowadzonego wśród pracodawców można twierdzić, że największe szanse na zatrudnienie mają osoby w zawodach operator maszyn i urządzeń, sprzedawca i elektryk, a zatem osoby o zróżnicowanych kompetencjach i umiejętnościach.

Przedsiębiorcy działający na rynku Powiatu Skierniewickiego oraz Miasta Skierniewice mając do wyboru osobę do 25 roku życia, do 30 roku życia, powyżej 50 lat a także długotrwale bezrobotną i niepełnosprawną, w największej ilości przypadków w pierwszej kolejności skłonni byli zatrudnić osobę, której wiek nie przekroczył 30 lat, zaś najmniejsze szanse na zatrudnienie miały osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności. Trudna sytuacja zatrudnieniowa osób niepełnosprawnych może być podyktowana specyfiką rynku pracy i wymaganiami pracodawców co do posiadanych świadectw ukończenia kursów, szkoleń głównie z zakresu obsługi maszyn budowlanych oraz wózka widłowego, podczas gdy ta grupa bezrobotnych najczęściej uczestniczyła w kursach komputerowych oraz przedsiębiorczości. W obecnej sytuacji rynkowej podczas weryfikacji potencjalnych pracowników, przedsiębiorcy nie tylko brali pod uwagę kwalifikacje zawodowe lecz również cechy osobowości, takie jak fachowość, komunikatywność, odpowiedzialność. Jednak bez wątpienia głównym kryterium wyboru pozostało doświadczenie.

Przedsiębiorcy działający na terenie Powiatów cechowali się umiarkowaną skłonnością do podejmowania współpracy z działającym na tym terenie Powiatowym Urzędem Pracy, jednak zdecydowana większość oceniła działalność tej instytucji pozytywnie. Wysoką oceną cieszyła się organizacja staży stanowiących wsparcie młodych osób do 30 roku życia, które to przynosią wymierną korzyść zarówno dla beneficjentów pomocy jak i pracodawców. Zdobyte w ten sposób doświadczenie jest nie tylko inwestycją w przyszłość bezrobotnego ale czas spędzony na stażu daje możliwość lepszego poznania możliwości potencjalnego pracownika i nabranie zaufania do jego kompetencji i umiejętności, które przełożyć się mogą na przyszłe zatrudnienie. Pracodawcy zainteresowani byli ponadto szkoleniami dla pracowników przyczyniającymi się do dostosowania kwalifikacji zatrudnionych do ciągle zmieniających się potrzeb rynku. Ciągłe zmiany i konieczność podążania za nimi sprawiła, że pracodawcy zainteresowani byli i są nadal, skorzystaniem ze środków pochodzących z Krajowego Funduszu Szkoleniowego umożliwiających dofinansowanie kosztów edukacji. Wsparcie to stanowi instrument wspierający kształcenie ustawiczne zarówno pracowników jak i samych pracodawców, a w najbliższym roku dedykowane jest osobom z ukończonym 45 rokiem życia.

3. REKOMENDACJE

Nazwa działania	Opis
Opracowanie oraz realizacja wewnętrznych procedur kwalifikacyjnych.	W związku z oczekiwaniami bezrobotnych co do otrzymania spersonalizowanej pomocy PUP winien opracować szczegółowe procedury kwalifikacji na szkolenia. Kandydaci udzielaliby odpowiedzi na pytania o doświadczenie zawodowe, kwalifikacje, umiejętności, zainteresowania i stan zdrowia na podstawie, których powstawałby zarys profilu bezrobotnego. W oparciu o wiedzę o predyspozycjach danej osoby oraz potrzebach lokalnego rynku doradca pomagałby w wyborze kierunku i tematyki szkolenia. Badania wskazały, że bezrobotni najczęściej zainteresowani byli szkoleniami z zakresu obsługi wózka widłowego, maszyn budowlanych, podstaw księgowości oraz wizażu.
Planowanie ścieżki rozwoju zawodowego poprzez przygotowanie Indywidualnego Planu Działania – współpraca z indywidualnym doradcą klienta.	Mimo, że badani bezrobotni są w bardzo małym stopniu zainteresowani współpracą z doradcą zawodowym (2,67%), warto stosować ten instrument we wstępnym etapie aktywizacji młodych bezrobotnych, przygotowującym do wdrożenia Indywidualnego Planu Rozwoju. Dzięki rozpoznaniu deficytów kwalifikacji i umiejętności, będzie możliwe dopasowanie takich form pomocy, które pozwolą danej osobie bezrobotnej dostosować się do wymagań rynku pracy, przy uwzględnieniu indywidualnego potencjału, preferencji i poziomu motywacji beneficjenta.
Dostosowywanie rodzajów szkoleń do potrzeb rynku.	Zaleca się aby PUP wykorzystując informacje pochodzące bezpośrednio z rynku pracy, przekazywane przez przedstawicieli pracodawców, dostosowywał rodzaje szkoleń do potrzeb rynku. Wiedza pochodząca od pracodawców, agencji zatrudnienia, firm szkoleniowych na temat aktualnych potrzeb w zakresie konkretnych zawodów oraz specjalności posłużyłaby do stworzenia aktualnej listy szkoleń stanowiącej odpowiedź na bieżące potrzeby pracodawców. Lista ta winna być systematycznie aktualizowana. Korespondując z badaniami kwestionariuszowymi przeprowadzonymi wśród pracodawców określono, że główne zakresy tematyczne szkoleń powinny opierać się o obsługę wózka widłowego oraz maszyn budowlanych, w tym koparko-ładowarki.
Monitoring przebiegu szkoleń.	Organizowane szkolenia powinny być monitorowane pod kątem zgodności dokumentacji ze stanem rzeczywistym realizowanego programu a ocena efektywności instrumentu dokonywana poprzez podwójną ewaluację programu (na początku oraz po zakończeniu szkolenia) w oparciu o wyniki badania kwestionariuszowego przeprowadzonego wśród uczestników kursu. Elementem monitoringu powinna ponadto być wizytacja odbywająca się minimum raz w trakcie trwania szkolenia.

Nazwa działania	Opis
Opracowanie wewnętrznej procedury weryfikacji ofert szkoleniowych.	Poza wymaganiami określonymi w ustawie oferty szkoleniowe winny podlegać wewnętrznym procedurom weryfikacji pod kątem jakości, rzetelności, adekwatności do potrzeb bezrobotnych. W ocenie oferty powinny być brane pod uwagę kwalifikacje kadry dydaktycznej, rodzaje dokumentów poświadczających pozytywne ukończenie szkolenia, wyniki badań ewaluacyjnych poprzednich szkoleń oraz zaangażowanie instytucji szkoleniowej w aktywne poszukiwanie miejsc zatrudnienia dla bezrobotnych, którzy ukończyli kursy.
Rozbudowanie oferty treningu osobowości.	Równoległe z podnoszeniem kompetencji praktycznych bezrobotni powinni być kierowani na warsztaty z zakresu budowania pozytywnego nastawienia i motywacji do aktywnego poszukiwania pracy. Trening osobowości ma szczególne znaczenie wśród osób, które długotrwale poszukują pracy co potęguje aspekty demotywujące do dalszego działania. Zmiana postaw możliwa w trakcie warsztatów psychologicznych przyczyni się do zwiększenia kreatywności w dążeniu do uzyskania zatrudnienia i ograniczenia bierności bezrobotnych.
Organizacja staży zgodnie z potrzebami pracodawców.	Badania pokazały, że preferowanymi formami wsparcia bezrobotnych są staże odbywające się u pracodawcy. Zainteresowanie tą formą pomocy wykazywali zarówno pracodawcy jak i bezrobotni. W związku z powyższym rekomenduje się organizację staży umożliwiających wsparcie w zdobyciu doświadczenia zawodowego stanowiącego jedno z głównych kryteriów, którym pracodawcy kierują się podczas wyboru pracowników. Instrument ten umożliwi nie tylko rozwój osób młodych ale również wpływ pracodawców na kształtowanie lokalnego rynku pracy.
Przygotowanie zawodowe dorosłych.	Osoby dorosłe powinny mieć możliwość nabycia umiejętności praktycznych oraz wiedzy teoretycznej z zakresu zawodu zaproponowanego na podstawie indywidualnej oceny umiejętności bezrobotnego. Nabyte kwalifikacje potwierdzone powinny być certyfikatem, świadectwem czy zaświadczeniem ukończenia nauki i zdania egzaminu weryfikacyjnego
Kampanie społeczne na rzecz promowania kształcenia ustawicznego.	Rekomenduje się zintensyfikowanie działań zmierzających do promowania kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców w ramach środków pochodzących z Krajowego Funduszu Szkoleniowego. Wyniki badania ukazują, że mniej niż 1% przedsiębiorców planuje skorzystać z tej formy wsparcia w najbliższych 12 miesiącach. Jednakże podniesienie świadomości u samych przedsiębiorców o konieczności kształcenia przez całe życie, przełoży się na położenie większego nacisku na rozwój

Nazwa działania	Opis
	pracowników. Pozytywne budowanie wizerunku kształcenia ustawicznego jako inwestycji w kapitał ludzki, może pociągnąć za sobą poprawę sytuacji firmy na rynku i przynieść wymierne korzyści.
Kampanie społeczne na rzecz elastycznych form zatrudnienia.	Rekomenduje się zorganizowanie przez PUP kampanii społecznej kierowanej do lokalnych pracodawców upowszechniających elastyczne formy zatrudnienia. Ten rodzaj pracy poprzez elastyczne godziny pracy i miejsce wykonywania czynności związanych z pracą stanowi korzystne rozwiązanie dla osób młodych, rodziców samotnie wychowujących dziecko czy osób niepełnosprawnych. W przypadku tej grupy odczuwalna jest korzyść dla pracodawcy, gdyż uzyskanie możliwości pracy z własnego domu zwalnia pracodawcę z konieczności dostosowania miejsca pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej. Możliwość elastycznego zatrudnienia i pracy zdalnej z domu nie wymaga kosztownych i czasochłonnych dojazdów do pracy, które wielokrotnie stanowiły barierę zatrudnienia.
Wspieranie zakładania własnej działalności gospodarczej.	Zgodnie z otrzymanymi wynikami badania zarówno bezrobotni jak i przedsiębiorcy zainteresowani byli rozwojem działalności gospodarczej. W przypadku osób bezrobotnych istotny element umożliwiający aktywizację na rynku pracy stanowi uzyskanie jednorazowych środków na podjęcie działalności a w przypadku działających na rynku pracodawców byłyby to pożyczki na jej prowadzenie. Należy mieć na uwadze, że udzielenie tej formy pomocy winno być poprzedzone oceną predyspozycji osoby tworzącej działalność gospodarczą co do możliwości skutecznego jej prowadzenia.
Wspieranie pracodawców w tworzeniu miejsc pracy.	W związku z trudną sytuacją finansową części lokalnych firm oraz zauważalnym deficytem miejsc pracy ważnym czynnikiem pobudzającym lokalny rynek pracy może być dofinansowywanie „zatrudniających” pracodawców w ramach refundacji kosztów doposażenia, wyposażenia stanowisk pracy i prac interwencyjnych, choć obie formy wsparcia nie są zbyt popularne wśród bezrobotnych i pracodawców (dane z badania). Należy zadbać o to, by informacja o takich formach wsparcia dotarła do podmiotów potencjalnie nimi zainteresowanych.

Nazwa działania	Opis
W szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy są osoby bezrobotne do 25 roku życia oraz kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka, bezrobotni bez kwalifikacji czy doświadczenia zawodowego, bezrobotni bez średniego wykształcenia a także po odbyciu kary pozbawienia wolności.	Należy dalej prowadzić działania sprzyjające włączeniu tych osób w życie społeczne i zawodowe, m.in. poprzez: – dalsze, aktywne działania i programy skierowane do rodzin, dzieci i młodzieży, osób starszych i niepełnosprawnych, osób bezrobotnych (w szczególności młodych), osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, – inwestowanie w infrastrukturę sprzyjającą aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, uwzględniając korzyści jakie młode osoby mogą czerpać z wiedzy i doświadczenia osób starszych.
Istotną barierą w prowadzeniu polityki rynku pracy przez Powiatowy Urząd Pracy jest liczna grupa przedsiębiorstw, które nie współpracowały z Urzędem i nie znają jego oferty. Przyczyną niskiego poziomu współpracy pracodawców z PUP jest brak wolnych wakatów w firmach i samodzielne poszukiwanie przez nich potrzebnych pracowników.	Promowanie i angażowanie pracodawców w politykę zatrudnienia prowadzoną przez Powiatowy Urząd Pracy w Skierniewicach poprzez udział w spotkaniach z osobami poszukującymi zatrudnienia, mających na celu pobudzenie aktywności zawodowej oraz doradztwo.

Spis rysunków

■ Rys. 1. Podział terytorialny województwa łódzkiego na powiaty	11
■ Rys. 2. Podział terytorialny powiatu skierniewickiego na gminy.....	11
■ Rys. 3. Przyrost naturalny w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w latach 2000–2013 ..	14
■ Rys. 4. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w latach 2000–2013.....	14
■ Rys. 5. Ludność według grup wieku i płci w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2013 r. (stan w dniu 31.12)	15
■ Rys. 6. Struktura ludności według biologicznych grup wieku w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2000, 2013 i 2050 r. (stan w dniu 31.12).....	16
■ Rys. 7. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2000, 2013 i 2050 r. (stan w dniu 31.12).....	17
■ Rys. 8. Struktura ludności według edukacyjnych grup wieku w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2000, 2013 i 2050 r. (stan w dniu 31.12).....	19
■ Rys. 9. Struktura ludności według poziomu wykształcenia w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2011 r. (wyniki NSP 2011)	20
■ Rys. 10. Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w latach 2000–2013	21
■ Rys. 11. Saldo migracji zagranicznych na pobyt stały w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w latach 2000–2013	22
■ Rys. 12. Ośrodki przemysłowe, podstawowe gałęzie przemysłu oraz surowce naturalne występujące w województwie łódzkim	23
■ Rys. 13. Podmioty gospodarki narodowej* prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności w województwie łódzkim, powiecie skierniewickim, mieście Skierniewice oraz gminach powiatu skierniewickiego w 2013 r. (stan w dniu 31.12).....	26
■ Rys. 14. Struktura podmiotów gospodarki narodowej* według rodzajów działalności w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2013 r. (stan w dniu 31.12)	28
■ Rys. 15. Struktura pracujących w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób według sektorów własności w Polsce, województwie łódzkim, powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice według sektorów własności w 2013 r.	36
■ Rys. 16. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie łódzkim, powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w latach 2012–2014.....	38

■ Rys. 17. Bezrobotni zarejestrowani według grup wieku w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2014 r. (stan w dniu 31.12).....	43
■ Rys. 18. Bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2014 r. (stan w dniu 31.12).....	43
■ Rys. 19. Bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2014 r. (stan w dniu 31.12).....	44
■ Rys. 20. Bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2014 r. (stan w dniu 31.12).....	45
■ Rys. 21. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według rodzaju działalności w podmiotach zatrudniających ponad 9 osób w Polsce, województwie łódzkim, powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2013 r.	48
■ Rys. 22. Kwoty świadczeń wypłaconych w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice według rodzajów w 2013 r.	58
■ Rys. 23. Deklaracja respondentów co do wyjazdu za granicę w celu zarobkowym [n=150].....	78
■ Rys. 24. Struktura badanych podmiotów według liczby zatrudnionych [n=109].....	84
■ Rys. 25. Struktura badanych podmiotów według okresu rozpoczęcia działalności [n=109].....	84
■ Rys. 26. Struktura badanych podmiotów według formy własności [n=109].....	85
■ Rys. 27. Ocena sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa w ostatnich 12 miesiącach [n=109].....	87
■ Rys. 28. Prognoza sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa na następne 12 miesięcy [n=109].....	88
■ Rys. 29. Zmiany w liczbie zatrudnionych w przeciągu ostatnich 12 miesięcy [n=109].....	90
■ Rys. 30. Prognozowane zmiany zatrudnienia [n=109].....	92
■ Rys. 31. Korzystanie z form wsparcia świadczonych przez PUP [n=109].....	101
■ Rys. 32. Ocena współpracy z PUP [n=63].....	101
■ Rys. 33. Ocena atrakcyjności poszczególnych form wsparcia świadczonych przez PUP.....	102

Spis tabel

■ Tab. 1. Podmioty gospodarki narodowej prowadzące działalność usługową w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice według sekcji PKD 2007 w 2013 r. (stan w dniu 31.12)	28
■ Tab. 2. Podmioty gospodarki narodowej prowadzące działalność przemysłową i budowlaną w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice według sekcji PKD 2007 w 2013 r. (stan w dniu 31.12)	29
■ Tab. 3. Podmioty gospodarki narodowej prowadzące produkcję przemysłową w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice według działów w 2013 r. (stan w dniu 31.12)	30
■ Tab. 4. Podstawowe dane dotyczące aktywności ekonomicznej ludności według NSP 2011 w województwie łódzkim, powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice	34
■ Tab. 5. Pracujący w gospodarce narodowej w Polsce i województwie łódzkim według sektorów własności w 2013 r. (stan w dniu 31.12)	35
■ Tab. 6. Pracujący w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób w Polsce, województwie, powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice według sektorów własności w 2013 r.	36
■ Tab. 7. Pracujący w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice według grup sekcji PKD w 2013 r.	37
■ Tab. 8. Bezrobotni zarejestrowani i stopa bezrobocia w województwie łódzkim, powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w 2014 r. (stan w dniu 31.12)	38
■ Tab. 9. Bezrobotni zarejestrowani według płci w województwie łódzkim, powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w latach 2012–2014 (stan w dniu 31.12)	39
■ Tab. 10. Bezrobotni zarejestrowani według grup wieku w województwie łódzkim, powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w latach 2012–2014 (stan w dniu 31.12)	40
■ Tab. 11. Bezrobotni zarejestrowani według gmin i do 30 roku życia w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w latach 2012–2014 (stan w dniu 31.12)	41
■ Tab. 12. Długotrwale bezrobotni, bezrobotni po 50 roku życia i niepełnosprawni w powiecie skierniewickim według gmin i mieście Skierniewice w 2014 r. (stan w dniu 31.12)	42
■ Tab. 13. Osoby bezrobotne do 30 roku życia (w tym do 25 roku życia) w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w latach 2012–2014. Stan w dniu 31.12	45
■ Tab. 14. Oferty pracy zgłoszone w ciągu roku według rodzaju działalności (PKD) w powiecie skierniewickim i mieście Skierniewice w latach 2012–2014	51
■ Tab. 15. Podstawowe cechy demograficzne [n=150]	64
■ Tab. 16. Przyczyny braku pracy wśród bezrobotnych zarejestrowanych w PUP [n=150]	65
■ Tab. 17. Stanowisko zajmowane przez respondenta przed rejestracją w PUP [n=114]	66

■ Tab. 18. Czas pozostawiania respondentów bez pracy [n=150]	67
■ Tab. 19. Lista wybranych kompetencji osób bezrobotnych, przydatnych w zdobyciu pracy [n=150]	69
■ Tab. 20. Kursy i szkolenia zakończone certyfikatami [n=80]	71
■ Tab. 21. Ocena sytuacji lokalnego rynku pracy zdaniem respondentów [n=150]	71
■ Tab. 22. Bariery zatrudnienia zdaniem respondentów [n=150]	73
■ Tab. 23. Metody poszukiwania zatrudnienia stosowane przez respondentów [n=150]	75
■ Tab. 24. Ocena możliwości podjęcia pracy poza aktualnym miejscem zamieszkania [n=150]	75
■ Tab. 25. Warunki, na jakich respondenci podjęliby pracę poza miejscem zamieszkania [n=150]	76
■ Tab. 26. Cel zgłoszenia respondentów do PUP w Skierniewicach [n=150]	79
■ Tab. 27. Ocena przez bezrobotnych wybranych form wsparcia [n=50]	80
■ Tab. 28. Preferowane przez respondentów formy wsparcia Powiatowego Urzędu Pracy w Skierniewicach [n=150]	81
■ Tab. 29. Struktura próby według rodzaju prowadzonej działalności [n=109]	85
■ Tab. 30. Struktura podmiotów gospodarki narodowej według PKD [n=109]	86
■ Tab. 31. Struktura próby pod względem zakresu terytorialnego prowadzonej działalności [n=109]	87
■ Tab. 32. Plany przedsiębiorców na najbliższe 12 miesięcy [n=109]	88
■ Tab. 33. Bariery ograniczające rozwój firmy zdaniem przedsiębiorców [n=109]	89
■ Tab. 34. Powody redukcji zatrudnienia [n=84]	91
■ Tab. 35. Aktualna sytuacja zatrudnieniowa w przedsiębiorstwach [n=109]	91
■ Tab. 36. Planowane zwiększenia ilości zatrudnionych [n=25]	93
■ Tab. 37. Lista zawodów poszukiwanych przez pracodawców	93
■ Tab. 38. Perspektywy zatrudnienia wybranych grup osób [n=109]	94
■ Tab. 39. Lista ważnych dla pracodawców kwalifikacji i umiejętności przyszłych pracowników	95
■ Tab. 40. Wymagania stawiane potencjalnym pracownikom nie związane z kwalifikacjami	96
■ Tab. 41. Lista ważnych kwalifikacji i umiejętności stawianych pracownikom	97
■ Tab. 42. Brak przeciwwskazań do zatrudnienia osoby bezrobotnej [n=109]	98
■ Tab. 43. Wykluczenie zatrudnienia osoby bezrobotnej [n=109]	99
■ Tab. 44. Lista cech wykluczających kandydata na pracownika	100
■ Tab. 45. Oczekiwania pracodawców wobec PUP przy zatrudnianiu pracowników	103
■ Tab. 46. Perspektywa korzystania z form wsparcia PUP	104

ISBN 978-83-61694-46-5